

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΕ'

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1998

ΑΡΙΘ. 2

Μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ Ἐπί τῇ Ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

† Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ
Πρός τή μαθητιῶσα καί σπουδάζουσα Νεολαία

Ἀγαπητά μου παιδιά,

Σήμερον ἡ Ἐκκλησία μας ἑορτάζει τοὺς Τρεῖς Μεγάλους Φωστῆρας καί Ἱεράρχας, ἦτοι τόν Μέγαν Βασίλειον, τόν Ἅγιον Γρηγόριον τόν Θεολόγον καί τόν Ἅγιον Ἰωάννην τόν Χρυσόστομον. «Σοφοί καί ἐπιστήμονες καί συνετοί». Προσωπικότητες ὀλοκληρωμένες, φωτεινά πρότυπα καί παραδείγματα «ἀρτίων ἀνθρώπων» εἰς τήν ζωήν, ἰδίως δέ εἰς τόν χώρον τῆς παιδείας.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, μέ τήν εὐρείαν τους Ἑλληνικήν παιδείαν καί τήν βαθεῖαν τους χριστιανικήν ζωήν, ἠγάπησαν μέ ζῆλον τόν Θεόν, ὑπηρέτησαν μέ αὐταπάρνησιν τόν συνάνθρωπον καί διεκρίθησαν εἰς τήν ζωήν ὡς Ἅγιοι καί ὡς Ἐπιστήμονες. Μᾶς ἄφησαν δέ, ὡς μοναδικήν καί εὐλογημένην κληρονομίαν, τά καταξιωμένα εἰς τήν ἱστορίαν καί τόν χρόνον συγγράμματά των μέ ἔντονα δύο κυρίως χαρακτηριστικά, ἦτοι τήν ἐπιστημονικήν δεοντολογία καί ἀκρίβειαν καί τό στοιχεῖον τοῦ ἑναρέτου - χριστιανικοῦ καί ἁγίου.

Ἡ μελέτη τῶν ἔργων τους φωτίζει τήν ἰδικήν μας ζωήν σήμερον καί ἐπαναφέρει εἰς τήν ἐποχήν μας καί δῆ εἰς τοὺς στόχους

τῶν νέων μας τά ἰδανικά τῆς ἀγάπης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς πραγματικῆς χαρᾶς, τῆς ψυχικῆς γαλήνης καί εἰρήνης, τῆς εὐτυχίας, πού εἶναι οἱ αἰώνιες καί ἀναλλοίωτες ἀρχές τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, ἀκόμη, εἶναι τά φωτεινά σημεῖα τῆς ζωῆς, πού ὀδηγοῦν εἰς τήν ἑνάρετον, τήν πνευματικήν, τήν χριστιανικήν, τήν ἁγίαν ζωήν.

Τοὺς τιμοῦμεν ἰδιαιτέρως ὡς Προστάτας τῶν Γραμμάτων καί τῆς Παιδείας ἐν γενεῖ, διότι, ὡς πανεπιστήμονες οἱ ἴδιοι, μᾶς ἐκληροδότησαν εἰς τόν χώρον τῆς παιδείας μίαν μεγάλην ἀλήθειαν. Ὅτι ὁ ἄριστος ὄρος καί ὁ πραγματικός σκοπός τῆς παιδείας εἶναι οἱ Διδάσκαλοι καί οἱ Παιδαγωγοί νά μὴν ὀδηγοῦν τοὺς νέους - μαθητάς μόνον εἰς τήν ἀπλήν καί στυγνήν συσσώρευσιν γνώσεων, ἀλλά συγχρόνως μέ τήν διανοητικήν γνώσιν καί εἰς τήν ἀντίστοιχον διαμόρφωσιν ἠθικοῦ καί ἑναρέτου χαρακτήρος, ὅπου ἡ παιδική ψυχὴ θά εἶναι, συγχρόνως, καί ἕνας κατάφυτος τῶν ἀρετῶν κήπος, μέ κέντρον δέ καί γνώμονα πάντοτε τόν θεάνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν, τόν Μεγάλον Διδάσκαλον καί Παιδαγωγόν ὄλων τῶν αἰώνων, πού

«οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος» (Ἰωάν. 7,46). Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐνσαρκώνει τὴν γνῶσιν καὶ τὴν σοφίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, ὡς τέλειος Θεός καὶ ὡς τέλειος Ἄνθρωπος.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ὑπῆρξεν ὁ μέγας ἀναμορφωτὴς τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας καὶ τῆς προόδου. Πρῶτος ἐσυστηματοποίησεν τὶς κοινωνικὲς παροχές καὶ τὴν χριστιανικὴν τοῦ Εὐαγγελίου φιλανθρωπίαν καὶ ἀλληλεγγύην χάριν τῶν φτωχῶν καὶ τῶν ἀδυνάτων. Εἶναι δὲ γνωστά τὰ φιλανθρωπικά του Ἰδρύματα, Γηροκομεῖα, Ὁρφανοτροφεία, Ξενῶνες κ.λπ., μὲ τὴν ἐπωνυμία «Βασιλειάς», ὅπου ὁ ἀνθρώπινος πόνος καὶ ἡ δυστυχία εὗρισκαν ἀνακούφισιν, φροντίδα, στοργὴν καὶ ἔμπρακτον ἀγάπην.

Παράλληλα δὲ μὲ τὰ συγγράμματά του καὶ τοὺς λόγους του ἐγκωμιάσεν τὸν ἄνθρωπον ὡς θεῖον δημιούργημα, πού ἔχει ἀνώτερον τῆς ὕλης, πνευματικόν καὶ οὐράνιον προσορισμόν. Δι' αὐτό ὀφείλει ἕκαστος καὶ δὴ ὁ νέος, ν' ἀγωνίζεται διαρκῶς διὰ τὶς ἀρετές, τὶς ἀξίες καὶ τὰ ἰδανικά, διὰ νὰ καταξιῶνται καὶ νὰ ὀλοκληρῶνται, ὡς ἄνθρωπος, εἰς τὴν ζωὴν.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος, ὁ Θεολόγος, εἶναι ὁ μέγας ὑμνητὴς καὶ ποιητὴς τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ δὴ τῆς ἀπείρου διὰ τὸν ἄνθρωπον ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, πού συγκαταβαίνει μὲ τὴν Γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπὸ ἄκραν φιλανθρωπίαν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, πού ἐξαγνίζει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὴν ἀναβιβάζει ἀπὸ τὴν μοχθηρίαν, τὰ πάθη καὶ τὴν κακίαν, εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἐνάρετον, τὴν ἀγίαν.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, ὁ Χρυσόστομος, μὲ τὰ φλογερά του κηρύγματα καὶ τοὺς πύρινους λόγους του ἀφυπνίζει καὶ τὴν πλέον ράθυμον ψυχὴν. Ἠγωνίσθη ἰδιαίτερος κατὰ τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας, κατὰ τῆς κακίας ἐν γένει.

Ἐκδηλώσατε ἀγάπην εἰς τὸν συνάνθρωπόν σας, διὰ νὰ ἔχητε εἰς τὴν ζωὴν σας πλοῦσια τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ, ἔλεγε.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, μὲ τὴν ἰδικὴν των ἀγίαν ζωὴν καὶ τὰ διαχρονικά τους συγγράμματα, τονίζουν καὶ εἰς τὴν σημερινὴν γενιά τῶν νέων μας ὅτι παράλληλα μὲ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν μάθησιν καὶ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν δημιουργικότητα καὶ τὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὴν ζωὴν ἐφόδια, ὁ σύγχρονος νέος ἔχει ν' ἀγωνίζεται δυναμικά καὶ διὰ τὸν ἰδικόν του, προσωπικόν χαρακτήρα, νὰ σμιλεῦη καὶ νὰ κοσμηθῆ τὸ ἦθος του μὲ τὶς αἰώνιες ἀρχές τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὡς ἄνθρωπος νὰ ζῆ τὴν ἀγάπην, τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν καλοσύνην.

Ὁ ἐνάρετος χριστιανικὸς βίος φέρει τὸν νέον ἐγγύτερον εἰς τὴν προόδον καὶ τὴν ἐπιτυχίαν, ἐνῶ ὁ ἐμπαθὴς τρόπος ζωῆς ὀδηγεῖ εἰς ἀποτυχίαν καὶ συχνά εἰς ναυάγιον.

Ἄγαπητά μου παιδιά,

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι σήμερον ἀπευθύνουν πρὸς ὅλους μας ἕνα εἰρηνικόν μήνυμα, ἕνα προσκλητήριον ἀγάπης, πῶς τὸ θεμέλιον τῆς εὐτυχισμένης ζωῆς καὶ ἡ ρίζα ὅλων τῶν κοινωνικῶν ἀγαθῶν εἶναι ἡ εὐλάβεια πρὸς τὸν Θεόν καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν συνάνθρωπον. Ἐνῶ ἡ αἰτία ὅλων τῶν δεινῶν εἶναι ἡ κακία καὶ ἡ μοχθηρία.

Ἴδου καὶ τὸ ἰδικόν σας ἰδανικόν σήμερον. Τὴν ζωὴν σας ὅλην, τὴν γνῶσιν καὶ τὴν μάθησίν σας εἰς τὰ Σχολεῖα καὶ εἰς τὰ Πανεπιστήμια νὰ τὴν θεμελιώσετε εἰς τὴν ἀγάπην, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν φιλανθρωπίαν πρὸς τὸν συνάνθρωπον καὶ εἰς τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν κατάνυξιν πρὸς τὸν Θεόν.

Ἐκεῖ καταξιῶνονται οἱ νεανικοὶ σας ὁραματισμοὶ καὶ οἱ στόχοι, μέσα, δηλαδή, εἰς τὴν χριστιανικὴν καὶ ἐνάρετον τοῦ Εὐαγγελίου ζωὴν.

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐπιλογὴν σας σήμερον, πρῶτοι σεῖς θ' ἀπολαύσετε τοὺς καρπούς, τὴν χαρὰν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐπιτυχημένης καὶ δημιουργικῆς εἰς τὴν ζωὴν σας σταδιοδρομίας, τὴν ὁποῖαν ὀλοψύχως καὶ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδίας μου σᾶς εὐχομαί.

Μέ Πατρικὲς Εὐχές καὶ Εὐλογίες

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ*

Ἡ πολιτιστικὴ σημασία τοῦ Ἁθῶ εἶναι μεγάλη καὶ στὸν τομέα τῆς *Τέχνης*, ἡ ὁποία γίνεται αἰσθητὴ τόσο κυρίως στὰ μεγάλα ἀγιορειτικὰ μοναστήρια, ὅσον καὶ σὲ σκῆτες, κελλιὰ καὶ καλύβες ἢ στὴν ἐρημιὰ. «*Ἡ Τέχνη αὐτὴ χονδροικῶς διακρίνεται σὲ μνημειακὴ καὶ σὲ κειμηλιακὴ ἢ πρώτη περιλαμβάνει ἀρχιτεκτονικὰ σύνολα, γλυπτικὰ ἀντικείμενα καὶ τοιχογραφίες, ἡ δευτέρη περιλαμβάνει φορητὲς εἰκόνες, φορητὰ ἀντικείμενα ξυλογλυπτικῆς, εἶδη λατρευτικῆς χρήσεως, ἀντικείμενα*

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Τακτικοῦ Μέλους τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

ὕφασματοτεχνίας, μικρομεταλλοτεχνίας καὶ βιβλιοτεχνίας. Εἶναι βασικῶς θρησκευτικὴ Τέχνη, διότι ἐπιδιώκει τὴν ἔντασι τῆς θρησκευτικῆς συγκινήσεως, ἀν καὶ δὲν ἀπουσιάζουν ἀπὸ αὐτὴν τελείως δείγματα κοσμικοῦ χαρακτήρος. Καὶ διατηρεῖ γνησιὰ τὴν σφραγίδα τῆς βυζαντινῆς τεχνοτροπίας ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν μεταβυζαντινὴ τῆς φάσι»⁸⁹.

Στὸ παρὸν Σχεδιάγραμμα τῶν σχέσεων Ἁγίου Ὄρους καὶ Πολιτισμοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρουσιάσωμε λεπτομερῶς ἐπὶ μέρους δείγματα τοῦ καλλιτεχνικοῦ πλούτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, στὸ ὁποῖο ὑπάρχει τὸ μεγαλύτερο στὸν κόσμον ἄθροισμα ἔργων Χριστιανικῆς Τέχνης. Γιὰ λεπτομέρειες παραπέμπομε σὲ ὑπάρχοντα ἔργα⁹⁰, ὅπως καὶ στὸν ἐξαίρετο κα-

τάλογο τῶν ἐκθεμάτων τῆς θαυμασίας Ἐκθέσεως τῆς Θεσσαλονίκης «Οἱ Θεσαυροὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους».

Γιὰ τὰ εἰδοποιὰ γνωρίσματα τῆς Αἰσθητικῆς τῆς Τέχνης στὸ Ἁγιον Ὄρος ἰσχύουν ὅσα κατὰ τὸ ἀπώτερο καὶ τὸ ἐγγύτερο παρελθὸν ἔχομε ἐπισημάνει σχετικῶς περὶ τῆς καθ' ὅλου Βυζαντινῆς Τέχνης, ἡ ὁποία εἶναι ξένη πρὸς τὴν φυσιοκρατία καὶ τὸν νατουραλισμὸ καὶ διατηρεῖ πάντοτε τὸν ἀναγωγικὸ καὶ μυσταγωγικὸ της χαρακτήρα μὲ τὴν χαρακτηριστικὴ σύζευξι τοῦ Ὁραίου καὶ τοῦ Ἁγίου στὰ πλαίσια τῆς προβολῆς τῆς αἰσθητικῆς κατηγορίας τοῦ Ὑπερόχου ἢ Ὑψηλοῦ. Σύνοψι τῶν ἐπισημάνσεων αὐτῶν παρουσιάσαμε προσφάτως προβάλλοντες τὴν Ἐκθεσι στὸ Μητροπολιτικὸ Μουσεῖο τῆς Ν. Ὑόρκης ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου»⁹¹. Γι' αὐτό, μὴ θέλοντας νὰ ἐπαναλάβωμε ὅσα ἤδη ἔχομε ἐπισημάνει, ἀρκούμεθα δειγματοληπτικῶς στὶς ἐξῆς εὐσύνοπτες παρατηρήσεις:

«Ὅσον ἀφορᾷ στὴν Ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὤθησις γι' αὐτὴν ἐδόθη ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο τὸν Ἀθωνίτη, ἐφ' ὅσον ἐπὶ χίλια χρόνια τὰ μοναστήρια τοῦ Ἁθῶ συνεχίζον νὰ «*τηροῦν πιστὰ τὶς γραμμές, ποὺ ὄρισε κτίζοντας τὴ Λαύρα*» ὁ Ἅγιος αὐτός⁹².

stern, Leipzig 1923. E. Amand De Mendietta, L' Art au Mont Athos, Thessalonique 1977. Paul Hubert, Athos: Leben, Glaube, Kunst, Zürich 1969.

91. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ Ἐκθεσις ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Δόξα τοῦ Βυζαντίου» καὶ τὰ μηνύματα αὐτῆς, Ἀθήνα, 1997. Πρβλ. ἐκ τῶν παλαιότερων ἔργων τοῦ ἰδίου: Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ τὸ Ὁραῖον, ἐν Ἀθήναις 1972. Τέχνη καὶ Ἐλευθερία (Αἰσθητικὸ Δοκίμιο), Ἀθήνα, 1976. Ὑπέροχονα Μηνύματα τῆς Ἐβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐν Ἀθήναις 1988. Die theologische Ästhetik der Ikonen und ihre ökumenische Bedeutung, Athen, 1993.

92. Παντελῆ Γ. Φουντᾶ, Οἱ ἀρχιτεκτονικὲς ὑποθήκες ἐνόσ Ἁγίου, ἐφημ. «Τὸ Βῆμα», 22 Ἰουνίου 1997, σ. II, 18. Περισσότερα περὶ τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Ἁγίου Ὄρους βλ. στὴ θαυμασίᾳ μελέτῃ: Παύλου Μυλωνᾶ, L' Architecture monastique de Mont Athos στὸ ἔργο: Franc. Miklosich - Jos. Müller, Millénaire du Mont Athos 1963-1993, τόμ. 2, Chevetogne 1964, σσ. 229-246. Ἡ ἴδια μελέτη τοῦ (σημερινοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ) κ. Παύλου Μυλωνᾶ, ὁ ὁποῖος ἔχει προβάλει διεθνῶς τὸ Ἁγιον Ὄρος καὶ μὲ ἄλλα δημοσιεύματα, παρουσιάσθηκε καὶ σὲ ἑλληνικὴ γλῶσσα στὴν «Θρησκευτικὴ καὶ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 804 τοῦ ὑπ' ἀρ. 20/1997 τεύχους.

89. Παν. Κ. Χρήστου, Τὸ Ἁγιον Ὄρος: Ἀθωνικὴ Πολιτεία — Ἱστορία, Τέχνη, Ζωή, Ἀθήναι, 1987, σ. 379.

90. Δειγματοληπτικῶς παραπέμπομε στὰ ἐξῆς: Γεωργίου Α. Σωτηρίου, Τὸ Ἁγιον Ὄρος — Ἱστορία καὶ Τέχνη, Ἀθήναι, 1915. Κωνσταντίνου Δ. Καλοκίρη, Ἁθῶς: Θέματα Ἀρχαιολογίας καὶ Τέχνης, ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι (963-1963), Ἀθήναι, 1963. Τοῦ ἰδίου, Ἐξέχοντα Μεταβυζαντινὰ Τέμπλα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, στὸν ἤδη μνημονευθέντα Τόμο «Ἀθωνικὴ Πολιτεία», σσ. 315-346. Παν. Κ. Χρήστου, ἔνθ' ἄνωτ., σσ. 377-440. Θεοχάρη Προβατάκη, Τὸ Ἁγιον Ὄρος: Σύντομη Ἱστορία τοῦ Ἁθῶ καὶ σκιαγραφία τῶν μνημείων του, Θεσσαλονίκη 1983. H. Brockhaus, Die Kunst in den Athos Klö-

Γιὰ τὴν Βυζαντινὴ Ζωγραφικὴ καὶ Εἰκονογραφία τοῦ Ἁγίου Ὁρους θὰ ἠμπορούσαμε νὰ παρατηρήσωμε, ὅτι αὐτὴ, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη εἰκονογραφικὴ παράδοσι, οὐδόλως διέπεται ἀπὸ στατικότητα. Ἀντιθέτως, ἂν καὶ μέσα σὲ συντηρητικὸ πνευματικὸ περιβάλλον, χαρακτηρίζεται ἀπὸ κινητικὴ δυναμικότητα καὶ προοδευτικὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖο εἶναι εὐδιάκριτο στὴν ἐξέλιξι κατὰ τὴν πορεία ἀπὸ τὴν Μακεδονικὴ⁹³ στὴν Κρητικὴ ἀγιογραφικὴ Σχολή⁹⁴, ἀπὸ τὸν Πανσέληνο⁹⁵ στὸν Θεοφάνη τὸν Κρήτα⁹⁶, ἀπ' τὸν Ἱ. Ναὸ τοῦ Πρωτάτου τῶν Καρυῶν στὴν Τράπεζα καὶ τὸ Καθολικὸ τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας⁹⁷. Τί νὰ ποῦμε ἔπειτα γιὰ τὶς περίφημες μικρογραφίες τῶν ἱστορημένων χειρογράφων, στίς ὁποῖες ὑπάρχουν συχνὰ χάρις καὶ εὐγένεια, ζωηρὰ κίνησις, ψυχικὴ ἔκφρασις, φυσικότης παραστήματος, λιτότης γραμμῶν, λεπτὲς καὶ πλούσιες πτυχώσεις, ζωηρότης καὶ ἁρμονία χρωμάτων⁹⁸;

Ἀνάλογα θὰ ἠμπορούσαμε νὰ ὑπενθυμίσωμε γιὰ τὸν πλοῦτο τῶν ἔργων τῆς Μικροτεχνίας, γιὰ τὴν Μικρογλυπτικὴ (λ.χ. σὲ πολυτίμους ἢ ἡμιπολυτίμους λίθους ἢ πιδὸ συχνὰ ἐπάνω σὲ ξύλο), τῆς Ἀργυροχρυσοχοΐας, τῆς Χαλκοτεχνίας, τῆς Κεντητικῆς κ.λπ.⁹⁹.

Στὸ Ἅγιον Ὄρος καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἡ Ὑμνογραφία καὶ ἡ Ψαλτικὴ. Ὡς ἐπισημαίνει ὁ διακεκριμένος —σήμερα Ὀμότιμος— Καθηγητῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου

Θεσσαλονίκης κ. Ἰωάννης Φουντούλης, «ποτὲ δὲν ἔλειψαν ὕμνογράφοι καὶ ἄριστοι θεωρητικοὶ γνῶστες καὶ ἐκτελεστὲς τῆς ἱερῆς ψαλμωδίας στὰ κοινόβια καὶ στίς σκήτες... Ποτὲ δὲν σταμάτησε ἡ Ἀκολουθία καὶ δὲν ἀνεστάλη ἡ μουσικὴ καὶ ὕμνογραφικὴ παραγωγή»¹⁰⁰. Ἡ παραγωγή αὐτὴ μάλιστα ἀπὸ μερικοὺς «δοκίμους, μουσικολογιωτάτους πατέρες καὶ ὕμνογράφους» τοῦ Ἁγίου Ὁρους κρατήθηκε καὶ κρατεῖται «σὲ ὑψηλὰ ἐπίπεδα ποιότητας καὶ ποσότητας»¹⁰¹. Τέτοιοι ἐπώνυμοι ἀγιορεῖτες, ποὺ πέρασαν στὴν Ἱστορία, γιὰ τὴν ἥδη ἔχουν κοιμηθῆ, εἶναι λ.χ. ὁ μακαριστὸς Ὑμνογράφος Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης καὶ ὁ διακο-Διονύσιος Φιρφιρῆς τῶν Καρυῶν. Ὁ πρῶτος εἶναι, κατὰ τὸν κ. Ἰωάννη Φουντούλη, «φωτισμένος καὶ χαρισματοῦχος, παραγωγικώτατος ἐκκλησιαστικὸς ποιητῆς ποὺ συνέθεσε κατὰ τὰ παραδοσιακὰ πρότυπα ἑκατοντάδες νέων ἀκολουθιῶν καὶ συμπλήρωσε ἄλλες ἑλλειπτεῖς, ἐμπλουτίζοντας ἔτσι τὴ Λατρεία τῆς Ἐκκλησίας καὶ διακοσμῶντας τὸ ἑορτολόγιό της. Τιμήθηκε ἐπάξια μὲ τὸ ὄφφικιο τοῦ Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τὸ τίμησε πραγματικὰ μὲ τὸ χάρισμα καὶ τὴ μεγάλη φιλοπονία, ποὺ τὸν διέκρινε». Ὁ δεῦτερος «στὸν τομέα τῆς Ψαλτικῆς διακρίθηκε γιὰ τὴ μουσικὴ του κατάρτιση καὶ τὰ φωνητικὰ του χαρίσματα... Ἡ φήμη τῆς Τέχνης του πέρασε τὰ σύνορα τοῦ Ὁρους καὶ θαναμάστηκε ὡς ἄξιος συνεχιστῆς τῆς παράδοσης τῶν ἀρχαίων καὶ καλλικέλαδων ψαλτῶν»¹⁰². Θὰ μπορούσαμε νὰ προσθέσωμε ὅτι τὸ παράδειγμα τῶν δύο αὐτῶν Καλλιτεχνῶν συνεχίζεται ἀπὸ ἀξίους ζῶντες ἐπιγόνους, ἕνας τῶν ὁποίων

⁹³ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία» (ΘΗΕ), τόμ. 1, σσ. 946-955. Πρβλ. Ἀναστασίου Κ. Ὁρλάνδου, Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονικὴ, Ἀθήναι, 1958.

⁹⁴ Ἰδὲ σχετικῶς: Κωνσταντίνου Δ. Καλοκύρη, Προέλευσις τῶν Βυζαντινῶν Μνημείων τοῦ γεωγραφικοῦ χώρου τῆς Μακεδονίας, Σερβίας καὶ Βουλγαρίας, Θεσσαλονίκη 1993. Παν. Κ. Χρήστου, ἔνθ' ἄνωτ., σσ. 401 ἔξ.

⁹⁵ Κωνσταντίνου Δ. Καλοκύρη, Ἄθως: Θέματα Ἀρχαιολογίας καὶ Τέχνης, σσ. 55-98.

⁹⁶ Ἀνδρέου Ζηγοπούλου, Μανουὴλ Πανσέληνος, Νέα Ἐστία (Ἀφιέρωμα στὸ Ἅγιο Ὄρος) 74 (1963) σσ. 209-214.

⁹⁷ Μανόλη Χατζηδάκη, Ὁ Ζωγράφος Θεοφάνης Στρελίτζας τοῦπίκλιν Μπαθᾶς, Νέα Ἐστία 74 (1963) σσ. 222 ἔξ. Κωνσταντίνου Δ. Καλοκύρη, Θεοφάνης, ΘΗΕ, τόμ. 6 (1965) σσ. 374-378. Κ. Σαρδελῆ, Θεοφάνης ὁ Ἕλληνας, Ἀθήναι, 1978.

⁹⁸ Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, ἔνθ' ἄνωτ., σσ. 20.

⁹⁹ Νικολάου Ἱ. Λούβαρι, Ἄθως, ἡ πόλις τοῦ Οὐρανοῦ, Ἀθήναι, 1962, σ. 80.

¹⁰⁰ Παν. Κ. Χρήστου, ἔνθ' ἄνωτ., σσ. 435-440.

¹⁰⁰ Ἰωάννου Μ. Φουντούλη, Ὑμνογραφία καὶ Ψαλτικὴ (στὸ Ἅγιο Ὄρος), στὸ ἔνθετο «Ἑπτὰ Ἡμέρες» τῆς ἐφημερίδος «Ἡ Καθημερινὴ» ὑπὸ τὸν τίτλο: «Ἀφιέρωμα: Ἅγιον Ὄρος — Ἡ Κιβωτὸς τῆς Ὀρθοδοξίας», 5 Ἰουνίου 1992, σσ. 22-23.

¹⁰¹ Αὐτόθι.

¹⁰² Ἐνθ' ἄνωτ. Γιὰ τὸν ἀείμνηστο Ὑμνογράφο Γεράσιμο Μικραγιαννανίτη βλ. ἐξαιρετεσ σελίδες στὸ ἔργο: Π.Β. Πάσχου, Ἅγιοι — Οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ (Εἰσαγωγή στὴν Ἀγιολογία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας), Ἀθήνα 1997 (σσ. 188-189). Πρβλ. καὶ τὸ ἐξαιρετὸ ὁγκώδες ἔργο: Ἀρχιμ. Γεωργίου Χ. Χρυσοστόμου, Ὁ ὕμνογράφος Γεράσιμος Μοναχὸς Μικραγιαννανίτης καὶ οἱ Ἀκολουθίες του σὲ Ἅγιοις τῆς Θεσσαλονίκης (Συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου του), Θεσσαλονίκη 1995.

λ.χ. στόν τομέα τῆς Ὑμνογραφίας εἶναι ὁ Ὑμνογράφος τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας πατήρ Ἀθανάσιος Σιμωνοπετρίτης, ποῦ ὑπῆρξεν ἐκλεκτὸς φοιτητὴς τοῦ γράφοντος.

Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐπίσης συντελεῖ τὰ μέγιστα στὴν ἀνάπτυξι τῶν σπουδῶν περὶ τὴν Βυζαντινὴ Μουσικολογία, διότι περιέχει ἀναριθμήτους χειρογράφους κώδικες τῆς θαυμασίας Βυζαντινῆς Μουσικῆς, μέσα στοὺς ὁποίους ὑπάρχουν ἐξαίρετα δείγματα τῶν εἰδῶν καὶ γενῶν τῆς Βυζαντινῆς Μελοποιίας (Στιχηραρικών, Εἰρημολογικῶν καὶ Παπαδικῶν) καὶ τῆς Βυζαντινῆς Ψαλτικῆς. Εἶναι εὐχάριστον καὶ ἀξιέπαινον, ὅτι οἱ κώδικες αὐτοί, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ αἰῶνες περιμέναν ἀποκωδικοποίησι καὶ ἀποκρυπτογράφησι, σήμερον μελετῶνται καὶ ἀξιοποιοῦνται ἀπὸ εἰδικοὺς ἐπιστήμονες. Στὴν Ἑλλάδα ρηξικέλευθος σκαπανεὺς στόν τομέα τῆς προβολῆς τῶν χειρογράφων αὐτῶν κωδίκων, οἱ ὁποῖοι εἶναι μάρτυρες τῆς λαμπρᾶς βυζαντινῆς καλλιτεχνικῆς ὕμνογραφικῆς καὶ ψαλτικῆς παραδόσεως, εἶναι ὁ διακεκριμένος Καθηγητὴς τῆς Μουσικολογίας στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ καὶ σήμερον στὸ Τμῆμα Μουσικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Χοράρχης τοῦ Χοροῦ Ψαλτῶν «Οἱ Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης» κ. Γρηγόριος Θ. Στάθης, ὁ ὁποῖος σὲ χιλιάδες σελίδων ὀγκωδωστάτων τόμων, ἐκ τῶν ὁποίων ἔχουν ἤδη ἐκδοθῆ οἱ τρεῖς, δημοσιεύει — εἰς σειρὰν Ἐκδόσεων τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — βραβευθέντα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, «Κατάλογον περιγραφικῶν τῶν χειρογράφων κωδίκων Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῶν ἀποκειμένων ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τῶν Ἱ. Μονῶν καὶ Σκητῶν τοῦ Ἀγίου Ὄρους»¹⁰³.

103. Γρ. Θ. Στάθης, Τὰ Χειρόγραφα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς — Ἅγιον Ὄρος. Κατάλογος περιγραφικῶν τῶν Χειρογράφων Κωδίκων Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τῶν ἀποκειμένων ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τῶν Ἱ. Μονῶν καὶ Σκητῶν τοῦ Ἀγίου Ὄρους, Τόμ. Α', Ἀθήναι, 1975, Τόμ. Β', Ἀθήναι, 1976 καὶ Τόμ. Γ', Ἀθήναι, 1993 (Ἐκδοσις τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προλογιζομένη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Προέδρου τοῦ Ἰδρύματος αὐτοῦ Μητροπολίτου Σεργίου καὶ Κοζάνης Διονυσίου). Ὁ κ. Στάθης στόν Α' Τόμο (σσ. μη' ἐξ.) παρουσιάζει τὰ ὀνόματα τῶν κυριωτέρων βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν μελωρηγῶν.

Πρόκειται περὶ μνημειώδους ἔργου, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς θὰ χρησιμοποιηθῆ καὶ στὸ μέλλον ὡς ὁδηγὸς γιὰ τὴ διερεύνησι τῶν μουσικῶν θησαυρῶν τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Γιὰ τοὺς θησαυροὺς αὐτοὺς ἤδη πρὸ 35 ἐτῶν, κατὰ τὸν ἑορτασμὸ τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγίου Ὄρους, εἶχαμε ὑπομνήσει τὰ ἑξῆς: «Εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀκαταπαύστως ἀντῆχει καὶ ἀντηχεῖ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ψαλμωδία. Ἐκ τοῦ Ἀγίου Ὄρους διήλθον (κατὰ τὸ παρελθόν) ἀσφαλῶς ἰκανώτατοι, ἀλλ' ἀγνώστοι ὕμνογράφοι, οἵτινες ἐξέφρασαν τὰς ἱερὰς δονήσεις καὶ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας τῶν μὲ φωνὰς μελωρηγῶν. Αἱ φωναὶ αὗται δυστυχῶς ἐξητμίσθησαν καὶ παραμένουν ὡς σκιαὶ μόνον ἀμορφοὶ καὶ ἀγνώριστοι ἐπὶ παλαιῶν μουσικῶν χειρογράφων, ἅτινα ἀναμένουν ἀκόμη τὴν ἀποκρυπτογράφησιν τῆς παρασημαντικῆς τῶν»¹⁰⁴. Ἐπίσης εἶχαμε τότε ὑπενθυμίσει, ὅτι μέσα σὲ σιτόβρωτες περγαμινῆς τῶν Βιβλιοθηκῶν τοῦ Ἄθω παραμένουν κρυμμένα πλεῖστα δημοτικὰ τραγούδια καὶ μέλη βυζαντινά, ποῦ ψάλλονταν σὲ διάφορες περιστάσεις τῆς ζωῆς, στοὺς γάμους, στὰ συμπόσια, στὶς πανηγύρεις¹⁰⁵.

Ὅλα ὅσα δειγματοληπτικῶς ἀναφέραμε πρὸ πάνω ἀποδεικνύουν, ὅτι ἡ καλλιτεχνικὴ σημασία τοῦ Ἀγίου Ὄρους καὶ ἡ συνάρτησις αὐτοῦ πρὸς τὶς καλλιτεχνικὰς ἀξίες καὶ πρὸς τὴν τροφοδοτήσιν τῆς Αἰσθητικῆς εἶναι ἀναμφισβήτητος. (Συνεχίζεται)

104. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ Ἅγιον Ὄρος ὡς παρὰ τῶν πολιτισμῶν, σσ. 20-21. Σωφρονίου Ἐπισκοπῆς Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως, Ἐκκλησιαστικοὶ μελωρηγοί, στόν τόμο «Κατάλογοι τῶν κωδίκων τῆς Μεγίστης Λαύρας», Paris 1925, σ. 441.

105. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 21. Σωφρονίου Ἐπισκοπῆς Μητροπολίτου, ἐνθ' ἄνωτ.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ, ἔκδοσις Η' μὲ νέα στοιχειοθεσία, σχῆμα 12X17 ἑκατ., χρυσόδετο, σσ. 56.

Εὐχρηστο στοὺς ἱερεῖς καὶ ἱεροψάλτες τευχίδιο, μὲ δίχρωμη ἐκτύπωση καὶ εὐανάγνωστα γράμματα, περιέχει τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἀραβῶνος καὶ τοῦ Γάμου, τὴν Εὐχὴ «ἐπὶ λύσει στεφάνων τῆ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ», τὰ Κεφάλαια περὶ διγάμων, καὶ τὴν Ἀκολουθίαν «εἰς Δίγαμον» καὶ «ἐπὶ ἐπαναστάσει Γάμου διαζευχθέντων».

Ο ΔΡΥΪΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ ΚΑΙ ΚΟΝΙΤΣΗΣ ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ (†) Ο ΕΥΨΥΧΟΣ ΚΑΙ ΗΡΩΙΚΟΣ ΙΕΡΑΡΧΗΣ*

«Ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον» (Κολ. 3, 9-10)

Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
Εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ διάκονοι,
Χριστεπώνυμο πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας,

Τὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα ποὺ ἀκούσαμε σήμε-
ρα, μιλάει γιὰ δύο τύπους ἀνθρώπων. Ὁ ἕνας εἶναι ὁ
παλαιὸς ἄνθρωπος καὶ ὁ ἄλλος εἶναι ὁ νέος ἄνθρω-
πος. Ἄραγε μὲ ποιὸν ἀπὸ τοὺς δύο μοιάζουμε ἐμεῖς;
Μὲ τὸν παλιὸ ἢ μὲ τὸ νέο; Πρὶν ἀπαντήσουμε στὸ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σερρών καὶ Νιγρίτης
κ. ΜΑΞΙΜΟΥ

ἐρώτημα αὐτό, ἐπιτρέψτε μου νὰ παρουσιάσω στὴν
ἀγάπη σας τὸ νόημα τῶν δύο αὐτῶν λέξεων, ποὺ ἀ-
ναφέρει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Παλιὸς καὶ νέος. Μὴ νομίσετε ὅτι οἱ λέξεις αὐτὲς
ἔχουν σχέση μὲ τὴν ἡλικία. Μπορεῖ ἕνας νὰ εἶναι πο-
λὸ μεγάλος, 80 ἢ 90 χρόνων, καὶ ὅμως νὰ εἶναι νέος.
Καὶ μπορεῖ πάλι ἕνας νὰ εἶναι πάνω στὴν ἀκμὴ τῆς
νιότητος του καὶ ὅμως νὰ εἶναι παλιός. Τί ἄραγε εἶναι
ἐκεῖνο, ποὺ τὸν ἕναν ἄνθρωπο τὸν κάνει νέο καὶ τὸν
ἄλλον τὸν κάνει παλιό;

Ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος, ἀδελφοί μου, εἶναι ὁ διε-
φθαρμένος, ὁ ἐμπαθής, ὁ ἁμαρτωλός. Ὑπερασπίζεται
τὴν «ὕποληψή» του, θέλει νὰ ἀφήσει καλὸ ὄνομα.
Γιατὶ τὸ καλὸ ὄνομα καὶ ἡ ὑστεροφημία ἀξίζουν πα-
ραπάνω ἀπ' ὅλα. Τὸ καλὸ ὄνομα εἶναι θησαυρὸς ἀ-
νεκτίμητος.

Κι ὅμως, ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος, ὅσο κι ἂν φροντί-
ζει τὴ φινέτσα καὶ τὴ «βιτρίνα» του, ὅσο κι ἂν ἐξωτε-
ρικὰ παρουσιάζεται καλὸς κι εὐγενικός, στὸ βάθος
του κρύβει πολλὴ κακία καὶ διαφθορά. Σὰν τοὺς «κε-
κονιαμένους τάφους» ποὺ εἶπε ὁ Κύριός μας. Ἀπ'
ἔξω στολισμένοι καὶ λαμπροὶ καὶ μέσα «σκωλήκων
βρώμα καὶ δυσωδία». Γιὰ νὰ πῶ μιὰ ἄλλη παρομοίω-
ση, ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος μοιάζει μ' ἕνα βαθὺ πηγάδι.
Στὴν ἐπιφάνειά του φαίνεται καθαρό, στὸ βάθος ὅ-
μως κρύβει βούρκο. Ἔτσι εἶναι ἡ ἀνθρώπινη καρδιά,

βαθὺ καὶ σκοτεινὸ, ἀνεξερεύνητο πηγάδι. Κρύβει
πολλά. Μόνον ὁ Θεὸς γνωρίζει τὰ ἀδηλα καὶ τὰ κρύ-
φια τῆς καρδιάς μας. Ἄβυσσος εἶναι ὁ ἐσωτερικὸς
ἄνθρωπος.

Μόνον ἄνθρωποι ποὺ μελετοῦν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ
καὶ καθρεπτίζονται στὸ θέλημά Του, μόνον αὐτοὶ
μποροῦν νὰ δοῦν πόσο μακριὰ εἶναι τὸ ἰδανικὸ μᾶς
ἀγίας ζωῆς καὶ νὰ ἀποκτήσουν τὴν αὐτογνωσία, χρη-
σιμοποιώντας τὴν αὐτομεμψία. Κατηγορώντας κανεῖς
τὸν ἑαυτό του, μπορεῖ νὰ ταπεινωθεῖ καὶ νὰ ξεριζώ-
σει ἀπὸ μέσα του τὰ ριζάνια τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ
φυτέψει τὰ ἄνθη τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πίστεως.

Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι σήμερα ὅπως τὸν δημιούρ-
γησε ὁ Θεός, ἕνα ἔξοχο πλάσμα, ἕνας ἄγγελος, ὅπως
λέγει ὁ Δαβὶδ. «Ἠλάττωσας αὐτὸν βραχὺ τι παρ' ἁγ-
γέλους, δόξη καὶ τιμὴ ἐστεφάνωσας αὐτόν, καὶ κατέ-
στησας αὐτόν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου» (Ψαλμ. 8,
6-7). Δὲν εἶχε κακία μέσα του. Τὰ ἔβλεπε ὅλα μὲ
ἁθωότητα. Δὲν θὰ πέθαινε ποτὲ καὶ θὰ ἦταν πάντα
ὕγιης καὶ εὐτυχισμένος.

Ἄλλὰ ἀλλοίμονο! Μέσα στὸν ἄνθρωπο, ἀπὸ δική
του ἀπροσεξία καὶ τὴν κακὴ χρῆση τῆς ἐλευθερίας
ποὺ τοῦ χάρισε ὁ Θεὸς μπήκε τὸ πρῶτο μικρόβιο,
ποὺ γέννησε ὅλα τὰ ἑκατομμύρια τῶν μικροβίων, ποὺ
κατέστρεψαν τὸν κόσμο. Μικρόβιο εἶναι ἡ ἁμαρτία,
ποὺ ἔβγαλε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν Παράδεισο. Αὐτὴ
ἔφερε τὸν πόνο καὶ τὰ δάκρυα στὸν κόσμο. Αὐτὴ ἔ-
σπρωξε τὸν Κάϊν νὰ σκοτώσει τὸν ἀδελφὸ του. Αὐτὴ
βάζει τοὺς ἀνθρώπους νὰ μαλώνουν. Αὐτὴ κάνει τὸν
ἄνθρωπο ἀντάρτη πρὸς τὸν Θεὸ καὶ κακὸ πρὸς τὸν
συνάνθρωπό του. Αὐτὴν τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴ δια-
φθορὰ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου εἶχε ὑπόψη του ὁ
Ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν μιλοῦσε γιὰ τὸν παλαιὸ ἄν-
θρωπο.

Ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὸν Χρι-
στὸ καὶ ζεῖ μέσα στὰ πάθη. Αὐτὰ τὰ πάθη, ποὺ χαρα-
κτηρίζουν τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο, ἀπαριθμεῖ τὸ σημερι-
νὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα. Πορνεία, ἀκαθαρσία, ἐπι-
θυμία κακὴ, πλεονεξία, ὀργὴ καὶ θυμὸς, κακία, βλασ-
φημία, αἰσχρολογία, ψεῦδος, ἀπειθεια στὸ θέλημα
τοῦ Θεοῦ. Οἱ δέκα αὐτὲς μαῦρες «πινελιές» συνι-
στοῦν τὸ μοτίβο τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Συνιστοῦν τὸ
νόμο τῆς ἁμαρτίας, ποὺ μᾶς αἰχμαλωτίζει, μᾶς ναρ-
κώνει, μᾶς καταστρέφει.

* Ὁμιλία στὸ τριετὲς μνημόσυνό του, στὸν Ἰ. Ναὸ Ἁγ.
Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ Κονίτσης τὴν Κυριακὴ, 14 Δεκεμβρίου
1997.

Και τώρα ἄς δοῦμε ποιός εἶναι ὁ νέος ἄνθρωπος. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ Χριστοῦ, πού ζεῖ σύμφωνα μέ τὸ θέλημά Του, πού ζεῖ τὴ ζωὴ τῆς ἀγιότητος. Αὐτὸς πού ἀγωνίζεται τὸν καλὸ ἀγώνα. Αὐτὸς πού στοχεύει τὸν Παράδεισο. Αὐτὸς γιὰ τὸν ὁποῖο εἶναι «τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός».

Τὸ ἐρώτημα εἶναι πῶς μπορεῖ ἓνας παλαιὸς ἄνθρωπος νὰ γίνεῖ νέος ἄνθρωπος ἐν Χριστῷ. Μὲ τὴ μετάνοια καὶ τὴν ἐξομολόγηση. Μὲ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, πού «καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας» (Α' Ἰω. 1, 7). Μὲ τὴ νέκρωση τῆς τάσεως καὶ ροπῆς πρὸς τὴν ἁμαρτία. «Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» (Κολ. 3, 5). Προσέξατε ἓνα νεκρό; Εἶναι ἀκίνητος μέσα στὸ φέρετρο. Δὲν ἀσχημονεῖ, δὲν κλέβει, δὲν θυμῶνει, δὲν βρίζει, δὲν αἰσχρολογεῖ. Ἔτσι, πεθαμένος γιὰ τὰ πάθη, εἶναι ὁ νέος ἄνθρωπος.

Ἀγαπητοί μου, νέους ἀνθρώπους, καθαρούς, χαριτωμένους, ζωντανούς, ἀγωνιστὲς μᾶς θέλει ὁ Χριστός. Καὶ νέοι ἄνθρωποι εἶναι ἐκεῖνοι πού ἀλλάζουν τὸν ἑαυτό τους, πού τὸν καινουργιάνουν, ἀλλὰ καὶ πού εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀλλάξουν τὸν περιγυρὸ τους, νὰ ἀνανεώσουν τὸν κόσμον μέ τὴ χάρι τοῦ Χριστοῦ.

* * *

Ἐνας τέτοιος νέος ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος, ἀληθινός, φωτισμένος, δημιουργικὸς ἦταν ὁ ἀείμνητος Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κορίνθης Σεβαστιανός. Ὑπόδειγμα γιὰ ὅλους μας. Ὑπόδειγμα, πού τὸ θαυμάζουμε. Ὑπόδειγμα, πού ἰδιαίτερα ἐμεῖς οἱ κληρικοὶ πρέπει νὰ τὸ ἀντιγράψουμε. Ὑπόδειγμα, πού σὰν φωτεινὸ τόξο μᾶς δείχνει τὴ σωστὴ πορεία σ' αὐτοὺς τοὺς δύσκολους καιροὺς.

Εἰπώθηκαν καὶ γράφτηκαν πολλὰ γιὰ τὴν προσωπικότητά του, γιὰ τὸ ἔργο του, γιὰ τὴν ἀνεκτίμητη προσφορά του. Τὰ δικά μου φτωχὰ λόγια δὲν θὰ προσθέσουν τίποτε. Παρακαλῶ νὰ τὰ πάρετε σὰν ἓνα μπουκέτο ἀγριολούλουδα στὴ μνήμη του. Τὸν προίκισε ὁ Θεὸς μὲ πολλὰς ἀρετὲς. Ἦταν ἀληθινὸς χριστιανὸς καὶ ἄνθρωπος. Μὰ κυρίως ἦταν ἀγωνιστὴς Ἱεράρχης. Ὅραμά του ἦταν τὸ «χτίσιμο» μᾶς νέας Βορείου Ἡπείρου. Μ' αὐτὸ τὸ ὄραμα ἔφυγε, ἀφοῦ ἀναπτέρωσε τὴν ἀποσταμένη ἐλπίδα τῶν ἀλύτρωτων ἀδελφῶν μας. Ἦταν ἡ ψυχὴ πού ἔκανε ὅλους ὅσοι στρατεύθηκαν στὴν ἱερὴ αὐτὴν ὑπόθεση νὰ ἐνωθοῦν. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς ἐνθρονίσεώς του ἐκεῖ στράφηκε ὁ νοῦς καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του. «Θὰ πράξουμε πᾶν τὸ δυνατόν, εἶπε, γιὰ νὰ λυτρωθοῦν οἱ ἀδελφοί μας Βορειοηπειρώται». Μὲ ἀναρίθμητες ἐκδηλώσεις, μὲ βιβλία, μὲ συνέδρια, μὲ παραστάσεις, μὲ εἰδικὲς ἀποστολές, μὲ συλλαλητήρια, κατόρθωσε νὰ

συγκινήσει καὶ νὰ εὐαίσθητοποιήσει τὸν ἀπανταχοῦ Ἑλληνισμό. Κατόρθωσε νὰ φέρει τὰ αἰτήματα τῶν Βορειοηπειρωτῶν σὲ διεθνεῖς Ὄργανισμοὺς καὶ νὰ ἐπηρεάσει τὴν παγκόσμια κοινὴ γνώμη. Σὰν στοργικὸς πατέρας ἀγκάλιασε τοὺς ἐξαθλιωμένους φυγάδες καὶ μερίμνησε γιὰ τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴν ἐπιβίωση τῶν Ἑλλήνων τῆς πολυπαθοῦς αὐτῆς περιοχῆς. Εἶχε τὸ θάρρος νὰ προβάλλει τὸ δίκαιο αἶτημα τῆς αὐτονομίας τῆς Βορείου Ἡπείρου στὰ πλαίσια ἐνὸς δημοκρατικοῦ Ἀλβανικοῦ Κράτους. Σὰν ἓνας νέος Κοσμάς Αἰτωλός, ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἀγωνισθεῖ μέχρι θανάτου γιὰ τὸ ποθούμενο.

Κυριολεκτικὰ ὄργωσε ὁλόκληρη τὴν Ἑλλάδα. Ἐνημέρωνε γιὰ τὸ Βορειοηπειρωτικὸ καὶ διαμαρτυροῦταν γιὰ τὸ δράμα τῶν ξεχασμένων σκλάβων Ἑλλήνων. Ἐπισκέφθηκε τὸ Ἀμερικανικὸ Κογκρέσο καὶ τὸ Εὐρωκοινοβούλιο στὸ Στρασβούργο καταγγέλλοντας τίς ἀλβανικὲς θηριωδίες. Ἦταν ὁ ἐμπνευστὴς καὶ ὁ ἐμπυχωτὴς τῆς ΣΦΕΒΑ. Μὲ τὸ ἀγωνιστικὸ του φρόνημα, μὲ τὸ ἀκέραιο ἦθος του καὶ γενικὰ μὲ ὅλη τὴ ζωὴ του ξεσήκωσε τοὺς νέους, ὥστε νὰ συνεχίζουν μὲ ἐνθουσιασμό τὸν ἀγώνα τους. Ἰδρυσε τὸν Πανελλήνιο Σύνδεσμο Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγώνα (ΠΑ.ΣΥ.Β.Α.) μὲ ἔδρα τὴν Κόνιτσα, ὅπου ἔνωσε ἐξόχους ἐπιστήμονες στὴν προσπάθεια γιὰ τὴν Βόρειο Ἡπειρο.

Καὶ πέρα ἀπὸ τὸν τεράστιον αὐτὸν ἐθνικὸν ἀγώνα, πού συνδέθηκε μὲ τὸ ὄνομά του, ὁ ἀξιὸς καὶ ἀγωνιστὴς Ἱεράρχης μερίμνησε πολὺ γιὰ ὅλες τίς ἀνάγκες τοῦ μικροῦ ποιμνίου τῆς ἀκριτικῆς αὐτῆς Μητροπόλεως. Τὸ ποιμαντικὸ καὶ πνευματικὸ του ἔργο ἦταν πολὺ μεγάλο καὶ πολὺπλευρο. Καὶ γιὰ ὅλο αὐτὸ τὸ ἔργο τὴ δύναμη τὴν ἀντλούσε ἀπὸ τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ στὸν Χριστὸ καὶ στὴν Ἑλλάδα, στὸ δίκαιο καὶ στὴν ἀλήθεια, πού διακονοῦσε μὲ εὐλάβεια καὶ ὑπευθυνότητα.

Ἡ φωτεινὴ μορφή καὶ τὸ ἀπαράμιλλο ἔργο του κρατοῦν τὸν ἀλησμόνητο Μητροπολίτη Σεβαστιανὸν ζωντανὸν στὴ μνήμη τῆς Ἐκκλησίας καὶ στίς καρδιὰς ὅλων μας. Προπορεύεται νοερὰ καὶ φωτίζει τὸ δρόμον μας, καθὼς ὁ ἀντάξιος διάδοχός του τὸν ἐπαναλαμβάνει, βαδίζοντας ἐπάνω στὰ ἴχνη του καὶ συνεχίζοντας τὴ γραμμὴ καὶ τὴν προσπάθειά του.

Ὁ εὐφυχὸς καὶ ἥρωικὸς Ἱεράρχης, πού τιμοῦμε σήμερα καὶ πού βάδισε ἄφοβα τὸ δρόμον τοῦ καθήκοντος, ἦταν μιὰ μεγάλη ἐθνικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ μορφή, μεγάλη ψυχὴ, πού συνεδύαζε τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν αὐτοθυσίαν. Ὑπενθυμίζω καὶ μιὰ παράγραφο τῆς διαθήκης του, πού φανερῶνει τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς του: «Περιουσίαν ἀτομικὴν, κινητὴν ἢ ἀκίνητον, δὲν ἔχω νὰ ἀφήσω. Οὔτε ἐκκληρονόμησα, οὔτε

Χρονικὸν τῆς Πατριαρχικῆς Ἐπισκέψεως τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου εἰς Η.Π.Α.*

Τὴν 23^η Ὀκτωβρίου 1997, μετὰ τὴν Πανορθόδοξον Δοξολογίαν καὶ τὴν Δεξίωσιν ἐν τῷ Ἱ. Καθεδρικῷ Ναῷ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (Βαλτιμόρη, Maryland), εἰς τὴν Αἴθουσαν Τελετῶν τοῦ City Hall ὁ Δήμαρχος Βαλτιμόρης ἀπένευμε τιμὰς εἰς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα ἐπὶ τῇ 200ετηρίδι τῆς πόλεως ταύτης. Ἐπηκολούθησαν Δεξιώσεις πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου ὑπὸ Ἀνθρωπιστικῶν Ὁργανώσεων εἰς τὸ Executive Conference Room τοῦ City Hall καὶ ἕτερα Δεξιώσεις, ὡς καὶ Γεῦμα ἐν τῷ Baltimore Convention Center. Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσκέφθη τὴν Basilica of the National Shrine of the Assumption of the Blessed Virgin Mary. Ἐν συνεχείᾳ, μετὰ τὴν Δεξίωσιν εἰς τὴν Walters Art Gallery, ὁ Καρδινάλιος William Keller ἐν τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ παρέθεσε Δείπνον πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου, ὁ ὁποῖος, προοιούσης τῆς νυκτός, ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς διὰ Νέαν Ὑόρκην, ἔνθα ἐπεφυλάχθη Ἐπίσημος Ὑποδοχὴ Αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Διπλωματῶν, Κλήρου, Ἀρχόντων, Φιλοπῶχου, Χορφδίας, Νεολαίας καὶ Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν.

Τὴν 24^{ην} Ὀκτωβρίου 1997, μετὰ τὸ Πρόγευμα ὅπερ παρετέθη ὑπὸ τῆς Νεολαίας πρὸς

τιμὴν τῆς Α.Θ.Π. εἰς τὴν Tavern on the Green, ἐπραγματοποιήθησαν ἀφ' ἑνὸς ἢ ὑπὸ τοῦ Δημάρχου τῆς Ν. Ὑόρκης κ. Rudolph Giuliani ἀφιέρωσις τῆς 79^{ης} Ὀδοῦ ὡς Ὀδοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ τοποθέτησις — εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Μεγάλου — πλακὸς ἐπὶ τῇ 75ετηρίδι τῆς Ἑλληνορθόδοξου Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐπὶ τῇ ἰδρύσει τῆς νέας Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς. Ἠκολούθησαν Οἰκουμενικὴ Δέησις καὶ Συνεδρία μετὰ Θρησκευτικῶν Ἀρχηγῶν ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ National Council of Churches of Christ καὶ Γεῦμα πρὸς τιμὴν αὐτῶν, ὅπερ παρετέθη ὑπὸ τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου εἰς τὸ Μέγαρον τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς. Μετὰ μεσημβριαν ἐγένετο ἀφ' ἑνὸς Συνάντησις μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων Ἱεραρχῶν εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Ἱ. Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς Ἀγίας Τριάδος ἀφ' ἑτέρου Δείπνον αὐτῶν ἐν Αἰθούσῃ τοῦ Ναοῦ αὐτοῦ τρίτον Πανορθόδοξος Ἐσπερινὸς ἐν αὐτῷ διὰ συμμετοχῆς μόνον Κληρικῶν, Πρεσβυτερῶν, Μοναχῶν καὶ Μοναζουσῶν καὶ τέλος Δεξίωσις ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Ἱ. Καθεδρικοῦ Ναοῦ.

Κατὰ τὴν 25^{ην} Ὀκτωβρίου 1997 ἐν Ν. Ὑόρκῃ ἐγένοντο κατὰ σειρὰν τὰ ἑξῆς: Δοξολογία, Τιμητικὴ Διάκρισις καὶ Δεξίωσις πρὸς τιμὴν τῆς Α.Θ.Π. εἰς τὸ Σεμινάριον τοῦ Ἀγίου

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 6 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

ἀπέκτησα μετὰ τὴν ἱερωσύνην μου. Ὅ,τι χρήματα εὑρεθῶν εἰς τὸ γραφεῖόν μου, γνωρίζουν οἱ στενοὶ συνεργάται μου ὅτι ἀνήκουν εἰς φιλανθρωπικοὺς σκοπούς...». Καὶ κλείνει τὴν διαθήκη του: «Καὶ τώρα Σὺ Κύριέ μου Κύριε, τὸν Ὅποιον, παρὰ τὴν ἐν γένει ἀμαρτωλότητά μου, Σὲ ἠγάπησα, γενοῦ ἴλεως εἰς τὴν ἀμαρτωλὴν μου ψυχὴν καὶ ἀξίωσόν με μετὰ τοῦ εὐγνώμονος ληστοῦ τῆς Ἐπουρανίου Σου Βασιλείας. Ἀμήν».

Αὐτὸς ἦταν ὁ νέος ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος, ποὺ λησμονήσῃ καὶ θυσίασῃ τὸν ἑαυτό του γιὰ τὸν Χριστό, γιὰ τὴν Ἐκκλησία, γιὰ τὴν Πατρίδα, γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἀφοῦ προηγουμένως «ἐσταύρωσε σὺν τοῖς παθήμασι» (Γαλ. 5, 24) καὶ ἔθαψε διὰ τῆς μετανοίας τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο.

Ἀδελφοί μου, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ σημερινὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα, παρουσίασα στὴν ἀγάπη σας μετὰ λίγα ἀπλὰ λόγια τοὺς τύπους τοῦ παλαιοῦ καὶ

τοῦ νέου ἀνθρώπου καὶ σταμάτησα κυρίως στὸν νέο ἐν Χριστῷ ἄνθρωπο, ποὺ ὁμολογουμένως ἐνσάρκωσε μετὰ τὴν ἅγια ζωὴ του ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης Σεβαστιανός. Γι' αὐτὴν τὴν ἀδαμάντινη ψυχὴ, ὅταν ἐγκατέλειψε τὸν μάταιο αὐτὸν κόσμον, γράφηκε ἕνα μικρὸ ἐλεγείον, ποὺ λέει: «Ὅταν σὲ σκέπτομαι, συναντῶ τὸ Θεό, φθάνω στὸ πλήρωμα τῶν ἀνθρώπων ἐλπίδων. Τὰ σανδάλια τοῦ ἀποστόλου, τὸ δισάκι τοῦ σποριᾶ, τὸ ραβδί τοῦ καλοῦ ποιμένα, μόνες σου ἀποσκευές σ' ἀτέλειωτα πατερικά σου ταξίδια»»

Μακάρι κι ἐμεῖς, ποὺ τὸν γνωρίσαμε καὶ τὸν ἀγαπήσαμε, ἀκολουθώντας τὰ βήματά του, νὰ περάσουμε, μετὰ τὴν χάρη τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τὸν παλαιὸ στὸν νέο ἄνθρωπο καὶ νὰ δώσουμε «ἐν ἔργοις» τὴν μαρτυρία ποὺ ἔδωσε ἐκεῖνος. Μακάρι νὰ τὸν συναντήσουμε ἐκεῖ ἐπάνω, στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, «ἐνθα οὐκ ἔστι πόνος, οὐ λύπη, οὐ στεναγμός, ἀλλὰ ζωὴ ἀτελεύτητος». Ἀμήν.

Βλαδιμήρου· 'Εορταστική 'Εκδήλωση τών φορέων τής 'Ελληνικής Παιδείας και τής Νεολαίας εἰς τὸν 'Ι. Ναὸν τοῦ 'Αγίου Δημητρίου· Τιμητική 'Εκδήλωση ἐκ μέρους τών 'Αρχόντων τοῦ Τάγματος 'Αγίου 'Ανδρέου· Συναυλία τής κ. Νανᾶς Μούσχουρη, καλουμένη «Συναυλία Εἰρήνης» εἰς τὸν 'Ι. Καθεδρικὸν Ναὸν St. John the Divine· Δείπνον τών 'Αρχόντων πρὸς τιμὴν τής Α.Θ.Π. εἰς τὸ Plaza Hotel.

Τὴν 26ην 'Οκτωβρίου 1997 ἡ Πατριαρχική Θεία Λειτουργία εἰς τὸν Madison Square Garden, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν πολλαὶ χιλιάδες 'Ομογενῶν, συνεδυσάθη μετὰ Μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τής ψυχῆς τοῦ αἰοδίου Πατριάρχου Δημητρίου καὶ τών 'Ιδρυτῶν, Εὐεργετῶν καὶ Πιστῶν, Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν, τής 'Ελληνικῆς 'Ορθοδόξου 'Αρχιεπισκοπῆς. 'Εν συνεχείᾳ εἰς τὸ Rainbow Room τοῦ Rockefeller Center ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου τής Ν. 'Υόρκης George Pataki παρετέθη Γεῦμα πρὸς τιμὴν τής Α.Θ. Παναγιότητος. Μετὰ μεσημβρίαν ὁ Παναγιώτατος ἐπραγματοποίησεν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ Γηροκομείον τοῦ 'Αγίου Μιχαήλ, ἔνθα παρετέθη 'Απογευματινὸ Τσαϊ πρὸς τιμὴν Του. 'Εν συνεχείᾳ εἰς τὸ New York Palace Hotel παρετέθη Δείπνον ὑπὸ τὸ σύνθημα: «Βιώνοντας τὴν Κληρονομιά».

Τὴν 27ην 'Οκτωβρίου 1997 μετὰ τὸ Πρόγευμα ὄπερ ὑπὸ τοῦ Δημάρχου Rudolph Giuliani παρετέθη πρὸς τιμὴν τής Α.Θ. Παναγιότητος εἰς τὸ Gracie Mansion, ὁ Σεπτὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετέβη εἰς τὸ Μέγαρον τοῦ Ο.Η.Ε., ἔνθα ἐξεφώνησε βαρυσήμαντον λόγον. 'Εν συνεχείᾳ ἐγένετο Δεξίωσις καὶ ἐπηκολούθησε πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου Γεῦμα εἰς Le Cirque Restaurant τοῦ Ξενοδοχείου The New York Palace, μετέχοντος καὶ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ο.Η.Ε. κ. Kofi Annan. Μετὰ μεσημβρίαν ὁ Παναγιώτατος ἀνεχώρησε δι' ἕλικόπτερου διὰ τὴν Οὐκρανικὴν 'Ορθόδοξον 'Εκκλησίαν εἰς South Bound Brook (Νέα 'Ιερσέη), ὅπου τὸν ὑπεδέχθησαν ἐπισήμως Οὐκρανοὶ 'Ιεράρχαι. Μετὰ μικρὰν ἀνάπαυλαν εἰς τὸ ἱστορικὸν Henrick Fisher Residence ἐπραγματοποιήθησαν κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τής ἡμέρας 'Επίσκεψις εἰς τὸν 'Ι. Ναὸν τοῦ 'Αγίου 'Ανδρέου· Δοξολογία μετ' ἀνταλλαγῆς προσφωνήσεων εἰς τὸ Front Portico τοῦ μνημειώδους Ναοῦ· 'Επίσκεψις εἰς τὸ Οὐκρανικὸν 'Ορθόδοξον Μουσεῖον καὶ τὴν Κρύπτην ὑποκάτω τοῦ ἰδίου Ναοῦ· Μετάβασις εἰς τὸ Κέντρον Διοικήσεως τής Οὐκρανικῆς 'Ορθοδόξου 'Αρχιεπισκοπῆς· Δείπνον πρὸς τι-

μὴν τής Α.Θ. Παναγιότητος εἰς τὸ Οὐκρανικὸν Πολιτισμικὸν Κέντρον καὶ 'Επιστροφή δι' ἕλικόπτερου εἰς Νέα 'Υόρκην.

Τὴν 28ην 'Οκτωβρίου 1997 ὁ Παναγιώτατος ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς διὰ Βοστώνην, Mass., ἔνθα τοῦ ἐγένετο 'Επίσημος 'Υποδοχὴ ὑπὸ τοῦ 'Επισκόπου Βοστώνης κ. Μεθοδίου, τοῦ Συνδέσμου τών Κληρικῶν, τοῦ Δ. Συμβουλίου τής 'Επισκοπῆς, τής Φιλοπτώχου, τών 'Αρχόντων, τοῦ Προέδρου καὶ τών Μελῶν τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ 'Ελληνικοῦ Κολλεγίου καὶ τής Θεολογικῆς Σχολῆς. Ὁ Δήμαρχος τής Βοστώνης κ. Thomas Merino παρέθεσεν ἐν συνεχείᾳ Γεῦμα πρὸς τιμὴν τής Α.Θ. Παναγιότητος εἰς τὸ Parkman House. Μετὰ μεσημβρίαν ἐπραγματοποιήθησαν Πατριαρχικὴ 'Επίσκεψις καὶ 'Εορταστικὴ 'Εκδήλωση μετὰ τής Νεολαίας εἰς τὴν 'Ελληνορθόδοξον Κοινότητα τών Ταξιαρχῶν· Συνάντησις μετὰ τοῦ 'Αρμενίου (Καθόλικου) Agam καὶ Εὐχαριστήριος Δέησις εἰς τὸν 'Αρμενικὸν 'Αποστολικὸν Ναὸν τοῦ 'Αγίου Στεφάνου μετ' ἀνταλλαγῆς βαρυσημάτων Προσφωνήσεων καὶ Δείπνον πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου εἰς τὴν Βιβλιοθήκην JFK.

Τὴν 29ην 'Οκτωβρίου 1997 μετὰ τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου Πρόγευμα μετὰ τών Ρωμαιοκαθολικῶν 'Ιεραρχῶν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Καρδινάλιου Bernard Law, ἐγένετο Πανορθόδοξος Δέησις εἰς τὸν 'Ι. Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ παρετέθη Γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Πανεπιστημίου Tufts εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα εἰς τὸ Τμήμα Πολιτικῶν 'Επιστημῶν Fletcher ἀπενεμήθη Τιμητικὸν Δίπλωμα εἰς τὸν Σεπτὸν Προκαθήμενον τής 'Ορθοδόξιας, ὅστις ἐξεφώνησε βαρυσήμαντον Λόγον. Δείπνον πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ παρετέθη εἰς τὸ Park Plaza Hotel.

'Η 30ῆ 'Οκτωβρίου 1997 ἐπεσημάνθη τόσον διὰ τοῦ ἀποχαιρετιστηρίου Προγεύματος τοῦ Παναγιωτάτου μετὰ τοῦ Κλήρου καὶ τών Πρεσβυτέρων εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ ἐν Βοστώνῃ 'Ελληνορθοδόξου 'Ι. Καθεδρικοῦ Ναοῦ, ὅσον καὶ διὰ τής Δοξολογίας εἰς τὸ 'Ελληνικὸν Κολλέγιον καὶ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἔνθα ἀπενεμήθη Τιμητικὸν Δίπλωμα εἰς τὸν Παναγιώτατον Οἴκ. Πατριάρχην καὶ παρετέθη πρὸς Αὐτὸν Γεῦμα. 'Εν συνεχείᾳ ἐγένετο ἡ ἐκ τοῦ 'Αεροδρομίου τής Βοστώνης ἀναχώρησις διὰ τὴν 'Ατλάνταν (Georgia).

(Συνεχίζεται) ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

έορτασμοῦ 30ετοῦς Ποιμαντορίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἵδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. ΙΕΡΟΘΕΟΥ

(Ἵδρα, 4 Ὀκτωβρίου 1997)*

Ἐπειτα ὠμίλησε ὁ Δήμαρχος Ἵδραίων κ. Ἀναστόπουλος καὶ ἀφοῦ ἐξέφρασε τὰ αἰσθήματα τιμῆς καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Ποιμενάρχη μας καὶ τὴν πολλή του χαρὰ γιὰ τὴν ἐγκάρδια ἀτμόσφαιρα τῆς ἐόρτιας αὐτῆς ἐκδηλώσεως, εὐχαρίστησε κατ' ὄνομα τὸν Κυβερνητικὸ ἐκπρόσωπο καὶ τοὺς παρόντας Βουλευτὰς τῆς Περιφερείας μας, τὸν κ. Ἀντινομάρχη, τοὺς κ.κ. Δημάρχους τῶν πόλεων καὶ νήσων μας, τοὺς λοιποὺς ἄρχοντας καὶ φορεῖς τῆς Ἵδρας καὶ ἰδιαίτερος τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο γιὰ τὴν κατανόησι καὶ τὴν ἐν γένει συμπαράστασι εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐορτασμοῦ.

Μετὰ τὸν κ. Δήμαρχον ὁ λόγος ἐδόθη στὸν τ. Ὑπουργὸ καὶ ἐκπρόσωπο τῆς Κυβερνήσεως κ. Μπεντενιώτη, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε αἰσθήματα τιμῆς καὶ σεβασμοῦ γιὰ τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἐπισκόπου μας, καθὼς ἐπίσης καὶ ἐγκάρδιες εὐχές.

Ἐν συνεχείᾳ ὠμίλησε ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Ἐφραίμ Στενάκης, Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ὅστις ἐκπροσωπῶν τὸν Ἱ. Κλήρον τῆς Ἐπαρχίας μας εἶπε μεταξὺ ἄλλων: «Σύμπας ὁ Ἱ. Κλήρος τῆς Τοπικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας, τὰ μοναστικά τάγματα καὶ ὁ πιστὸς λαὸς συνήλθομεν σήμερον ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐνώπιον τοῦ ἱ. θυσιαστηρίου τοῦ ἐνδόξου καὶ ιστορικοῦ Μοναστηρίου τῆς Παναγίας τῆς Φανερωμένης, ἵνα προσφέρωμεν τὴν ἀνάιμακτον ἱερουργίαν τῷ πάντων Θεῷ καὶ Δεσπότη καὶ ἐκτενώς προσευχηθῶμεν ὑπὲρ τοῦ πατρὸς καὶ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τριάκοντα ὄλων ἐτῶν ἀφ' ὅτου ἀπέιρω ἐλέει τοῦ ἐν Τριάδι προσκυνουμένου Θεοῦ κατέστη Ἀρχιερεὺς καὶ Ποιμὴν ἡμῶν... Εἴμεθα μάρτυρες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἥθους του, τῶν ἐνζήλων νυχθημέραν μόχθων του, τῆς ἀπαραιτήτου ἐργατικότητος, μέχρι τῆς καταργήσεως τῶν δεικτῶν τοῦ ὥρολογίου τοῦ κόσμου τούτου, τῆς στερεᾶς προσηλώσεώς του εἰς τὴν ἀμόμητον πίστιν τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἀσκητικοῦ αὐτῆς φρονήματος... Διακηρύττομεν Κλήρος, Μοναχικά τάγματα καὶ εὐσεβῆς λαὸς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ σεπτὸν πρόσωπον Ὑμῶν. Ἐπιτρέψατέ μας ταπεινῶς νὰ εὐχηθῶμεν νὰ ἐορτάζητε ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐν ὑγιείᾳ ἀταλαντεύτῳ καὶ πνευματικῇ εὐφροσύνῃ καὶ παρακαλοῦμεν νὰ δεχθῆτε ἐκ μέρους τοῦ Ἱ. Κλήρου μικρὸν ἀντίδωρον μνήμης καὶ τιμῆς τῆς μεγάλης καὶ εὐφροσύνου ταύτης ἡμέρας. Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα!» (Καὶ ἐπέδωκεν εἰς τὸν Σεβ/τον ἐπιστήθιον Σταυρὸν καὶ ἀρχιερατικὸν Ἐγκόλπιον).

Τέλος, τὶς ἐπίκαιρες καὶ μεστὲς πράγματι προσφωνήσεις τῶν συνδαιτυμόνων ἔκλεισε ἡ ὀσιωτάτη Καθηγουμένη τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀγ. Πάντων Σπετσῶν Μακρίνα Μοναχή, ἐκπροσωποῦσα τὰς Μοναστικὰς ἀδελφότητας τῆς Μητροπολιτικῆς μας Ἐπαρχίας, ἡ ὁποία μὲ χάριν καὶ τὴν προσήκουσαν συστολὴν εἶπε μαζί μὲ ἄλλες πνευματικὲς σκέψεις τὰ ἑξῆς: «Ἐμεῖς, καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτή, θέλομε νὰ ἐκφράσουμε τὴ δοξολογία μας πρὸς τὸν ἅγιον Θεὸν καὶ μιὰ ἐκ βαθέων εὐχαριστία σὲ Σᾶς, Σεβασμιώτατε. Καὶ ἡ αἰτία, διότι ἐλεηθήκαμε νὰ ἔχωμεν ὄχι μόνον φιλομόναχον Ποιμενάρχη, ὁ ὁποῖος ἀπλῶς διευκολύνει τὴν ἀπρόσκοπτη λειτουργία τῶν Μοναστηρίων μας, ἀλλὰ γιατί ἔχομε Μοναχὸν Ποιμενάρχη. Παράδειγμα ὀσιακῆς ζωῆς, ποὺ τὴν χαριτώνουν τὰ μοναχικὰ βιώματα. Μετέχοντες στὸ ἦθος τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἔχετε κοινὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα μ' ἐκείνους, τὴν πρὸς τὸν Μοναχισμόν ἀγάπην σας καὶ τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴν σας στὴ μοναστικὴ θεωρία καὶ ζωὴ, πράγμα ποὺ μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸ κατ' ἐξοχὴν νηπτικὸ περιεχόμενον τῶν ἐορταστικῶν ἐγκυκλίων πρὸς τὶς μοναστικὲς μας ἀδελφότητες, ἀπὸ τὶς περιστασιακὲς καθαρὰ μοναχικὲς κατηχήσεις καὶ παραινέσεις σας, κατὰ τὶς ἐπισκέψεις στὰ Μοναστήρια μας καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι καταφεύγετε στὰ Μοναστήρια γιὰ προσευχή, πρὶν ἀπὸ κάθε ἄλλη δρᾶσι γιὰ ὅλα τὰ φλέγοντα κάθε φορὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐθνικὰ μας θέματα... Αὐτοῦ τοῦ ἥθους ἐμπνευσις εἶναι καὶ τὰ κατὰ καιροὺς, μὲ τόσην ἐπιτυχία καὶ πνευματικὴ ὠφέλεια, διοργανωθέντα μοναχικὰ συνέδρια. Ἡ σεπτὴ παρουσία σας καὶ ἡ βιωματικὴ συμμετοχὴ σας στὸ μυστήριον τῆς κοινῆς κάθε ἀδελφῆς εἶναι ἰδιαίτερη εὐλογία... Σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμῶς, Σεβασμιώτατε, γι' αὐτὴν τὴν πνευματικὴν προσφορὰ σας, τὴν ὑπὲρ πάσαν ἄλλην προσφορὰν».

Ἐπειτα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὸ τιμώμενον πρόσωπον τῆς ἡμέρας, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας ἐξέφρασε ἐκ βαθέων εὐχαριστίας διὰ τοὺς εὐγενικοὺς λόγους καὶ φιλόφρονας προσρήσεις ὄλων τῶν προλαλησάντων τῶν ὁποίων, ὡς εἶπε: «Δὲν εἶμαι ἄξιος... Διαμαρτύρομαι, συνέχισε, διότι ἡ ἀγάπη ὄλων καὶ αἱ ἐκδηλώσεις σεβασμοῦ τιμῆς καὶ ἐπαίνων πρὸς τὸ πρόσωπόν μου ὑπερέβαλαν κατὰ πολὺ τὴν ἀλήθειαν. Γνωρίζω καλῶς, κάλλιον παντὸς ἄλλου, ὅτι οἱ ἀκουσθέντες ἐπαινετικοὶ λόγοι δὲν ἀφοροῦν εἰς ἐμέ· τὸ ἀληθὲς πρόσωπόν μου ἀπέχει παρασάγγας τοῦ ἐγκωμιασθέντος καὶ προβληθέντος ἰδεατοῦ προσώπου. Ὑποτασσόμενος ὁμῶς εἰς τὴν σκληρὰν ἀνάγκην, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρί-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 14 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

σκομαι την ώραν αυτήν και έπαναλαμβάνων διά τὸ ἀδιέξοδον τῆς θέσεώς μου τὸ ἀγιογραφικὸν προφητικὸν ῥήμα τῆς Π. Διαθήκης: "Στενά μοι πάντοθεν", εὐχαριστῶ εὐγνωμόνως τοὺς Σεβασμιωτάτους ἀγίους ἀδελφούς και συλλειτουργούς με ἐπικεφαλῆς τοὺς πολυτίμου συνεργάτας μου, τὸν Πρωτοσύγκελλον π. Ἐφραίμ, τὸν Γεν. Ἀρχιερατικὸν Ἐπίτροπον π. Σεραφεῖμ, τὸν και ὑπεύθυνον δι' ὅ,τι καλὸν ἢ ἀπροσδιόνυσον ὑπάρχει εἰς τὸν χαριστήριον Τόμον, τοὺς φιλάτους Ἱεροκλήρυκας, οἱ ὁποῖοι ἀκαταπονήτως και ἀδαπάνως ἱερουργοῦν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου και Θεοῦ και Σωτῆρος ἡμῶν, ἅπαντας τοὺς Κληρικούς, Προσβυτέρους και Διακόνους, οὓς και εὐχαριστῶ ἀπειρώς διά τὸ ὠραιότατον Ἐγκόλπιον και Σταυρόν, τὰ ὁποῖα και θὰ φέρω πάντοτε εἰς διαρκῆς μνημόσυνον τῆς ἀγάπης των. Εὐχαριστῶ ὡσαύτως τοὺς κ.κ. Βουλευτάς, τὸν ἐκπρόσωπον τῆς Κυβερνήσεως, ὅλως ἰδιαιτέρως δὲ τὸν Δήμαρχον Ὑδρας κ. Κων/νον Ἀναστόπουλον ὡς και ἅπαντας τοὺς Δημοτικούς Συμβούλους τῆς Νήσου κατ' ὄνομα, πρὸς τοὺς ὁποίους εἶμαι εὐγνωμῶν διά τὴν προσφορὰν τοῦ Τόμου, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ ἱστορικὸν, πνευματικὸν κεφάλαιον με τὰ ἄρθρα τῶν Πανεπιστημιακῶν διδασκάλων τόσοσν διά τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσον και διά τὸν Δῆμον τῆς ἱστορικῆς νήσου. Εὐχαριστῶ ἐκ βαθέων τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Ἱερῶν Μονῶν, ἀνδρῶν και γυναικειῶν, ἢ παρουσία τῶν ὁποίων με ἐνισχύει και ἐνθαρρύνει διότι ἐμπιστεύομαι εἰς τὰς θεοπειθεῖς προσευχάς των. Καὶ τέλος εὐχαριστῶ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἀγαπητοὺς μου Ὑδραῖους, ἐπαγγελματίας, ναυτιλλομένους, σπουδαστάς, μαθητάς, τέκνα ἰδιαιτέρως ἀγαπητὰ μετὰ τῶν ὁποίων τριάκοντα ἔτη ἀναστρεφόμεθα ἀπολαμβάνοντες τὴν ἄδολον ἀγάπην τῶν τέκνων πρὸς τὸν πατέρα.

Και ἤδη πρὶν σφραγίσω τὴν προσλαλιὰν ταύτην ὁμολογῶ ἐνώπιον ὅλων ἀντὶ ἀνταπαντήσεως εἰς τοὺς ἐπαίνους και τὰ ἐγκώμια ὅτι και αὐθις ἐρευνῶν τὸν ἐαυτόν μου διαπιστῶ και πάλιν τὴν ἀναξιότητά μου. Σφάλματα, παραλείψεις, ἀτοπήματα, ἐλλείψεις ταπεινοῦ φρονήματος, πραότητος, ἀγάπης, καρτερίας... πολλὴ ἀθλιότης, διά τῶν ὁποίων ρυποῦται ἢ διπλόη τῆς ψυχῆς. Κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν εὐρίσκω εὐκαιρίαν γονυπετῶν ἐμπροσθέν σας νὰ ζητήσω συγγνώμην διά τοὺς ἐγωϊσμούς μου, τὰς ἀστόχους κρίσεις, τὰς ὀλιγωρίας μου, δι' ὅλα τὰ λάθη μου τὰ καθ' ἐκάστην πραττόμενα. Καὶ αὐτὴ ἢ συγγνώμη τὴν ὁποῖαν ζητῶ ἀπὸ ἐσᾶς και ἀπὸ τὸν παντελεῆμονα Δεσπότην και Κύριόν μου, τὴν ὁποῖαν και ὁ ὁμιλῶν ἀντιπροσφέρει πρὸς ἅπαντας, θὰ μοῦ δώσῃ μοναδικὴν χαράν, βαθεῖαν εἰρήνην, παράκλησιν και παραμυθίαν ὁμοίαν τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προφέρουν ὅλοι οἱ θσαυροὶ τῆς γῆς.

Ἀδελφοὶ και Πατέρες, Κύριοι Βουλευταί, Κύριε Νομάρχα'

Ἐχει πλήρη ἐπίγνωσιν ὁ ὁμιλῶν, ἔστω και ἂν ὁ ἀντίπαλος προσπαθεῖ νὰ τὸν ἐμπαίξῃ, φενακίζων τὴν πραγματικότητα, ὅτι φέρεται πρὸς τὴν τελικὴν εὐθειάν τῆς παρουσίας ζωῆς. Ἐχεῖ εἰς τὰ ὄψα μου ἀφ' ἐνὸς μὲν ἢ ὑπόμνησις τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων: «ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ἡμᾶς ἐν ἀγίαις ἀναστροφαῖς και εὐσεβείαις, προσδοκῶντας και σπεύδοντας τῇ τοῦ Κυρίου ἡμέρᾳ» και ἄφ' ἑτέρου ὁ φοβερός ταλανισμὸς τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος συνθλίβει τὸν ὁμιλοῦντα και ἀκούοντα πληθῶραν ἐγκωμίων «οὐαὶ ὑμῖν ἐὰν περισσεύσει τὸ ὄνομα πλεῖον τῶν ἔργων» και ὁ ἕτερος ταλανισμὸς: «οὐαὶ ὑμῖν ὅταν εἴπωσι καλῶς πάντες οἱ ἄνθρωποι». Καὶ διά νὰ ὀλοκληρωθῇ ἢ εἰκὼν τοῦ ἐγκωμαζομένου εὐτελοῦς ἀνθρωπίσκου και διά νὰ ἴδωμεν πῶς τὸν ἀκούει και πῶς τὸν χαρακτηρίζει ὁ Κύριος, ἀναφερόμεθα εἰς ἐν συγκλονιστικὸν Κυριακὸν ῥήμα: «ἐὰν ποιήσητε πάντα τὰ διατεταγμένα ὑμῖν λέγετε ἄχρειοι δούλοὶ ἔσμεν, ὅτι ἂ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν».

Ὡστε λοιπὸν ὁ ταλαίπωρος ἐγὼ, ὁ ὁμολογήσας ἤδη ὅτι δὲν ἐπιτελεῖ πάντα τὰ διατεταγμένα, ἀλλ' ἔχει τὸναντίον πολλὰ σφάλματα και παραλείψεις ἀλλεπαλλήλους, οὐδὲ κἂν τὸν τίτλον τοῦ ἀχρείου δούλου δύναται νὰ διεκδικήσῃ. Ποῖα λοιπὸν βαθμῖς ὑπάρχει κάτω τοῦ ἀχρείου; Εἰς τὸ συνταρακτικὸν αὐτὸ ἐρώτημα θὰ ἀπαντήσῃ αὐτὸς ὁ Κύριος δι' ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν ὅταν ἔλθῃ ἢ ὡρα τοῦ φοβεροῦ λογοθεσίου. Καὶ Ἐκεῖνος μὲν θὰ καθίσῃ ἐπὶ θρόνου πρὸ τοῦ ὁποίου κυλιέται ποταμὸς πύρινος «βίβλοι δὲ ἀνοίγονται και τὰ κρυπτὰ δημοσιεύονται». Καὶ θὰ καλέσῃ ὁ ἀδυσώπητος Κριτῆς τὴν βασιλίδα τῶν ἀρετῶν, τὴν ἀγάπην, νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον και φυσικὰ και ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν.

Εἶθε, ἀδελφοὶ και Πατέρες, νὰ εὐρεθῶμεν τότε ἔχοντες εὐλογητὸν πλοῦτον ἔργων ἀγάπης, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ καλύψουν πλῆθος ἁμαρτιῶν και εἶθε νὰ ἀκούσωμεν τῆς εὐκατίας φωνῆς: «εὖ δοῦλε ἀγαθέ...». Ἀμήν.

Ἡ ὅλη σεμνὴ και χαριτωμένη ὄντως ἑορταστικὴ ἐκδήλωσις και τελετὴ (Θ. Λατρεία και συνεστίασις) συνεκλείσθη με τὴ φήμην τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας και τὰ ἀπολυτίκια τῶν πολιούχων και προσστατῶν τῆς νήσου και τῆς ὅλης Μητροπολιτικῆς μας περιφερείας Ἀγίων Κωνσταντίνου τοῦ Ὑδραίου και Νεκταρίου Ἐπισκόπου Πενταπόλεως τοῦ Θαυματοβροῦτου.

Οἱ σεβαστοὶ και ἀγαπητοὶ συνδαιτυμόνες ἀναχωροῦντες με ἔντονα και ἐκδηλα βιώματα εἶχαν στὰ χέρια τους ὡς εὐλογίαν και ἀνάμνησιν τὸν τιμητικὸ-χαριστήριον Τόμο.

Πολλά, ἀγια και μυρωμένα με τὰ μῦρα τοῦ Θείου Πνεύματος τὰ ἔτη τοῦ σεπτοῦ και τετιμημένου Μητροπολίτου μας κ. Ἱεροθέου!

(Ἀπὸ τὴν Ὁργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν τιμητικῶν ἐκδηλώσεων)

Ο ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΠΟΔΟΧΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ

Ο Ν. 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Α' 146) διαπνέεται, κατὰ βάσιν, ἀπὸ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 3 καὶ 13 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, κυρίως τοῦ πρώτου, αἱ ὁποῖαι κατοχυρώνουν: α) Τοὺς ἱερούς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις, β) Τὴν ἀναπόσπαστον δογματικὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τῆς ἐν Κωνσταν-

Τοῦ κ. **ΚΩΝ/ΝΟΥ ΧΡ. ΤΡΑΚΑ**

Ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἐ. τ.

τινουπόλει μεγάλης καὶ πάσης ἄλλης ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ γ) Τὴν Αὐτοδιοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων - Μητροπολιτῶν, κατὰ τὰς εἰδικότερας διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τῆς 29 Ἰουνίου 1850 καὶ τῆς Συνοδικῆς Πράξεως τῆς 4 Σεπτεμβρίου 1928.

Ὑπὸ τὸ ἀνωτέρω περιεχόμενον καὶ σημεῖον ἀναφορᾶς τοῦ Συντάγματος, ὁ Καταστατικὸς Χάρτης (Κ.Χ.) τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος καὶ ρητῶς ἀπολαύει συνταγματικοῦ κύρους, καθὼς καὶ ὁ ἀνωτέρω Πατριαρχικὸς Τόμος καὶ ἡ Συνοδικὴ Πράξις, διαμορφώνει τὰς νομικὰς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας, καθορίζων ὅλας τὰς προϋποθέσεις τῆς πραγματικῆς υπάρξεως καὶ λειτουργίας τους.

Ἐχει τρόπον τινὰ ὁ Κ.Χ. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς τὸ καθ' ὅλου Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, τριπλὴν νομοθετικὴν πηγὴν: Τὴν Ἀρχικὴν (Ἰησοῦν Χριστόν), τὴν Θεμελιώδη (Ἐκκλησίαν) καὶ τὴν Βασικὴν (Πολιτείαν).

Ὡς ἐκ τούτου ἔτυχε εἰδικῆς νομοπαρασκευαστικῆς ἐπεξεργασίας, συνέσεως καὶ διαδικασίας, καθοριζομένης ἀπὸ εἰδικὰς διατάξεις νόμων (ΝΔ 87/74 καὶ 462/76) καὶ τοῦ Συντάγματος (ἄρθρον 76 παρ. 6, ὡς κῶδιξ), ἤτοι, ἀπὸ εἰδικὴν κληρικολαϊκὴν νομοπαρασκευαστικὴν ἐπιτροπὴν, ὑπομνηματικὴν συμμετοχὴν ἐνδιαφερομένων φορέων, γνωμοδότησιν τῆς Διαρκοῦς

Ἱεράς Συνόδου (ΔΙΣ), θεώρησιν - περιεφὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπιμέλειαν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἱεροσχευμάτων καὶ ψήφισιν ἀπὸ τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων.

Ἐπομένως εἶναι ὁ πλέον εἰδικὸς νόμος. Ὡς τοιοῦτος τροποποιεῖται κ.λπ. καθ' ὁμοίαν νομοπαρασκευαστικὴν διαδικασίαν, ὅπωςδήποτε δὲ μετὰ γνώμην τῆς ΔΙΣ. Ἡ δὲ καταργουσα ἢ ἀντιθέτως ὀρίζουσα νεωτέρα διάταξις νόμου πρέπει ρητῶς ν' ἀναφέρει τὴν καταργουμένην διάταξιν τοῦ Κ.Χ.

Ἔτσι θὰ διατηρεῖται ἡ ἀπαιτουμένη συστηματικὴ καὶ τελολογικὴ ἐνότητα τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Συντάγματος.

Κατὰ τὸν Κ.Χ. νομικῶς ἡ Ἐκκλησία ὀργανώνεται εἰς νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.), κατὰ τε τὸ ὑπερκείμενον ὄλον, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ὡς Θεῖον Καθίδρυμα, καὶ τὰ καθέκαστα Αὐτῆς μέρη, ὡς Μητροπόλεις, Μοναὶ κ.λπ., ἢ δὲ σχέσις τῆς γενικῆς ἐποπτείας τοῦ ὑπερκείμενου νομικοῦ προσώπου τῆς Πολιτείας πρὸς τὰ χιλιάδας ὑποκείμενα τούτου ν.π.δ.δ. ἀνάγεται εἰς σχέσιν συναλληλίας (ἄρθρα 1 καὶ 2 τοῦ Κ.Χ.) Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ εἶναι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας (ΙΣΙ), συγκροτούμενη ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὡς Πρόεδρον, καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς διαποικνιζομένους Μητροπόλεις Ἀρχιερεῖς (ἄρθρον 3 Κ.Χ.). Ἐπομένη, πλὴν μὲ διαρκὴ συγκρότησιν καὶ λειτουργίαν, εἶναι ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος (ΔΙΣ) ἢ ὁποῖα ἀσκεῖ ὅλας τὰς ἀρμοδιότητας τῆς ΙΣΙ, κατὰ τὴν πολὺμηνον διάρκειαν καθ' ἣν δὲν συγκροτεῖται εἰς Σῶμα, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 9 παρ. 2 τοῦ Κ.Χ.

Συνέπεια τῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτοτελὲς καὶ αὐτοδιοίκητον ν.π.δ.δ., κατὰ τὴν εἰδικὴν μέριμναν καὶ κατοχύρωσιν ἐκ τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Συντάγματος, εἶναι ἡ ἀσκήσις ἀπὸ τὴν ΙΣΙ κανονιστικῆς ἀρμοδιότητος ἐκ τοῦ ἀπολαύοντος σχετικοῦ ὑπερνομοθετι-

κού κύρους νόμου, περί του Κ.Χ. (άρθρον 4 στοιχ. ε'). Η άσκησις δὲ τῆς άρμοδιότητος αὐτῆς καὶ τοῦ καθ' ὄλου Συνοδικοῦ Συστήματος Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν διαποιμαινόντων Μητροπόλεις Ἀρχιερέων, ὄντων διαδόχων τῶν Ἀποστόλων καὶ ἀπολαύοντων τοῦ ὀφειλομένου σεβασμοῦ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Πολιτείαν καὶ Κοινωνίαν, ὑπαγορεύουν ἀνάλογον ρύθμισιν τῶν ἀποδοχῶν αὐτῶν, καὶ ἀπὸ νόμον οἰκείον, τὸν Κ.Χ. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς τοῦτο ὁ Κ.Χ., εἰς τὸ ἄρθρον 32 παρ. 1 αὐτοῦ, συνδέει τὰς ἀποδοχὰς τῶν Ἀρχιερέων μὲ τὰς πλήρεις ἀποδοχὰς τῶν δικαστῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας: Τοῦ Ἀρχιεπισκόπου μὲ τοῦ Προέδρου, τῶν Μητροπολιτῶν μὲ τοῦ Συμβούλου, τῶν λοιπῶν Ἀρχιερέων μὲ τοῦ Παρέδρου.

Ἐπειδὴ τότε οἱ Ἀρχιερεῖς ἐμισθοδοτοῦντο ἀπὸ τὸν ΟΔΕΠ καὶ διὰ τοῦ Ν. 1041/1980 (ΦΕΚ 75) μισθοδοτοῦνται ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, ἐμμένον κατὰ τὰ λοιπὰ ὁ νόμος αὐτὸς εἰς τὴν ὡς ἄνω μισθολογικὴν ρύθμισιν, κατὰ παραπομπήν, τοῦ Κ.Χ., ὀρίζει εἰς τὸ ἄρθρον 8 παρ. 1 τὰ ἐξῆς: «Ἡ δαπάνη τῆς μισθοδοσίας τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ προκύπτουσα κατὰ τὰ ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 32 τοῦ Ν. 590/1977 “περὶ καταστατικοῦ χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος” βαρύνει ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1980 ἐξ ὀλοκλήρου τὸν Κρατικὸν Προϋπολογισμόν...».

Ἡ κατὰ παραπομπήν δὲ νομοθέτησις αὐτὴ εἰς τὰς ἐκάστοτε πλήρεις ἀποδοχὰς τῶν δικαστῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας εἶναι παγία, χωρὶς ἰδιαίτερον ἐκάστοτε νόμον, κατὰ παγίαν νομοθετικὴν πρακτικὴν. Ὅποτε ἡ ὑποτιθεμένη ἀποσύνδεσις τῶν ἀποδοχῶν τῶν Ἀρχιερέων ἀπὸ τὰς ἐκάστοτε ἀποδοχὰς τῶν ἀνωτάτων δικαστικῶν λειτουργῶν θ' ἀπετέλει προδήλως ἐσφαλμένην ἐρμηνείαν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ μισθολογικοῦ νόμου περὶ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, ἄγουσας εἰς τὴν διάσπασιν τῆς συστηματικῆς καὶ τελλολογικῆς ἐνότητος τοῦ Κ.Χ., πρὸς τὸ ἄρθρον 3. τοῦ Συντάγματος καὶ συνεπῶς εἰς τὴν ἐκ πλαγίου παραβίασιν τούτων, συνακολούθως δὲ εἰς τὸ ἄτοπον καὶ ἀπαράδεκτον τῆς ἀδικαιολογήτου καθηλώσεως τῶν ἀποδοχῶν τῶν Ἀρχιερέων.

Ἡ τοιαύτη ἐρμηνευτικὴ θεώρησις τῶν διατάξεων τοῦ νόμου περὶ τῶν ἀποδοχῶν τῶν δικαστῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπιβάλλουν τὴν ἀποκλειστικότητά του ὑπὲρ αὐτῶν, ἐκ τοῦ ἄρθρου 88 παρ. 2 τοῦ Συντάγματος, ἀφενός, καὶ ὁ κύριος σκοπὸς τούτων πρὸς περιορισμὸν τῶν προσθέτων ἀμοιβῶν τῶν ὑπαλλήλων ἢ λειτουργῶν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, περὶ τῶν ὁποίων τίθεται ὡς μέτρον καὶ ὄριον ὁ μισθὸς τοῦ Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου, βασικῶς, διὰ τοῦ Ν. 1256/1982, ἀφετέρου, δὲν καταλείπουν ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν τῶν διατάξεων αὐτῶν. Ὁ σκοπὸς δὲ αὐτὸς τῶν περιοριστικῶν διατάξεων τῶν μισθολογίων τῶν δικαστῶν καὶ τοῦ κυρίου προσωπικοῦ τοῦ Ν.Σ.Κ. δὲν ἐκτείνεται προδήλως εἰς τοὺς ἀνωτάτους λειτουργοὺς τοῦ παραλλήλου, πρὸς τὸ τῆς Πολιτείας, νομικοῦ προσώπου τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς Ἀρχιερεῖς.

Ἴδου τὰ κείμενα μισθολογικῶν νόμων τῶν δικαστῶν τὰ ὁποῖα ἐπιβάλλουν τὴν ἀποκλειστικὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὑπὲρ αὐτῶν. Ἄρθρον 7 τοῦ Ν. 1587/1986: «Οἱ διατάξεις τοῦ παρόντος νόμου ἐφαρμόζονται ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον στοὺς δικαστικοὺς λειτουργοὺς καὶ στὸ κύριο προσωπικὸ τοῦ Ν.Σ.Κ., πὸ ἀναφέρονται στὸ ἄρθρο 1 αὐτοῦ, ὄχι δὲ καὶ στοὺς ἐξομοιούμενους μὲ αὐτοὺς βαθμολογικὰ καὶ μισθολογικὰ ὑπαλλήλους ἢ λειτουργοὺς τοῦ δημοσίου ἐν γένει τομέα. Κάθε διάταξη τυπικοῦ νόμου πὸ παραπέμπει γενικὰ στὶς ἀποδοχὰς δικαστικῶν λειτουργῶν ἢ τοῦ κυρίου προσωπικοῦ τοῦ Ν.Σ.Κ. θεωρεῖται ὅτι παραπέμπει στὶς διατάξεις πὸ ἴσχυαν πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξιν τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου αὐτοῦ». Ἄρθρον 8: «Κάθε γενικὴ ἢ εἰδικὴ διάταξη πὸ ἀντίκειται στὶς διατάξεις τοῦ νόμου αὐτοῦ ἢ κατὰ τὸ μέρος πὸ ρυθμίζει θέματα πὸ διέπονται ὑπ' αὐτοῦ καταργεῖται».

Ἐπετα τὸ ἄρθρον 14 παρ. 8 καὶ 9 καὶ 10 τοῦ Ν. 1968/1991: «8. Οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου τούτου δὲν ἔχουν ἐφαρμογὴν στοὺς παρέχοντες ὁποιοσδήποτε φύσεως ὑπηρεσίες στὸ δημοσίον τομέα, ὅπως αὐτὸς ἐπαναοριοθετήθηκε μὲ τὸ ἄρθρο 51 τοῦ Ν. 1892/1990». «9-10. Τὸ ποσὸ τῶν ἐξόδων παραστάσεως καὶ ἡ αὔξησις τοῦ βασικοῦ μισθοῦ τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ δὲν ὑπολογίζονται στὶς ἀκαθάριστες ἀποδοχὰς τοῦ Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅταν αὐτὲς χρησιμεύουν γιὰ τὸν καθορισμὸ τοῦ ἀνωτάτου ὀ-

ρίου τών πάσης φύσεως αποδοχών, άμοιβών ή άποζημιώσεων άλλων δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών, για την συμμετοχή σε συμβούλια και επιτροπές ή για την κατοχή δεύτερης θέσης στο δημόσιο τομέα».

Άκολουθεί τὸ ἄρθρον 7 τοῦ Ν. 2521/1997, τὸ ὁποῖον ὀρίζει ὅ,τι και τὸ ἄρθρον 7 τοῦ ἀνωτέρω Ν. 1587/86.

Άπὸ τὰς ἀνωτέρω ταυτοσήμους διατάξεις προκύπτει ὅτι ὁ κοινὸς λόγος αὐτῶν εἶναι ὁ περιορισμὸς τῶν προσθέτων ἀμοιβῶν τῶν υπαλλήλων ἢ λειτουργῶν τοῦ δημοσίου τομέως μέχρι τοῦ ὀρίου τῶν παλαιῶν, ἐκτὸς τῶν ἀλληλοδιαδόχων αὐξήσεων, ἀποδοχῶν τοῦ Προέδρου τοῦ Ἄρειου Πάγου, εἰς τὰς ὁποίας παραπέμπει βασικῶς ὁ Ν. 1256/82. Ἐν και αἱ κατὰ περίπτωσιν νομοθετικαὶ παρεκκλίσεις ἔχουν καταστήσει τὸν κοινὸν λόγον τοῦτον κενὸν περιεχομένου. Τὰ δὲ περιλαμβανόμενα στὸν δημόσιο τομέα νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου τῆς κατὰ τόπον ἢ καθ' ὕλην αὐτοδιοικήσεως, κατὰ τὸ ἄρθρον 51 παρ. 1 στοιχ. β τοῦ Ν. 1892/90, νοοῦνται, ἀπὸ οὐσιαστικῆς ἀπόψεως, τὰ κρατικὰ εἰς τὰ ὁποῖα ἐνυπάρχει ὁ κοινὸς νομοθετικὸς λόγος αὐτός, ὅχι δὲ τὰ ἐκκλησιαστικά, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ὑφίσταται, μάλιστα δὲ ὡς πρὸς τὰς ἀνυπάρχοντες προσθέτους ἀμοιβὰς τῶν Ἀρχιερέων.

Ἐξάλλου ἀποσύνδεσις ἀπὸ τὸ μισθολόγιον τῶν δικαστῶν εἶναι νοσητὴ ἐκεῖ ὅπου, κατὰ νομοθετικὴν πρακτικὴν, χωρεῖ ἢ συνηθίζεται ἡ ὑπαγωγή τῶν ἀποκλειομένων υπαλλήλων ἢ λειτουργῶν εἰς τὸ γενικὸν δημοσιούπαλληλικὸν ἢ ἄλλον μισθολόγιον. Ἐνῶ δὲν θεσπίζεται τοιοῦτον εἰδικὸν μισθολόγιον διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς. Ὅποτε θὰ ἐκαλεῖτο ὁ δικαστὴς νὰ καλύψει τὸ νομοθετικὸν κενὸν ἐκ τοῦ λειτουργήματος τοῦ Ἀρχιερέως, πρὸς τὸ μᾶλλον προσεγγίζον λειτουργήμα ἀξιωματοῦχου τοῦ Κράτους. Ὅπως ἔπραξεν ὁ Νομοθέτης τοῦ Κ.Χ., μὴ ὡς ἐκ τούτου καταλιπὼν νομοθετικὸν κενόν.

Άπὸ τὴν προηγηθεῖσαν ἐρμηνευτικὴν διεργασίαν καθίσταται φανερόν ὅτι ἡ θεώρησις ὡς κατηγορημένης τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 32 παρ. 1 τοῦ Κ.Χ., ἡ ὁποία ρυθμίζει τὰς ἀποδοχὰς τῶν Ἀρχιερέων κατὰ παραπομπὴν εἰς τὰς πλήρεις ἀποδοχὰς τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὀφείλεται εἰς τὴν ἀποσπασματικὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀ-

ναφερθεισῶν περιοριστικῶν διατάξεων τῶν νόμων 1587/86, 1968/91 και 2521/97, ἀντὶ τῆς ἀπαιτουμένης νοηματικῆς ὑπαγωγῆς αὐτῶν εἰς τὰς σχετικὰς διατάξεις ἄλλου ἢ ἄλλων νόμων μέχρι και τοῦ Συντάγματος, ἐν προκειμένῳ εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 32 παρ. 1 τοῦ Κ.Χ. μέχρι και τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Συντάγματος, διὰ τὴν διασφάλισιν τῆς ἀπαιτουμένης συστηματικῆς και τελλογικῆς ἐνότητος τῶν κανόνων τοῦ Δικαίου. Ὅπως ὑπαγορεύει και ἡ γενικὴ ἐρμηνευτικὴ ἀρχή: «Ὅν δει δικάζειν ἢ ἀποκρίνεσθαι ἀπὸ προσκομιδῆς μέρους νόμου... ἀλλὰ ὀλόκληρον και ἀκέραιον τὸν περὶ τούτου νόμον σκοπεῖν».

Πρακτικὸν ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον, ὡς τὸ πείραμα, κρίνει τὴν ὀρθότητα ἢ μὴ τῆς γενομένης «ἐρμηνείας» τῶν ἀναφερθεισῶν διατάξεων, ὡς πρὸς τὰς ἀποδοχὰς τῶν Ἀρχιερέων, εἶναι ἡ ἐπὶ ἔνδεκα και ἡμισυ ἔτη, ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ Ν. 1587/86, καθήλωσις τοῦ βασικοῦ μισθοῦ τῶν Ἀρχιερέων, εἰς τὸ ποσὸν τῶν 61.840 δραχμῶν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος και 53.180 τῶν Μητροπολιτῶν, μοναδικῶν, εἰς τοιαύτην δυσμενὴ μεταχείρισιν, λειτουργῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πολιτείαν. Ἐνῶ ἡ παραπομπὴ τοῦ ἄρθρου 32 παρ. 1 τοῦ Κ.Χ. εἰς τὰς πλήρεις ἀποδοχὰς τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, περιλαμβάνει και αὐτὰς τῶν κανονιστικῶν ὑπουργικῶν ἀποφάσεων ἀριθμ. 2019812/28.2.1992 (ΦΕΚ Β' 232/92) και 2054561/28.8.1995 (Β' 760/95).

Ὅθεν, ἐπὶ ἔνδεκα και πλέον ἔτη, παραβιάζονται, καταφῶρος, εἰς βάρος τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ Δίκαιον, ἰδίως, τῶν ἄρθρων 3 και 4 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος, καθὼς και ἡ πραγματικότητα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς Χώρας, ὅπως ἡ μείωσις τῆς ἀξίας τοῦ ἐγγχωρίου νομίσματος και ἡ ἀλληλένδετος μεταβολὴ τῶν ἐσόδων και τῶν ἰσοπόσων ἐξόδων τῶν προϋπολογισμῶν τοῦ Κράτους, χαρακτηριστικῶς, τὸ ἔτος 1986 εἰς 2.168 και κατὰ τὸ ἔτος 1996 εἰς 20.886 δισεκατομμύρια δραχμάς, δηλαδὴ εἰς τὸ δεκαπλάσιον.

Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει ἐρμηνεία τοῦ Νόμου ὅχι πρὸς οἰκοδομὴν ἀλλὰ πρὸς κατάλυσιν ἢ ἀντίθετος πρὸς τὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι ἐρμηνεία ἀλλὰ σοφιστεία (Ἐριγένης) γενομένη ἐν «πορώσει καρδίας» (Ἰησοῦς Χριστός, ἐν Μάρκ. γ' 5).

Ἡ ἀγνωμοσύνη «δεινόν τε καὶ πάνδεινον» γιὰ τὴν εὐγνωμοσύνη

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς τεχνολογίας εἶχε ὡς συνέπεια τὴν ἐμφάνιση τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας. Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας, διότι ἡ ἐποχή μας ἔχει ἀνυψώσει στὴν κορυφὴ τῆς πυραμίδας τὴν ὕλικὴ πρόοδο. Ὁ ἄνθρωπος ἀποβλέπει στὴν ὅλη καὶ περισσότερη ἀπόκτηση ὕλικῶν ἀγαθῶν, ζώντας ἔτσι σ' ἓναν πυρετὸ ὕλικῶν ἀπολαύσεων. Θεοποίησε τὴν ὕλικὴ δη-

λαυτοί, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλόγαθοι, προδόται, προπετεῖς, τετυφλωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι»¹.

Ἀνάμεσα, ὄντως, σ' ὅλα αὐτά, τὸ χειρότερο καὶ φοβερότερο εἶναι ἡ ἀγνωμοσύνη καὶ ἀχαριστία: «Δεινόν μοι ἢ ἀχαριστία καταφαίνεται δεινόν μοι καὶ πάνδεινον»². Καὶ ὅταν λέμε ἀγνωμοσύνη, ἐννοοῦμε τὴν ἐπιλησμοσύνη τῆς γενομένης εὐεργεσίας καὶ τὴν ἔλλειψη παντὸς φιλικοῦ αἰσθήματος πρὸς τὸν εὐεργέτη. Ὁ ἀγνώμων ἄνθρωπος ἔχει ἀναίσθητη ψυχὴ, διότι ἀναισθητεῖ πρὸς τὴν ἐπίδοση τῆς εὐεργεσίας. Ἡ καρδιά του εἶναι κενὴ ἀγάπης. Ἀφοῦ δὲν ἀγαπᾷ τὸν Δημιουργὸ Θεὸ «τὸν ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ»³, ἐπακόλουθο εἶναι νὰ μὴν ἀγαπᾷ καὶ τὸν πλησίον. Ἡ εὐεργεσία στὴν ψυχὴ τοῦ ἀγνώμονος γεννᾷ θλίψη, μῖσος, θρόσος καὶ πίκρα κατὰ τοῦ εὐεργέτη, ἀλλὰ καὶ ἀναισχυντία, διότι ἔπεται τῆς ἀχαριστίας⁴.

Δυστυχῶς, κάτω ἀπ' τὰ πάθη τῆς φιλήδονης καὶ ἀπλησθῆς ἐποχῆς ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ὀδηγήθηκε στὸ σημεῖο αὐτὸ τῆς ἀναισχυντίας γιὰ νὰ μπορέσει ἔτσι νὰ ικανοποιήσει τὶς ἀκόρεστες ἀλαζονικὲς τάσεις καὶ νὰ ὀνομάζεται «φυσιολογικός», ὑποτίθεται, ἄνθρωπος. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐντονα καταδικάζουν τὴν ἀπληστία καὶ ἀποροῦν μὲ τὴν δουλοπρέπεια ποὺ δείχνει ὁ ἄνθρωπος στὰ κατώτερα πάθη καὶ σὶς ἐπιθυμίες, προκειμένου νὰ τὶς ικανοποιήσει, γιὰ αὐτὸ δείχνει ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι ἀχάριστος καὶ δὲν ἀρκεῖται σ' ὅ,τι ἔχει⁵. Ἔτσι ὁ ἀγνώμων ὄχι μόνο

Τοῦ κ. **ΣΩΤΗΡΙΟΥ Ι. ΜΠΑΛΑΤΣΟΥΚΑ**
Διδάκτορος Θεολογίας Α.Π.Θ.

μιουργία καὶ ἔφτασε στὸν ἄκρατο εὐδαιμονισμό. Ὁ ἄνθρωπος εὐχαριστιέται καὶ εὐφραίνεται μόνο μὲ ὅ,τι τοῦ προκαλεῖ ἡδονὴ καὶ μὲ ὅ,τι συμβάλει στὴν πρόσκαιρη καὶ ἐφήμερη συμφεροντολογικὴ ἀπόλαυση.

Παρόλο ποῦ ὡς ἓνα σημεῖο ἡ βιομηχανικὴ καὶ τεχνολογικὴ πρόοδος ἔπαιξε ἓνα σημαντικὸ ρόλο στὴν βελτίωση τῆς ποιότητος τῆς ζωῆς, συγχρόνως καὶ τὴν ὑποβάθμισε δημιουργώντας σωρεία προβλημάτων καὶ μεταβάλλοντας τὸν ἄνθρωπο σὲ καταναλωτικὸ ἄβουλο ὄν. Τὸν ἔκανε «θύμα» τῆς σύγχρονης ὕλιστικῆς βιοθεωρίας. Στὴ θέση τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιών ὁ ἄνθρωπος τοποθετεῖ τὶς ὕλικές ἀξίες, τὶς πλασματικὲς ἀνάγκες, οἱ ὁποῖες ἐξυπηρετοῦν τὶς φιλαυτες, ἐγωϊστικὲς καὶ κενόδοξες τάσεις, πράγματα, ποῦ εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὴν ἀσκητικὴν χριστιανικὴν παράδοση καὶ ἀπορριπτεῖ ἀπ' τοὺς ἀγίους καὶ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἱκανοποίηση τῶν φιλαυτων καὶ φιλήδονων ἐπιθυμιῶν εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν «παρὰ φύσιν» χρῆση τοῦ κόσμου, τοῦ ὕλικου, ἀλλὰ καὶ τοῦ πνευματικοῦ στὴ σχέση του μὲ τοὺς συνανθρώπους του. Ὅλα αὐτὰ δίνουν τὴν εἰκόνα ὄχι τοῦ εὐγενοῦς καὶ εὐγνώμονος ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἀντιθέτως τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἀγνωμοσύνης καὶ τῆς ἀχαριστίας τῆς σημερινῆς κοινωνίας.

Βέβαια, ὁ θεὸς Παῦλος προέγνωσε μὲ σαφήνεια τὸν ἀγνώμονα καὶ ἀχάριστο ἄνθρωπο τῆς συγχρόνου δύσκολης ἐποχῆς. «Διὰ τοῦτο ἔλεγε γίνωσκε ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνοστήσονται καιροὶ χαλεποί. Ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φι-

1. Β' Τιμ. 3, 1-5.

2. Ἰωάν. Δαμασκηνοῦ, Ἱερὰ Παράλληλα, τίτλ. κθ', περὶ ἀγνωμονούντων καὶ ἀχαριστούντων, PG 95, 1229.

3. Ψαλμ. 102,5.

4. Βλ. σχετικὰ, περισ. Ἀγίου Νεκταρίου, Τὸ Γνώθι σαυτὸν, ἔκδ. Νεκτάριος Παναγόπουλος, Ἀθήνα '1992, σ. 266-268.

5. «Λίαν θαυμάζω τὴν ἀπληστίαν καὶ τὴν δουλοπρέπεια τῶν αἰεὶ μὲν χάριν αἰτούντων, μὴ παρεχόντων δέ, καὶ τεκμήριον εἶναι τοῦθ' ἡγοῦμαι ἀνελευθέρου καὶ ἀκορέστου ψυχῆς». Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Ἐπιστολῶν βιβλία πέντε, βιβλίον πέμπτον, PG 78, 1528C.

δὲν βελτιώνεται καὶ δὲν γίνεται καλύτερος, ἀλλ' ἀντιθέτως γίνεται θύμα τῆς δαιμονικῆς πλάνης. Ἐνῶ ὁ εὐεργέτης τοῦ παρέχει περισσότερα καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἴναι εὐγνώμων γι' αὐτό, αὐτὸς φτάνει στὸ σημεῖο νὰ ζηλοφθονεῖ, νὰ γίνεται μνησίκακος, καὶ νὰ χαίρεται ἀκόμα καὶ μὲ τὴν ἀποτυχία, τὴ δυστυχία τοῦ ἄλλου⁶.

Ἐπίσης τὸ πνεῦμα τῆς πραγματικῆς φιλίας ὑπάρχει μόνο θεωρητικῶς, γιατί ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀγνωμοσύνης δὲν γνωρίζει ὁ ἴδιος τίς ἔννοιες τῆς φιλαλληλίας καὶ τῆς ἀλληλεγγύης. Τὸ μόνο ποὺ γνωρίζει εἶναι ἡ ἐκπλήρωση τῶν στόχων καὶ τῶν ἀτομικιστικῶν συμφερόντων. Ἐτσι γίνεται ἄσπονδος καὶ ἄστοργος, ἀφιλάγαθος καὶ προδότης τῆς ἀνθρώπινης σχέσης καὶ τῆς φιλίας γενικότερα, ἀφοῦ, πρωτίτως, ὡς πλάσμα «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» ἔχει διακόψει τὴν κάθετη ἐπικοινωνία μὲ τὸν Εὐεργέτη Δημιουργὸ Θεὸ καὶ φυσικὰ τὴν ὀριζόντια ἐπικοινωνία μὲ τὸν πλησίον, ὁ ὁποῖος ἔχει τὰ ἴδια χαρακτηριστικὰ ὡς εἰκόνα μὲ τὸν ἴδιο⁷.

Ἐτσι ὁ ἀγνώμων ἄνθρωπος, μὴ μπορώντας νὰ καλύψει τὸ ἐσωτερικὸ του κενὸ καὶ ἔχοντας ὡς συνεχῆς αἴτημα μόνο τὸ «λαμβάνειν ἢ δίδοναι» χάνει καὶ τὴν αἴσθησιν τοῦ μέτρου. Τὸ ἀγχοῦ τῶν ματαιοδοξῶν στόχων του καὶ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ γίνεται ἡ αἰτία ἐνὸς «μαραθῶνιου», προκειμένου νὰ κερδίσει ἔστω καὶ τὸ ἐλάχιστο. Σ' αὐτὸν ταιριάζει ἡ ἔννοια τῆς ἀμετρίας, γιατί οἱ πράξεις του καὶ οἱ ἐνέργειες δείχνουν ἕναν

6. «Πολλοὶ γὰρ οὐδὲ ταῖς εὐεργεσίας ἀμείνους γίνονται, τοῦ φθόνου αὐτοῦς, οὐ φημί εἰς τὴν τῶν θηρίων (εἰσὶν γὰρ ἐν αὐτοῖς καὶ εὐποιῶν ἀμοιβαί) ἀλλ' εἰς τὴν τῶν δαιμόνων καταλέγοντες πληθύν, τὴν ποιεῖν μὲν βουλομένην οὐδὲ κάλλιστον, ἀλλὰ καὶ τοῖς βουλομένοις ἐμποδίζουσαν» Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Ἐπιστολῶν βιβλία πέντε, βιβλίον πέμπτον, PG 78, 1405B.

7. «Ἄρα ὁ ἀχάριστος ἀνόσιος εἰκότως. Ὁ γὰρ περὶ τὸν εὐεργέτην ἀχάριστος, τίς ἂν γένοιτό ποτε περὶ τοὺς ἄλλους; Ὁ ἀχάριστος ἄσπονδος, ὁ ἀχάριστος ἄστοργος. Διάβολος, φησὶ τουτέστι, κατήγορος. Οἱ γὰρ μηδὲν ἑαυτοῖς συνειδότες ἀγαθόν, ὡσπερ τινὰ παραμυθίαν ἔχοντες τὸ τῶν ἄλλων τὰς ὑπολήψεις βλασφημεῖν, μυρία πλημμελοῦσι καὶ ἀμαρτάνειν. Ἀκρατεῖς καὶ γλώσσης καὶ γαστρὸς καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. Ἀνήμεροι. Ἐντεῦθεν ἡ ὠμότης, ἐντεῦθεν ἡ ἀπίθεια, ὅταν τις φιλάργυρος ἦ, ὅταν τις φιλαυτός, ὅταν ἀχάριστος, ὅταν λάγνος. Ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς. Προδόται τῆς φιλίας. Προπετεῖς, τουτέστιν, οὐδὲν βεβηκὸς ἔχοντες. Τετυφλωμένοι ἀπονοίας πεπληρωμένοι. Φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρημένους». Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολὴν Δευτέραν, Ὁμιλία Η', PG 62, 643.

ἄνθρωπο ποὺ σκέπτεται μόνο τὴ δική του καλοπέραση. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ σῶμα του εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἀπόκτησης περισσοτέρων ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἂν εἶναι δυνατὸν καὶ ὅλου τοῦ κόσμου: «διὰ τοῦτο φιλόκοσμος ὁ φιλοσώματος», μᾶς λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς⁸. Συνεχίζοντας ὁ ἱερός Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, μᾶς ἀναφέρει τὴν ἀμετρία ὡς αἰτία πολλῶν πονηρῶν παθῶν καὶ κακῶν. «Τῶν μὲν οὖν κατὰ τὴν γενεῖσιν πονηρῶν παθῶν οὐχ ἡ τροφή αἰτία, ἀλλὰ ἡ ἀμετρία ταύτης, ὃ ἐστὶ τρυφή· ταῦτα δὲ ἐστὶ γαστριμαργία, λαιμαργία, καὶ πολυποσία καὶ μέθη... καὶ πᾶσα ἡ τῆς σαρκὸς ἀκαθαρσία»⁹.

Ἡ στάση τῶν ἀγίων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κατηγορηματικὴ ἀπέναντι σ' αὐτὸ ποὺ λέγεται ἀγνωμοσύνη καὶ σὲ κάθε πάθος καὶ ἀδυναμία ποὺ ὀδηγοῦν σ' αὐτή. Γι' αὐτὸ θεωροῦν μέγιστο προσὸν καὶ χάρισμα τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, εἰδικῶς τοῦ Χριστιανοῦ, τὴν εὐγνωμοσύνη. Καὶ εὐγνωμοσύνη ὄχι αὐτὴ ποὺ ἀνταποδίδεται μὲ λόγια, ἀλλὰ μὲ πράξεις καὶ ἔργα¹⁰. Μάλιστα οἱ ἴδιοι ἔχοντας ὑψηλὸ ἠθικὸ φρόνημα, συμβουλεύουν καὶ συνιστοῦν ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἄλλων πρὸς τοὺς ἀγνώμονες νὰ εἶναι ἐπιεικῆς, καλὴ καὶ εὐγενικῆ, χωρὶς ἐριδες καὶ διαπληκτισμοῦς: «Οὔτε γὰρ μάχεσθαι, οὔτε συνδιαπληκτίζεσθαι τοῖς ἀγνωμονοῦσιν, ἐπιπέτερ δούλον Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι...»¹¹, γιατί οἱ ἄλλοι ὀφείλουν νὰ διακατέχονται ἀπὸ τίς ἀρχῆς καὶ τίς ἀρετῆς τοῦ εὐγνώμονος. Νὰ εἶναι ἀγαθοὶ καὶ εὐγενεῖς, διότι ἡ καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου τῆς εὐγνωμοσύνης εἶναι ἀγαθὴ, ὁ νοῦς του ὑγῆς καὶ γενικότερα ὁ ψυχικὸς του κόσμος εἶναι εὐχάριστος καὶ χωρὶς δόλο, καθὼς ἔχει ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὸν εὐγνωμονεῖ συνεχῶς ὡς εὐεργέτη του τὸν ἴδιο καὶ κάθε εὐεργέ-

8. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὁμιλία ΛΓ', PG 151, 417C.

9. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὁμιλία ΛΓ', PG 151, 417CD. Πρὸβλ. Νεΐλου τοῦ ἀσκητοῦ, Λόγος ἀσκητικὸς ΞΘ', PG 79, 804A, ὅπου ὁ ὁσιος Νεῖλος τονίζει τὴν ιδιαίτερη σημασία τοῦ μέτρου καὶ τονίζει τοὺς κινδύνους τῆς ἄλογης ἀμετρίας.

10. «Οἱ ὑπὲρ τῆς χάριτος εἰδέναι ὀφείλουσιν, ὑπὲρ τούτων ἐγκαλοῦντες πάντας τοὺς τῆς ἀγνωμοσύνης ὑπερβαίνουσιν ὄρους. Δέον γὰρ, εἰ καὶ μὴ ἔργους οἰοί τέ εἰσι, λόγοις εὐχαριστίας ἀμείβεσθαι, ἐγκλήματα ράπτουσι». Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Ἐπιστολῶν βιβλία πέντε, βιβλίον δεύτερον, PG 78, 641B.

11. Μ. Βασιλείου, Ὅροι κατὰ πλάτος, PG 31, 941D. Πρὸβλ. Β' Τιμ. 2,24: «δούλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδασκτικόν, ἀνεξίκακον».

τη συνάνθρωπό του¹². 'Ως χρηστό μέλος τῆς 'Εκκλησίας ὁ εὐγνώμων, ὁ ὁποῖος μὲ ἀγάπη καὶ δικαιοσύνη ἐργάζεται προθύμως τὸ ἀγαθὸ, θὰ πρέπει νὰ ἔχει ἀξιόπιστο βίον καὶ τὴν καλὴ μαρτυρίαν τοῦ κοινωνικοῦ περιγύρου, γιὰ νὰ μὴν ἐπικαλούνται οἱ ἄλλοι στοιχεῖα ἐπίορκα γιὰ τὸ πρόσωπό του¹³.

Πέραν τούτων, ὀφείλει κανεὶς νὰ εἶναι εὐγνώμων, γιὰτὶ ἔτσι ἀπαλλάσσεται ἀπὸ πολλὰ καὶ ποικίλα πάθη καὶ ἀδυναμίες, ἀφοῦ ἀποκτᾶ τὴν ἀρετὴ τῶν ἀρετῶν, τὴν ταπεινώση, πράγμα τὸ ὁποῖο φοβίζει τὸν διάβολο. 'Ἐὰν ἡ ταπεινώση φτάνει στὸν ἄδη, ὁ ἄνθρωπος ἀνάγεται στὸν οὐρανό, ἐνῶ ἐὰν ὑψωθεῖ ὁ ἐγωϊσμός καὶ ἡ ὑπερηφάνεια ἕως τὸν οὐρανό, τότε κατάγεται στὸν ἄδη. «'Ἐν παντὶ ἁμαρτήματι ἐταπεινώσεν ἡμᾶς ὁ διάβολος, καὶ ὀφείλομεν εὐγνώμονες γενέσθαι τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν· οἱ γὰρ εὐγνώμονες γινόμενοι τῆς αὐτῶν ταπεινώσεως συντριβούσι τὸν διάβολον. Καὶ καθὼς εἶπον οἱ ἅγιοι Πατέρες· ἐὰν κατενεχθῇ ἡ ταπεινώσις εἰς τὸν Ἄδην, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάγεται· καὶ ἐὰν ὑψωθῇ ἡ ὑπερηφάνια ἕως τοῦ οὐρανοῦ, κατάγεται εἰς τὸν Ἄδην»¹⁴. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ ἁγίου Παχωμίου, ὁ ὁποῖος μὲ πνεῦμα ταπεινώσεως καὶ «χριστιανικῆς ἀρχοντιᾶς», εὐσπλαχνίας καὶ μακροθυμίας, ὅταν βρέθηκε στὴ δυσχερῆ θέση, ἂν ἔπρεπε νὰ εὐεργετήσῃ κάποιον ἄφρονα καὶ ἁμαρτωλὸ ἄνδρα, χωρὶς νὰ διστάσῃ, μὲ τὴ σκέψη ὅτι θὰ ὠφελήσῃ ψυχικὰ τὸν ἄνθρωπο αὐτό, ἀφοῦ θὰ τὸν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰ δίχτυα τοῦ πονηροῦ καὶ ἀφοῦ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ συμπάσχει κανεὶς μὲ τὸν παθόντα, εὐεργέτησε τὸν κακὸ ἄνδρα. Καὶ πράγματι μὲ τὴ βοήθεια τῆς Θεῖας Χάριτος ἤρθε τὸ ποθητό, κατὰ Θεόν, ἀποτέλεσμα, ὅταν τελικὰ ὁ πάσχων ἄνθρωπος ἐξέφρασε ἀπέναντι στὸν ἅγιο τὴν ἠθικὴ ὑποχρέωση γιὰ τὴ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του¹⁵. 'Ο

μακαριστὸς Γέροντας Παῖσιος ὁ Ἅγιορείτης, ἀναφερόμενος στὸ θέμα αὐτὸ τῆς ταπεινώσεως σὲ σχέση μὲ τὴν εὐγνωμοσύνη, θεωρεῖ τὴν ταπεινώση μεγάλο εὐεργέτημα: «Μεγαλύτερη εὐγνωμοσύνη θὰ πρέπει νὰ χρεωστοῦμε σ' αὐτοὺς ποὺ μᾶς ταπεινώνουν καὶ μᾶς ἀδικοῦν καὶ μᾶς ποτίζουν φαρμάκια, παρὰ σ' ἐκείνους ποὺ μᾶς τρέφουν μὲ ἐκτίμηση καὶ μὲ γλυκὰ λόγια ἢ μὲ νόστιμα φαγητὰ καὶ γλυκὰ, διότι τὰ φαρμάκια εἶναι τὰ καλύτερα φάρμακα τῆς ψυχῆς μας. Μὴν ἐξετάζουμε ἐὰν δικαίως ἢ ἀδίκως μᾶς πικραναν, ἀπὸ ἀγάπη ἢ ἀπὸ κακία, ἢ ἐὰν φταίξαμε λιγότερο ἢ καθόλου, ἀλλὰ τὸ πνευματικὸ κέρδος νὰ δεχόμαστε μὲ χαρὰ ποὺ μᾶς ἀφήνει ἢ κάθε δοκιμασία, καὶ νὰ δοξάζουμε τὸν Θεὸ γιὰ ὅλα, καὶ τοὺς ἄνθρώπους νὰ εὐγνωμονοῦμε ποὺ μᾶς ἀδίκησαν. Τὰ χτυπήματα εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μας, γιὰτὶ αὐτὰ λαμπικάρουν τὴν ψυχὴ... Ἀντίθετα, τὰ κοσμικὰ χαϊδέματα τῶν ἐπαίνων πολὺ βλάπτουν τὴν ψυχὴς ποὺ ἔχουν πνευματικὴ βλάβη καὶ ἐξοφλοῦν τοὺς ἐναρέτους σ' αὐτὴν τὴ ζωὴ τὴ μάταιη (μὲ τοὺς ἐπαίνους), ὅταν δὲν κρύβονται οἱ ἀρετές. Οἱ ἔπαινοι πρέπει νὰ εἶναι λιγότεροι ἀπὸ τὴν ἀρετὴς μας, γιὰ νὰ κλίνει ἡ πνευματικὴ ζυγαρὶα πρὸς τοὺς δικαίους τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, γιὰ νὰ ἴδουμε πρόσωπο Θεοῦ»¹⁶.

'Ο ταπεινὸς ἄνθρωπος, πέραν τῶν προηγουμένων, φέρει καὶ τὸ πνεῦμα τῆς λιτότητας καὶ τῆς ὀλιγοδείας. Εἶναι ὀλιγαρκῆς καὶ νιώθει εὐγνώμων γιὰ τὴν εὐεργεσίαν καὶ γιὰ ὅ,τι τοῦ πρόσφερε ὁ Δομῆτωρ Κύριος καὶ οἱ συνάνθρωποι του. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα διέπει τὴν χριστιανικὴ διδασκαλία, καὶ αὐτὸ βίωσαν οἱ ἅγιοι καὶ οἱ Πατέρες τῆς 'Εκκλησίας.

(Συνεχίζεται)

12. Βλ. σχετικὰ περὶ. Ἁγίου Νεκταρίου, Τὸ Γνώθι σαυτὸν, ἐκδ. Νεκτάριος Παναγόπουλος, Ἀθήνα 1992, σ. 265-266. Βλ. ἐπίσης A Patristic Greek Lexicon, edited by G. W. Lampe, Oxford University Press 1961, σ. 561, ὅπου γίνεται λόγος περὶ τῶν ὄρων εὐγνωμοσύνη καὶ εὐγνώμων.

13. «Ἐχειν γὰρ, οἶμαι, χρὴ πρὸς μὲν τοὺς ἕξω τοῦ βίου ἀξιόπιστον, ὡς μὴδὲ ὄρκον αἰτεῖσθαι, πρὸς ἑαυτὸν δὲ καὶ τοὺς συνιέντας εὐγνωμοσύνην, ἥτις ἐστὶν ἐκούσιος δικαιοσύνη». Κλήμεντος Ἀλεξανδρείως, Στρωματεῖς, Λόγοι ὀκτώ, Λόγος ἑβδόμος, PG 9,472.

14. Ἀββᾶ Ζωσιμᾶ, Διαλογισμοί, PG 78, 1688A.

15. «Καὶ λέγει αὐτῷ Παχώμιος... Δὸς αὐτῷ τὸ αἶτημα αὐτοῦ, ὅπως διὰ τούτου τὴν ψυχὴν ἐκσπᾶσωμεν ἀπὸ τοῦ ἐ-

χθροῦ. Συμβαίνει γὰρ καὶ κακὸν ἄνδρα εὐεργετούμενον εἰς αἰσθησίν τινα τοῦ ἀγαθοῦ ἐλθεῖν. Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τὸ συμπάσχειν ἀλλήλοις... Εὐλογητὸς εἶ, ὅτι διὰ σοῦ ἡ ζωὴ μου». Βίος ἁγίου Παχωμίου, Sancti Pachomii vitae graecae, Salsidia Hagiographica no 19, Halkin F., Bruxelles 1932, σ. 27.

16. Γέροντος Παῖσιου Ἁγιορείτου, Ἐπιστολές, Σουρωτὴ Θεσσαλονίκης 1994, σ. 139-140. Πρὸβλ. τοῦ ἰδίου, σ. 145: «Περισσότερη εὐγνωμοσύνη πρέπει νὰ χρεωστοῦμε σ' αὐτοὺς ποὺ μᾶς φέρεθηκαν ἀχάριστα, παρὰ σ' ἐκείνους ποὺ μᾶς εὐγνωμονοῦν συνέχεια καὶ μᾶς ἐξοφλοῦν σ' ἐτοῦτή τὴ μάταιη ζωὴ». Πρὸβλ. Ψαλμ. 34,12: «Ἀνταπεδίδοσάν μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν καὶ ἀτεκνίαν τῆ ψυχῆ μου». Πρὸβλ. Ψαλμ. 108,3: «Ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με, ἐνδιέβαλόν με».

Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸ παιδὶ καὶ στὸν ἔφηβο καὶ ἡ διδακτικὴ πράξις (Συμβολὴ στὴ διδακτικὴ τῶν Θρησκευτικῶν)*

Στὸ μυαλό του τώρα ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ παίρνει σιγὰ σιγὰ τὴ μορφὴ τοῦ δημιουργοῦ τοῦ σύμπαντος, τῆς γενεσιουργοῦ αἰτίας τοῦ κόσμου «τούτου» καὶ ἀρχίζει νὰ διερωτᾶται καὶ νὰ πιστεύει. Ὁ Θεὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ τιμωρεῖ τοὺς κακοὺς καὶ ἀμείβει τοὺς «δικαίους», ἀγαθοὺς καὶ καλοὺς⁴⁶. Ὁ Θεὸς γιὰ τὸ παιδὶ τῆς σχολικῆς

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΗ Β. ΤΣΑΓΚΑ**
Θεολόγου Καθηγητοῦ

ἡλικίας εἶναι αὐτὸς ποὺ ἐπηρεάζει τὰ πάντα στὴν ἀνθρώπινη ἱστορία, τὴ φύση καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς ἀνθρωπότητας. Εἶναι ὁ ἐγγυητὴς τῆς τάξης. Αὐτὸς ποὺ τιμωρεῖ καὶ ἐπαινεῖ. Ἔχουμε προβληματισμούς, πρῶτες σκέψεις καὶ πρῶτες ἐρωτήσεις γιὰ τὸ πρόβλημα τοῦ Θεοῦ⁴⁷, ἀλλὰ στὴν πρώτη καὶ στὴ δευτέρα τάξη ἀκόμη σὲ μερικὲς περιπτώσεις τὸν φαντάζονται σὰν ἄνθρωπο. Μπορεῖ νὰ ἐπικαλοῦνται τὸ Θεὸ στὴν προσευχή τους, ν' ἀναφέρονται στὸ Χριστό, στὰ θαύματα καὶ τὴ δράση τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ τὸ νόημα αὐτῶν τῶν ἱστορικῶν ἐννοιῶν γιὰ τὸ παιδὶ εἶναι φυσικὸ, ὑλικὸ συγκεκριμένο καὶ ρεαλιστικὸ. Πόσα παιδιὰ αὐτῆς τῆς ἡλικίας δὲν περιμένουν τὸ βράδυ τῆς Πρωτοχρονιάς τὸ σεβασμὸ γέροντα, τὸν ἅγιο Βασίλειο, νὰ τοὺς φέρει τὰ πρωτοχρονιάτικα δῶρα τους; Ἐρευνα ποὺ ἔγινε σὲ παιδιὰ αὐτῆς τῆς ἡλικίας καὶ στὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα ἐπιβεβαίωσε τὴν ἀνθρωπομορφικὴ παράσταση τοῦ Θεοῦ στὰ παιδιὰ αὐτὰ⁴⁸. Καταγράφουμε μερικὲς ἀπαντήσεις: «Ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος ἄνθρωπος, ὁ μεγαλύτερος ἄνθρωπος ποὺ κυβερνᾷ τὸν κόσμο. Ἔχει ἕνα μεγάλο μάτι καὶ βλέπει, εἶναι γέρος, ἔχει μεγάλα γένια. Ὁ Θεὸς λέει μιὰ λέξη καὶ γίνονται ὅλα. Ὁ,τι θέλει τὸ κάνει. Κατοικεῖ στοὺς οὐρα-

νοὺς». Κατὰ τὸν R. Goldman τὰ θρησκευτικὰ χαρακτηριστικὰ ἢ εἰδικότερα ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὴ μέση παιδικὴ ἡλικία ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἕνας μεγάλος ἄνθρωπος ντυμένος μὲ παλαιστινιακὴ ἐνδυμασία καὶ ὁ ὁποῖος διαθέτει ἀνθρώπινη φωνὴ καὶ παρουσιαστικὸ, ποὺ κατοικεῖ στὸν οὐρανό, ἀλλὰ καὶ ἐπισκέπτεται αὐτοπροσώπως τὴ γῆ. Βρισκόταν κοντὰ στὴ γῆ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Βίβλου πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι τὴρᾷ⁴⁹. Ἐξ ἄλλου σὲ ἔρευνα ποὺ εἶχε πραγματοποιήσει στὶς Η.Π.Α. ὁ ψυχολόγος E. Harms (1944) κυρίως μὲ τὴ ζωγραφικὴ σὲ παιδιὰ προσχολικῆς (3-6) ἡλικίας καὶ σχολικῆς (7-12 ἐτῶν) τὰ παιδιὰ συλλαμβάνουν τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ: I) Ὡς πρόσωπο ἀνθρώπου, ἀλλὰ μὲ ὑπερμεγέθεις διαστάσεις καὶ ὑπερφυσικὴ δύναμη. Τοποθετοῦν τὸ Θεὸ στὴν ὁμάδα τῶν παντοδύναμων γιγάντων ἢ τῶν δράκων. Αὐτὸς εἶναι ὁ πατέρας ὅλων τῶν παιδιῶν, βασιλιάς ποὺ ζεῖ στὰ σύννεφα μὲ ἀπεριόριστη δύναμη. II) Τὸ παιδὶ παίρνει τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸ συγκεκριμένο περιβάλλον ποὺ ἀναπτύσσεται, χρησιμοποιεῖ θρησκευτικὰ σύμβολα καὶ βλέπει τὸ Θεὸ ὡς πατέρα, τοὺς ἁγίους καὶ τοὺς ἀγγέλους ὡς πρόσωπα μὲ ζωὴ ὅπως τῶν ἀνθρώπων⁵⁰. Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀτελής ὅσο κι ἂν τὸ παιδὶ συμμορφώνεται πρὸς τὴ ζωὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητας καὶ ζεῖ θρησκευτικὲς ἐμπειρίες. Ὁ Alport ὑποστηρίζει πὺς ἀνάλογα μὲ τὴν ἀνθρωπομορφικὴ εἰκόνα ποὺ ἐκδηλώνουν οἱ γονεῖς του καὶ τὰ ἄλλα πρόσωπα στὸ περιβάλλον του σὲ σχέση μὲ τὸ Θεό, ἀναπτύσσονται καὶ ἀντίστοιχα θρησκευτικὰ συναισθήματα καὶ σχέσεις μὲ τὴν ἔννοια τοῦ Θεοῦ⁵¹.

Στὸ στάδιο τῶν 7-12 ἐτῶν διακρίνουμε στὴ νοημοσύνη τοῦ παιδιοῦ τὴν ἱκανότητα νὰ ἐκτελεῖ ἐσωτερικοποιημένες, νοερὲς λογικὲς πράξεις μὲ κύριο χαρακτηριστικὸ τὴ δυνατότητα ἀντι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 19 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

46. Πρβλ. Ἰ. Κογκούλη, ὁ.π., σ. 67.

47. A. Teserak, ὁ.π., σ. 92.

48. Δ. Ν. Μωραΐτου, Ἐρευνα ἐπὶ τοῦ κύκλου τῶν θρησκευτικῶν παραστάσεων παιδῶν 6-8 ἐτῶν, Ἀθήνα 1964, σ. 3.

49. R. Goldman, ὁ.π., σ. 104.

50. Ἀλ. Κ. Κακαβούλη ὁ.π., σ. 269. Ἀλ. Κοσμόπουλου ὁ.π., σ. 63, Ἀθ. Νίκα, Διδακτικὴ τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος, Ἀθήνα 1992, σ. 154 σημ. 115.

51. W. Alport, Τὸ ἄτομο καὶ ἡ θρησκεία του. Χ.Ε.Ε.Λ., Ἀθήνα 1960, σ. 54.

στροφής των ενεργειών από το τέλος προς την αρχή, το συντονισμό και την συνοργάνωση των ενεργειών σε κλειστά λογικά συστήματα (δημιουργία τάξεως και σειράς πραγμάτων), του βάρους, του όγκου των αντικειμένων παρὰ τις μορφολογικές μεταβολές τους. Αυτό γίνεται χρόνο με το χρόνο, μέρα με τη μέρα από τάξη σε τάξη, ενώ ο συναισθηματικός κόσμος τείνει προς μιὰ ισορρόπηση, διατήρηση και συνοργάνωση. Κατὰ τὸν F. Oser ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται μὲ φιλοσοφικά καὶ πρακτικά προβλήματα τῆς ἠθικῆς ἀνάπτυξης, τὰ παιδιὰ τῆς σχολικῆς ἡλικίας ἀδυνατοῦν νὰ σκεφθοῦν ὅτι ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ βρεθεῖ παντοῦ τὴν αὐτὴ χρονικὴ στιγμή, γιατί ἡ σκέψη τους εἶναι μονοδιάστατη⁵². Κατὰ τὸν μελετητὴ τῆς ἠθικῆς ἀνάπτυξης τῶν ἐξ σταδίων L. Kohlberg τὰ παιδιὰ τῆς σχολικῆς ἡλικίας στὸ προσυμβαδικὸ ἐπίπεδο ἔχουν ἀνθρωπόμορφη εἰκόνα περὶ τοῦ Θεοῦ, γιατί νιώθουν τὸ φόβο τῆς πανταχοῦ παρουσίας του καὶ ἀγωνιοῦν γιὰ τὴν πιθανὴ τιμωρία τους. Ὁ Θεὸς εἶναι φιλεύσπλαχνος, ἀλλὰ λυπάται ὅταν παραβιάζονται οἱ ἠθικοὶ κανόνες. Στὸ 4ο στάδιο καὶ σιγὰ-σιγὰ δέχεται τὸ Θεὸ ὡς «νομοθέτη» καὶ ὡς «ὑπέρτατο ὄν» καὶ ξεπερνᾶ τὶς ἀνθρωπομορφικὲς εἰκόνες γιὰ τὸ Θεὸ τῶν προηγούμενων σταδίων⁵³. Ὁ ψυχίατρος Ἄρ. Ἀσπιώτης θὰ μπορούσαμε νὰ πούμε ὅτι κατατάσσει τὴ θρησκευτικὴ ἐμπειρία τοῦ παιδιοῦ, πὺν σχετίζεται μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, στὶς ἀκόλουθες μορφές:

1) Τὸ παιδὶ ἀπὸ τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴν ἐκπληξη μπροστὰ στὴ φύση, ὁδηγεῖται τὴν ἔννοια «Ὁ Θεὸς - τὸ πᾶν».

2) Τὸ παιδὶ ἀπὸ τὴν κοσμολογία καὶ ὄντολο-

52. F. Oser, Stages of religious judgment. In *Toward moral and religious maturity*. Silver Burdett Company. Morristown, New Jersey 1980 p. 292.

53. Βλ. α) Kohlberg L., Stages of Moral Development as a Basis for Moral Education, in *Moral Education Interdisciplinary Approach*, N. York 1970, σ. 86. β) Duska R. and Whelan M., *Moral Development: A Guide to Piaget and Kohlberg*. New York: Paulist Press 1965, p. 7. Στὸ δεύτερο στάδιο τοῦ πρώτου ἐπιπέδου τοῦ Kohlberg τὸ παιδὶ παίρνει ἐντολὲς ἀπὸ τὸν ἑαυτό του καὶ οἱ ἀπόψεις ἐλέγχονται ἀπὸ τὸν ἐγωκεντρισμὸ του. Σιγὰ σιγὰ βγαίνει ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ἱκανοποιεῖ τὶς ἀνάγκες του καὶ μόνο περιστασιακὰ τὶς ἀνάγκες τῶν ἄλλων. Ὁ Θεὸς εἶναι σὲ μεγάλο βαθμὸ μιὰ μορφή δύναμης πὺν φοβίζει, ἐνῶ τὸ παιδὶ εἶναι ἀκόμη περιορισμένο σὲ μιὰ ἑτερόνυμη κατάσταση. Θ' ἀρχίσει νὰ βγαίνει ἀπὸ αὐτὴν σὲ ἡλικία 7-13 ἐτῶν, καθ' αὐτὸ σχολικὴ ἡλικία, καθὼς θὰ ἐπιχειρεῖ νὰ καταλάβει τὰ κίνητρα καὶ τὴν προσωπικότητά του.

γία, ὁδηγεῖται στὴν ἔννοια «Ὁ Θεὸς - Δημιουργός».

3) Τὸ παιδὶ ἀπὸ τὴν ἐσχατολογία, ὁδηγεῖται στὴν ἔννοια «Ὁ Θεὸς - Ἰδεώδες».

4) Τὸ παιδὶ ἀπὸ τὴ βίωση ἢ ὄχι τῆς κοινωνικότητάς του, ὁδηγεῖται στὴν ἔννοια «Θεὸς - φίλος».

5) Τὸ παιδὶ ζώντας στὸ μυστηριακὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ στὴν ἐνοριακὴ κοινότητα, ὁδηγεῖται στὴν ἔννοια «Ὁ Θεὸς - Ἀποκάλυψις»⁵⁴.

Ὁ I. Deconchy γιὰ τὰ παιδιὰ ἀπὸ 9 μέχρι 12 χρόνων τοποθετεῖ σὲ τρεῖς κατηγορίες τὶς ἀπαντήσεις τους γιὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ: α) Ὑποκειμενικὲς - μεγαλεῖο, παντογνωσία, β) Ἀντικειμενικὲς - ἀγαθότητα, δικαιοσύνη, γ) Συγκινησιακὲς - δύναμη, ὠραιότητα. Ἐξαίρει δὲ ὅτι τὰ παιδιὰ, καίτοι χρησιμοποιοῦν τὴν ὑπερβατικὴ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα, παραμένουν στὶς ἀνθρωπομορφικὲς εἰκόνες γι' αὐτὸν καὶ ἀποδίδουν τὴν εἰκόνα του ἀναλογικὰ μὲ τὰ πρόσωπα τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος⁵⁵.

Ὁ R. Goldman συνεχίζοντας νὰ περιγράφει τὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ Θεὸ ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς σχολικῆς ἡλικίας τονίζει: «Ὁ Θεὸς ἐξακολουθεῖ νὰ θεωρεῖται ὡς ὁ μέγας ἄνθρωπος, εὐέξαπτος, εὐμετάβολος, πανίσχυρος καὶ θυμώδης, συχνὰ ἐκδικητικὸς καὶ σκληρὸς ἀπέναντι τῶν ἀπειθαρχῶν ἀνθρώπων. Ἄλλες φορὲς εἶναι γεμάτος καλωσύνη καὶ ἀγάπη, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸν φοβάσαι... Ἡ δικαιοσύνη του εἶναι ἀπόλυτη καὶ ἐξουσιαστική, ἐπιβάλλει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπαγορευτικὸς νόμους καὶ ἡ κύρια μέριμνα εἶναι ἡ ἐκδίκησις... Συχνὰ γίνεται σύγχυση τῶν προσώπων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ὀνόματά τους χρησιμοποιοῦνται ἐναλλάξ. Ὁ Ἰησοῦς παρουσιάζεται χωρὶς ξεκάθαρη ταυτότητα καὶ προσλαμβάνει κάτι ἀπὸ τὴ μαγικὴ ἀκτινοβολία τοῦ Θεοῦ»⁵⁶. Στὴν ἡλικία τῶν 9,5-12,5 ἐτῶν ἡ μαγικὴ ἀνθρωπομορφικὴ σκέψη τῆς α' φάσης τῆς κυρίως παιδικῆς ἡλικίας ὑποκαθίσταται ἀπὸ τὴν ἀντικειμενικὴ κριτικὴ στάση ἔναντι τοῦ κόσμου, τῶν ἀντικειμένων

54. Πρὸβλ. Ἄρ. Ἀσπιώτη, ὅ.π., σ. 54.

55. I Deconchy, *The idea of God: Its Emergence between 7 and 16 Years* [Ed]. A. Godin In *From Religious Experience to a Religious Attitude*, University Press, Chicago 1965, p. 105.

56. R. Goldman, ὅ.π., σ. 104.

και των φαινομένων. Αρχίζει ή απομυθοποίηση και απομαγικοποίηση⁵⁷ όλων των πραγμάτων, έπομένως αρχίζει και ή απομυθοποίηση της εικόνας του Θεού και ή υποχώρηση κάθε μορφής ανθρωπομορφισμού⁵⁸.

Έτσι σε γενικές γραμμές θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε με βεβαιότητα πως ό Θεός στα παιδιά του Δημοτικού με την είσοδό τους σ' αυτό είναι ένα υπερφυσικό όν με ανθρώπινη μορφή. Για πολλά παιδιά της σχολικής ηλικίας ή εικόνα του Θεού είναι ένας υπερφυσικός άνθρωπος παρά ένας υπέρ-άνθρωπος. Μέχρι δε την Γ' τάξη περίπου παρατηρείται ανομοιομορφία στις εικόνες περι του θείου από τους μαθητές του Δημοτικού. Για τα παιδιά των μεγαλύτερων τάξεων ό Θεός είναι αυτός που δημιούργησε τα πάντα, άσκει την έπιρροή του στους ανθρώπους, τη φύση και την ιστορία τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Με την έξοδό τους από αυτό και ανάλογα με τη θρησκευτική άγωγή που θα δεχθούν, αποκρυσταλλώνουν την εικόνα του Θεού ως δημιουργού και παντοδύναμου, αλλά έξακολουθούν να κρύβουν τó άσαφές και άπροσδιόριστο περιεχόμενο της εικόνας ένδς πνευματικού Θεού.

2. Έφηβος

Προεφηβεία - έφηβεία. Κατά την προεφηβεία και έφηβεία (12,5/13 - 20/21) στις όποιες έχουμε συνάντηση του νέου ανθρώπου με τó νέο συγκλονιστικό κόσμο των «ήβικων έκρηξεων», των «πυρηνικών δομικών στοιχείων, άξιων και στόχων ζωής» και κατά τις όποιες ολοκληρώνεται και έπιταχύνεται ή αύξηση της ψυχοσωματικής όλότητας του έφήβου, έχουμε και διαφοροποίηση ή μάλλον άναθεώρηση της εικόνας ή των εικόνων του Θεού με τρόπο ένδογενή, κριτικό και άναγωγικό.

Τά γενικά χαρακτηριστικά του σταδίου αυτής της ηλικίας είναι:

α) Ίκανότητα νέων λογικών πράξεων ένταξης και άναστρέψιμης σκέψης.

β) Ίκανότητα άφαιρετικών και ύποθετικών συλλογισμών.

γ) Ίκανότητα συνδυαστικών ενεργειών και κριτικής σκέψης.

57. Ίω. Μαρκαντώνη, Ψυχοσωματική ανάπτυξης του παιδιού, Άθήνα 1968, σ. 31.

58. Γεωργ. Ρηγοπούλου, ό.π., σ. 6.

Στό χώρο της συναισθηματικότητας διακριτικά γνωρίσματα σε κάθε φάση είναι:

α) Συναισθηματική άναταραχή, άπώλεια προσανατολισμού και διαφοροποίηση συναισθημάτων.

β) Γενική άστάθεια και άκαταστασία.

γ) Πολλές φορές «παλινδρόμηση» και «παιδισμός».

δ) Στροφή προς την ανακάλυψη «του ένδοκοσμικού και του ιδεώδους των άξιων». Άναζήτηση ιδανικών προτύπων και «φιλοσοφία ζωής».

ε) Άναζήτηση δικών του κριτηρίων άξιων και έραρχίας.

στ) Σιγά-σιγά άπόκτηση όπλισμού για την άντιμετώπιση της ζωής, ήρεμία και στροφή προς τά έξω⁵⁹.

Τά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των Έλλήνων έφήβων: «Φιλότητο, φιλόξενη διάθεση, ζωηρότητα, έξυπνάδα, συμπάθεια, άγάπη για την έλευθερία, διάθεση για έντονες συζητήσεις άποτελούν βασικά προτερήματα... Βασικά έλαττώματα: ό έγωϊσμός, ή έπιπολαιότητα, ή μη διάθεση για συνεργασία, ή έλλειψη ύπομονής και έπιμονής, ή εύερέθιστη ιδιοσυγκρασία»⁶⁰. Διαπιστώνεται κρίση σ' όλα τά επίπεδα και τονίζεται ότι κατά την πρώτη φάση της έφηβείας συμβαίνει ένα είδος θρησκευτικής άφύπνισης (religious awakening), όπου οι θρησκευτικές πεποιθήσεις του νέου έφήβου έξετάζονται με κριτική πιά διάθεση που οδηγούν συχνά σε άμφιβολίες που είναι καθολικό φαινόμενο την περίοδο αυτή.

Ό γνωστός φιλόσοφος και παιδαγωγός Ed. Spranger στο έργο του «Psychologie des Jugendalters» έπισημαίνει ότι τέσσερα γεγονότα σηματοδεύουν τη φυσιολογική ανάπτυξη του έφήβου:

α) ΊΗ ανακάλυψη του έαυτού, β) ΊΗ σύλληψη ένδς σχεδίου (μοντέλου) ζωής, γ) ΊΗ ένταξη του έαυτού στους διάφορους τομείς των ανθρώπινων σχέσεων και δ) ή άφύπνιση του έρωτικού ένστίκτου (libido)⁶¹.

(Συνεχίζεται)

59. Βλ. και πρβλ. Ίω. Μαρκαντώνη, Άνθρωπαγωγική, τ. Β', Άθήνα 1990, σ.σ. 133-134.

60. Κ. Μάνου, Ψυχοπαιδαγωγική Συμβουλευτική (ΨΠ.Σ.) ό.π., σ. 202 και 189, όπως και ίδίου, Στάσεις έφήβων ή πώς μάς βλέπουν και τί θέλουν οι έφηβοι, Άθήνα 1990.

61. Ε. Καραμπατζάκη, Spranger Ed. (1882-1963). Λήμμα στην Παιδαγωγική - Ψυχολογική Έγκυκλοπαιδεία, Λεξικό, τ. 8ος Έκδ. Έλλ. Γράμματα, Άθήνα 1992.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

«Τίνα με λέγουσιν οί άνθρωποι είναι;»
(Ματθ. ιστ' 13)

Έν τῷ πρώτῳ ἄρθρῳ τοῦ ἐκτυπομένου τετάρτου τεύχους τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία» τοῦ ἔτους 1997, ὅπερ ἄρθρον ἔχει τὸν τίτλον «Προλεγόμενα στήν Χριστιανική Ἀπολογητική», ἐπισημαίνονται, ἐκτός τῶν ἄλλων, τὰ ἐξῆς: «Εἶναι βέβαιον, ὅτι κατὰ τὸ τέλος τῆς δευτέρας καὶ στήν ἀρχή τῆς τρίτης χριστιανικής χιλιετίας θὰ ἀνανεωθοῦν ἢ ἔχουν ἤδη ἀρχίσει νὰ ἀνανεῶνῶνται οἱ προσπάθειες διαφόρων στοχαστῶν πρὸς ἀπάντησιν στοῦ ἐρώτημα τοῦ Κυρίου: “Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;” (Ματθ. ιστ' 13).

Ἡ ἀπάντησις αὐτή, —ὡς διδάσκει ἡ Ἱστορία τῆς μελέτης τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὡς ἀποδεικνύει ὁ ἐξ ἀφελῶν “ἀπομυθευτικῶν” προθέσεων καὶ τάσεων ἐγειρόμενος ἐκάστοτε θόρυβος—, δὲν εἶναι πάντοτε συμβατὴ πρὸς τὴν χριστιανική πίστι. Συχνὰ ὑπάρχουν ἰσχυρισμοὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ, οἱ ὁποῖοι, εἴτε μὲ ἐκδηλη ἀντιχριστιανική διάθεσι εἴτε κατὰ συγκαλυμμένον τρόπο μὲ χρήσι εὐσεβοφανοῦς προσωπεῖον, ὑπονομεύουν αὐτὰ τὰ θεμέλια τοῦ Χριστιανισμοῦ. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀναγκαῖα ἢ κατὰ συγχρονισμένον τρόπο προβολὴ Χριστολογικῆς Ἀπολογητικῆς, ἢ ὅποια πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἱκανοποιητικῶς τὴν πρόκλησιν τῆς ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἔτους 2000 ἀναμενομένης πλημμυρίδος δημοσιευμάτων, τὰ ὅποια θὰ ἐπιδιώξουν νὰ ἀνανεώσουν παλαιᾶς ἀπόπειρες πρὸς κλονισμὸν τῆς πίστεως στοῦν Θεᾶνθρωπο Ἰησοῦ Χριστό».

Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Ἄπ. Παῦλος

Έν συνεχείᾳ δεόν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὀρθῶς τόσον ἐν συνεδρῶσι, ὅσον καὶ διὰ προσφάτων δημοσιευμάτων εἰς τὸν Τύπον, ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ ἔτους 2000, ἐπισημαίνεται τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἄπ. Παῦλος συνεβάλετο τὰ μέγιστα εἰς τὴν δημιουργίαν τόσον τῶν προϋποθέσεων τῆς οἰκουμένης διαμορφώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅσον καὶ τῆς Χριστιανικῆς Εὐρώπης. Ἐπομένως οἱ κατὰ τὸ ἔτος 2000 ἑορτασμοὶ ἀσφαλῶς θὰ δώσουν πολλὰς ἀφορμὰς, ἵνα ἐξαρθῇ τὸ γεγονὸς, ὅτι ὁ Ἄπ. Παῦλος, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, κατέστη «ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, ὁ γῆν καὶ θάλασσαν καθάπερ ὑπόπτερος περιδραμῶν, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ νυμφαγωγὸς τῆς Ἐκκλησίας...» (Migne Ἐ.Π. 48,772).

Ἡ ἐξαρκσις τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἄπ. Παύλου πρέπει πάντοτε νὰ συνδέεται μετὰ τῆς προβολῆς τοῦ ὅτι οὗτος εἶναι «ὁ πρώτος μετὰ τὸν Ἐνα» καὶ ὅτι κηρύττει τὸν Σταυρωθέντα καὶ Ἀναστάντα Ἰησοῦν Χριστόν. Ζῆ διὰ τὸν Χριστόν καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ: «ἐμοὶ τὸ ζῆν Χριστὸς» (Φιλίπ. α' 21). Σύνθημά του εἶναι: «Τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστὸς» (Κολ. γ' 11). «Ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικε... Θεμέλιον

δὲ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι, παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστὸς» (Α' Κορ. γ' 10,11). Καυχώμενος ὁ Ἄπ. Παῦλος διεκήρυττε: «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ» (Φιλίπ. δ' 13). Ὅθεν ἰδιαίτερος πρέπει νὰ ἐξαίρεται ὁ Χριστοκεντρικὸς χαρακτήρ τοῦ δυναμισμού, τῆς δράσεως καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἄπ. Παύλου.

Ὁ Μητροπολίτης Διονύσιος Α. Ψαριανὸς (†)

Τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐδοκίμασε βαθιτάτην θλίψιν διὰ τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου, ὅστις ἦτο πεπρωτισμένος διὰ πλῆθους θεοδωρητῶν χαρισμάτων καὶ προσέφερεν ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἄνθιμος ἐν τῷ ἐπικηδεῖν λόγῳ του εἰς τὸν ἀείμνηστον διαπρεπή Ἱεράρχην συμπυκνῶν τὰ χαρίσματα καὶ τὰ τάλαντα, τὰ ὅποια συνεκέντρωνε ἢ προσωπικότης τοῦ ἐκλιπόντος, ἐτόνισεν ἐπιγραμματικῶς τὰ ἐξῆς:

«ΥΠΗΡΞΕ

- ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ γνήσια Ὁρθόδοξος.
- Ἐπιστήμων τῆς Θεολογίας ἐγκρατής.
- Λειτουργὸς τῶν ἱερῶν μυστηρίων ὑποδειγματικῶς.
- Κήρυκας τοῦ Θείου Λόγου ἐποικοδομητικὸς καὶ ἐπιδέξιος.
- Συγγραφεὺς θεολογικῶν πραγματειῶν καὶ κειμένων δεινότητος.
- Γνώστης τῆς θύραθεν σοφίας εὐρύτατος.
- Θεράπων τῆς Μουσικῆς ἀριστος.
- Ἐμπνευστὴς τῆς διὰ τῶν ἔργων ἀγάπης ἐφευρετικὸς.
- Διδάσκαλος τοῦ ἱεροῦ κλήρου μεθοδικός.
- Χειριστὴς τῶν μορφῶν τῆς γλώσσης ἐξαίρετος.
- Ὁδηγὸς τοῦ προσωπικοῦ του βίου ΑΝΕΠΙΛΗΠΤΟΣ.
- Ἄνδρας ἐθνικὸς μὲ γνήσιο αἶσθημα φιλοπατρίας.

Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ζητηθῇ συγγνώμη;

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος ἐν ἄρθρῳ αὐτοῦ εἰς τὴν μηνιαίαν ἔκδοσιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ποιμαινομένης Ἱ. Μητροπόλεως «Πληροφόρησις τῆς Ἐκκλησίας στοῦ Λαοῦ» ἐπισημαίνει εὐστοχῶτα τὰ ἐξῆς:

«Τὸ ἔτος 2000 μ.Χ. θὰ εἶναι γιὰ τὴν ΡΚαθολικὴ Ἐκκλησία ἰωβηλαῖο ἔτος. Καὶ ὁ Πάπας ἔχει ἤδη ἀνακοινῶσει τὸ πρόγραμμα τῶν ἐκδηλώσεων ποῦ ἐτοιμάζονται μὲ μεγάλη μεθοδικότητα. Ἀνάμεσα σὰ ἄλλα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἐτοιμάζεται νὰ κάνει κάποιες θεαματικὰς κινήσεις ζητώντας συγγνώμην ἀπὸ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Μητρόπολις Λήμνου

Τὴν Κυριακὴν, 28ην Δεκεμβρίου 1997, μετὰ τὴν ἐπιβαλλομένην λαμπρότητα καὶ θρησκευτικὴν κατάνυξιν, ἐτελέσθη πανηγυρικῶς εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀνδρονίου εἰς τὴν Μύριαν τῆς Λήμνου Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία, ἱεουργοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ἡμῶν κ. Ἱεροθέου συμπαραστατουμένου ὑπὸ πολλῶν Ἱερέων, ἐνῶ πλῆθη λαοῦ συμμετεῖχαν εἰς τὴν λατρευτικὴν σύναξιν.

Ἄμα τῷ πέρατι τῆς Θείας Λειτουργίας, ἐγένοντο μετὰ κάθε ἐπισημότητα καὶ λαμπρότητα τὰ Ἐγκαινία τοῦ νεοανεγερθέντος Πνευματικοῦ Κέντρου τοῦ Ἑνοριακοῦ Ναοῦ. Τὸν ἁγιασμόν τῶν Ἐγκαινίων ἐτέλεσε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἡμῶν κ. Ἱερόθεος, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ὁμιλίαν του ἀνεφέρθη μὲν εἰς τὴν χρησιμότητα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἱεραποστολικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς ἐ-

νορίας, ἰδιαίτερος δὲ εὐχαρίστησε τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον καὶ τοὺς ἐνορίτας διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐν λόγῳ Πνευματικοῦ Κέντρου, ἔργον τὸ ὁποῖον ἐγένετο δαπάναις τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Ὅπως ἐτόνισε ὁ Σεβασμιώτατος, τὸ ἐν λόγῳ Πνευματικὸν Κέντρον συμπληρῶναι μίαν αἰσθητὴν ἔλλειψιν καὶ συνάμα ἐξυπηρετεῖ σπουδαίως τὴν ὄλην μορφωτικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἐν γένει προσπάθειαν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως, καθὼς καὶ τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τῆς ἐνορίας.

Τὸ Πνευματικὸν Κέντρον εἶναι ἓνα δώροφον κτίριον 400 τετραγωνικῶν μέτρων. Εἰς τὸ ἰσόγειον ὑπάρχει μία μεγάλη αἴθουσα 180 καθισμάτων μετὰ αὐλαίαν. Ἐπίσης ὑπάρχει μία ἐξοπλισμένη κουζίνα καὶ τὰ Γραφεῖα τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ. Εἰς τὸν ἐπάνω ὄροφον ὑπάρχουν δύο διαμερίσματα διὰ κατοικίας Ἱερέων. Εἰς τὸ τέλος τῶν Ἐγκαινίων παρετέθη δεξίωσις κατὰ

ὄσους ἀδίκησε μετὰ ἐνέργειες ἢ παραλείψεις τῆς στήν διάρκειαν τῶν 1.000 ἐτῶν τῆς ληγούσης χιλιετίας. Ἔτσι ἔχει ἀναγγελθῆ ὅτι θὰ ζητήσῃ, διὰ στόματος τοῦ Πάπα, συγγνώμην ἀπὸ τὰ θύματα τῆς Ἱεράς Ἐξετάσεως, ἀπὸ τοὺς Προτεστάντες, ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους. Οἱ ἱστορικοὶ ἔχουν ἐπισημάνει 99 περιπτώσεις πού ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ βρέθηκε νὰ ὑπηρετεῖ τὸ ἀδίκον, τὴ μισαλλοδοξίαν, τὸ ψεῦδος...

Γιὰ τίς ἀδικίες πού ἔγιναν σὲ βάρος τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν εἶδαμε νὰ γίνεταί πουθενὰ λόγος. Οὔτε πολὺ περισσότερο γιὰ ἐκζήτηση συγγνώμης ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους. Σὲ βάρος τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ ἔδρασε ὄχι μόνον ἀφιλάδελδα, ἀλλὰ καὶ ἐχθρικά.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Χριστόδουλος, ἀφοῦ ἀναφέρει μερικὰς ἐκ τῶν εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδοξίας ἐνεργειῶν τῆς ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας (Σταυροφορίας, Οὐνιαν, ἐπαίνους πρὸς τὸν Κεμὰλ διὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν κ.λπ.), προσθέτει:

«Γιὰ ὅλα αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ συγγνώμην ἡ ΡΚαθολικὴ Ἐκκλησία; Δὲν τὸ κάνει, ἴσως γιὰτὶ δὲν προσδοκᾷ τίποτε ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους, εἴτε διότι δὲν τοὺς φοβάται ἐπειδὴ δὲν τοὺς ὑπολογίζει. Τὸ κάνει βέβαια γιὰ τὴν Ἱερά Ἐξέταση ἐπειδὴ ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν παγκόσμια κατακραυγὴ τῆς ἐπιστήμης. Τὸ κάνει γιὰ τοὺς Λουθηρανούς, γιὰτὶ πρέπει νὰ ἀπολογηθῇ γιὰ τὰ αἰσχρὰ ἀνομήματά της πού προκάλεσαν τὴ Μεταρρύθμιση. Τὸ κάνει γιὰ τοὺς Ἑβραίους, γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν ἐπισημῶμενον κίνδυνον νὰ δῆ νὰ δημοσιεύονται ντοκουμέντα ὄχι μόνον γιὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τίς εὐθύνες τῆς στὸ Ὀλοκαύτωμα καὶ κατόπιν στήν προστασία τῶν Ναζιστῶν

ἐγκληματιῶν πολέμου. Ἡ Ὁρθοδοξία βλέπει δὲν μιλᾷ, δὲν ἐκβιάζει, δὲν φωνάζει, ὅπως οἱ ἄλλοι...».

Γεώργιος Γρατσέας (†)

Οἱ θεολογικοὶ κύκλοι καὶ τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ μεγάλης συγκινήσεως ἐπληροφορήθησαν τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γεωργίου Γρατσέας.

Ὁ ἐξ ἡμῶν μεταστάς, μετὰ τὰς σπουδὰς του ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μετεξεδουλεύθη ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ καὶ ἀπέκτησε Δίπλωμα Παιδαγωγικῶν καὶ δύο Διδακτορικὰ Διπλώματα. Ἐδρασεν ὡς Ἱεροκλήρυξ, ὡς Καθηγητῆς καὶ Ἐπιθεωρητῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ὡς Σύμβουλος τοῦ Κ.Ε.Μ.Ε., καὶ ἐν συνεχείᾳ ὡς Ὑφηγητῆς καὶ ὡς Καθηγητῆς τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐδίδαξε μαθήματα σχετιζόμενα πρὸς τὸν Βιβλικὸν Κλάδον τῆς Θεολογίας καὶ ἰδίως τὴν Καινὴν Διαθήκην.

Ὁ ἀείμνηστος Γεώργιος Γρατσέας διεκρίνετο διὰ τὴν μελιχιότητα καὶ πραότητα του, διὰ τὴν προσήλωσίν του εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Πατερικὴν Ἑρμηνευτικὴν Παράδοξιν, διὰ τὸ ἀκμαῖον ἐκκλησιαστικόν του φρόνημα, διὰ τὴν ἀπέραντον ἐμπρακτον ἀγάπην πρὸς τοὺς συνανθρώπους του καὶ ἰδίως πρὸς τοὺς φοιτητὰς του, οἱ ὁποῖοι ὡσαύτως ἐδείκνυνον τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην των, καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα. Αἰωνία εἴη ἡ μνήμη αὐτοῦ.

Ε.Δ.Θ.

την όποϊαν πλήθος λαού συνευφράνθησαν και συνεχάρησαν θερμώς την τοπικὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὸ ἐπιτευγμα αὐτό, πὺ κοσμεῖ τὴν πόλιν καθὼς και τὴν ἑνοριάν.

(Ἐκ τῆς Ἰ. Μητροπόλεως)

Ἰ. Μητρόπολις Φθιώτιδος

Μὲ στόχο νὰ βρεθῆ ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία κοντὰ στὰ παιδιὰ και τοὺς νέους, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος ἀνακοίνωσε σειρά εὐκαιριῶν και ἐκδηλώσεων, πὺ ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Θεία Λειτουργία γιὰ τὴ Νεολαία. Κάθε Κυριακὴ 11 π.μ. - 12 μ. στὸ Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ Λαμίας. Γιὰ νὰ μὴν χάσουν τὰ παιδιὰ μας τὴν ἐπαφὴ μὲ τὴ Θεία Λατρεία.

Σύναξη Νέων. Κάθε Παρασκευὴ 8 - 9 μ.μ. στὴν αἴθουσα τῶν νέων στὴν Πλατεία Πάρκου ὁ Σεβασμιώτατος διαλέγεται μὲ τὴ νεολαία.

Σχολὴ Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Εἰδικοὶ καθηγητὲς διδάσκουν Βυζαντινὴ και Εὐρωπαϊκὴ Μουσικὴ.

Κατηχητικὰ Σχολεῖα σὲ ὅλες τὶς ἑνορίες. Γιὰ παιδιὰ Δημοτικῶ, Γυμνασίου και Λυκείου.

Σχολὴ Παραδοσιακῶν χορῶν. Γιὰ νὰ μάθουν οἱ νέοι και οἱ νέες τὸ ρυθμὸ τῆς χαρᾶς και τῆς ψυχαγωγίας.

Κατασκηνώσεις στὸ Καινούριο Λοκρίδος. 500 παιδιὰ περνοῦν τὸ καλοκαίρι τοὺς σ' ἑνα περιβάλλον Ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς και ψυχαγωγίας.

Φροντιστήριο Ἐκκλησιαστικῶν στελεχῶν. Κάθε Σάββατο 5 - 6 μ.μ. στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Ἰ. Ν. Παναγίας Δέσποινας Λαμίας, γίνονται μαθήματα γιὰ τὴν προετοιμασία τῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας (Κατηχητῶν, Ὁμαδαρχῶν, Κατασκηνωτῶν).

Καλλιέργεια ἱερατικῶν κλήσεων. Κάθε Δευτέρα 8 - 9 μ.μ. στὸ Ἐπισκοπεῖο ὁ Σεβασμιώτατος συζητῆ μὲ τοὺς Ἱεροσπουδαστὲς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου και προετοιμάζει τοὺς ἀνριανοὺς κληρικοὺς.

Κέντρο Νεότητος. Ξεκινᾶ μιὰ προσπάθεια πὺ θὰ ἀγκαλιάσει ὅλα τὰ ἐνδιαφέροντα τῆς νεολαίας τοῦ τόπου μας. Θεμελιώθηκε τὸ κτίριο και προχωρᾶ μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ και τὴ συμπαράσταση τοῦ εὐσεβοῦς ποιμνίου. (Ὁδὸς Μ. Ἀλεξάνδρου και Ἀγρᾶφων - Λαμία).

(Ἐκ τῆς Ἰ. Μητροπόλεως)

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς 100ετηρίδος τῆς γεννήσεως τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ', ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' ἔξηρε τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἐπιφανὴς προκάτοχός του ὑπῆρξεν ὁ σοφὸς οἰακοστρόφος, ὁ ὁποῖος ὠδήγησεν ἐπιδεξίως τὴν ΡΚαθολικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ σπουδαιοτάτου ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ἦτοι τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ. Ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ', ὡς και ὁ προκάτοχός του Ἰωάννης ΚΓ', ἔδειξεν εἰς τὴν Οἰκουμένην νέας ὁδοὺς και διὰ τῆς καθιερώσεως τῶν ἐπισκοπικῶν

συνόδων ἐδημιούργησε σπουδαῖον ὄργανον ἐκκλησιαστικῆς συλλογικότητος, ὡς προσέθεσεν ὁ σημερινὸς Πάπας.

— Εἰς τὴν ἐν Βατικανῶ Παναμερικανικὴν Σύνοδον 200 και πλέον ἐπισκόπων τῆς Βορείου και Νοτίου Ἀμερικῆς, ὁ Πρόεδρος τῆς ἐν Βατικανῶ Ἐπιτροπῆς Πίστεως διακεκοιμένος Καρδινάλιος Joseph Ratzinger, ὁμιλήσας, ἐτόνισεν ὅτι πρέπει οἱ ἐπίσκοποι νὰ ἀντιμετωπίζουν ἀπὸ χριστιανικῆς σκοπιᾶς και πολιτικὰ προβλήματα. Τὸ νὰ ὁμιλῶμεν περὶ Χριστοῦ — εἶπε — δὲν σημαίνει φυγὴν ἐκ τῆς πραγματικότητος, ἀλλὰ μάλλον σημαίνει ὅτι φθάνομεν εἰς τὴν ρίζαν τῶν προβλημάτων.

— Ἐν Βατικανῶ ἐωρτάσθη ἡ 50ετηρὶς τῆς Ἐγκυκλίου τοῦ Πάπα Πίου Β', ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς ἡ Magna Charta τῆς λειτουργικῆς μεταρρυθμίσεως, εἰς τὴν ὁποῖαν προέβη ἡ Β' Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ.

— Ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β', ὁμιλῶν εἰς τὸ Συμπόσιον διὰ τὸ θέμα «Αἱ ρίζαι τοῦ ἀντιουδαϊσμοῦ ἐν τῇ χριστιανικῇ περιοχῇ», ἐτόνισεν ὅτι ὁ ἀντιουδαϊσμός σημαίνει καταπολέμησιν τοῦ Θεοῦ και τῆς Ἐκκλησίας.

— Ὁ Πάπας, ὁμιλῶν εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Παπικοῦ Συμβουλίου διὰ τοὺς Λαϊκοὺς, ἐτόνισεν ὅτι πρέπει νὰ ἀναπτυχθοῦν νέαι μορφᾶι μεταδόσεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ε. Δ. Θ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἐπὶ τῇ Θρονικῇ ἑορτῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὴν μνήμην τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Ἀποστόλου και Πρωτοκλήτου ἐπραγματοποιήθη ἡ καθιερωμένη ἐπίσκεψις εἰς τὸ Σεπτὸν Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας Ἀντιπροσωπειᾶς τοῦ Βατικανοῦ, ἐχοῦσης ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πρόεδρον τοῦ Παπικοῦ Συμβουλίου διὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν Καρδινάλιου Edward Cassidy. Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἐκάλεσε και τὸν ΡΚαθολικὸν Ἀρχιεπίσκοπον Βιέννης Dr. Christoph Schönborn, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, εἶναι διαπρεπὴς θεολόγος και φίλος τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βιέννης κ. Μιχαὴλ τοῦ παρέδωκε τὴν πρόσκλησιν τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου, τὴν ὁποῖαν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Βιέννης, ὡς ἐτονίσθη ἐν τῷ ΡΚαθολικῷ Τύπῳ, ἐδέχθη «μὲ μεγάλην χαρᾶν» (mit grosser Freude).

— Πρόεδρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Αὐστρία ἐπανεξελέγη ὁ ἐλληνορθόδοξος Σεβ. Μητροπολίτης Βιέννης και Ἐξαρχος Οὐγγαρίας και Μεσευρώπης κ. Μιχαὴλ (Στάϊκος). Ἀναπληρωταὶ πρόεδροι ἐξελέγησαν ἡ διακεκοιμένη ΡΚαθολικὴ Ἠγουμένη Christine Gleixner και ὁ Prof. Dr. Johannes Dantine.

Ε. Δ. Θ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Μιχ. Στασινοπούλου, τής 'Ακαδημίας 'Αθηνών, **Μορφές από τον τέταρτον αιώνα μ.Χ. — Ιστορική Εισαγωγή στο «Λόγο προς τους νέους» του Μεγάλου Βασιλείου** — Δεύτερη έκδοση, Βιβλιοπωλείο τής «'Εστίας», 24,5X17,5 εκ., σελίδες 312.

Τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ διακεκριμένου Πρώτου Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας (1974-1975), τ. Προέδρου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἐπιτίμου Προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καὶ τ. Ἐθνικοῦ Δικαστοῦ στοῦ Διεθνῆς Δικαστήριου τῆς Χάγης κ. Μιχαὴλ Δ. Στασινοπούλου εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ὀλίγα βιβλία, τὰ ὁποῖα μὲ ἔχουν ἐντυπωσιάσει. Τὸ διάβασα πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια στὴν πρώτη ἔκδοσί του, ἡ ὁποία εἶχε γίνῃ γιὰ τὴ «Βιβλιοθήκη Σχολῆς Μωραΐτη» καὶ εἶχα μείνει κατάπληκτος γιὰ τὴν εὐρύτητα τῶν ὀριζόντων τοῦ σεβαστοῦ συγγραφέως. Τὸν εἶχα γνωρίσει ἀπὸ κοντὰ ἤδη στὰ χρόνια 1942-1948, ὅταν ὑπηρετοῦσα στὴν τότε Πάντειο Σχολῆ (σημερινὸ Πάντειο Πανεπιστήμιο) ὡς βοηθὸς τοῦ Σπουδαστηρίου τῶν Φιλοσοφικῶν Ἐπιστημῶν ὑπὸ τὴν Διεύθυνσι τοῦ ἀειμνήστου Νικολάου Λούβαρι. Τότε ὁ κ. Στασινόπουλος, πὺ διακρινότεαν στὴν Σχολῆ αὐτῆ ὡς Καθηγητῆς τοῦ Διοικητικοῦ Δικαίου, μὲ πολλὴν καλοσύνη μὲ εἶχε καθοδηγήσει καὶ ἐνθαρρύνει γιὰ τὴν περαιτέρω ἀκαδημαϊκῆ μου ἐξέλιξι. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη μὲ γοῆτευε τὸ ὅτι συνεδύαζε τὴν ἐξειδικευμένη ἐπιστημονικῆ ἐνασχόλησι μὲ πηγαίαν εὐγένεια, μὲ χριστιανικὴν εὐαισθησία, μὲ ἱστορικοκριτικὴν ἰκανότητα (πρβλ. τὸ ἔργο του «Σελίδες ἱστορίας πολιτικῆς τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ»), μὲ φιλοσοφικὴ σκέψι καὶ μὲ πηγαῖο λογοτεχνικὸ τάλαντο, πὺ εἶναι ἔκδηλο τόσον στὶς αὐτοβιογραφικῆς λυρικῆς ποιητικῆς συλλογῆς του, ὅσον καὶ σὲ ὠραία πεζογραφήματα, ὅπως λ.χ. στοῦ ταξιδιωτικὸ «Ἡ χώρα μὲ τὶς γαλάζιες λίμνες», στοῦ μυθιστόρημα «Ἡ Δίκη» καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα.

Τὸ βιβλίο «Μορφές ἀπὸ τὸν τέταρτο αἰῶνα μ.Χ.» γοητεύει τὸν ἀναγνώστη, διότι ἔχει ἐναρμονισμένα σὲ μιὰ ὁλότητα τὰ θετικὰ στοιχεῖα ὁλων τῶν ἐκφάνσεων τοῦ πολυσχιδοῦς καὶ πολυδιαστάτου πνευματικοῦ ἔργου τοῦ συγγραφέως. Ἐπὶ πλέον ἀποκαλύπτει ὄχι μόνον τὸν φωτισμέ-

νο συνειδητὸ Χριστιανό, ἀλλὰ καὶ τὰ θεολογικά του ἐνδιαφέροντα, τὰ ὁποῖα τὸν ὠδήγησαν σὲ μιὰ διονυχιστικὴ ἔρευνα καὶ μελέτη τῆς σχετικῆς ἑλληνικῆς καὶ ξένης Βιβλιογραφίας πρὸς προβολὴν τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τοῦ φίλου του Γρηγορίου τοῦ Νανζιανζηνοῦ.

Κάθε χρόνο τὸν μῆνα Ἰανουάριο μὲ τὸν ἑορτασμὸ τῆς μνήμης τοῦ Μ. Βασιλείου (1ῆ Ἰαν.) ἢ τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (25ῆ Ἰαν.) ἢ τῆς μνήμης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (30ῆ Ἰαν.) ἐνθυμοῦμαι τὸ θαυμάσιο αὐτὸ βιβλίο καὶ διαβάζω ὠρισμένα τμήματα αὐτοῦ. Ἀλλὰ κατὰ τὶς ἡμέρες τοῦ τελευταίου Ἁγίου Δωδεκαήμερου ἔχοντας στὰ χέρια μου τὴν ὠραία καλαίσθητη β' ἔκδοσι τοῦ βιβλίου, πὺ ἔχει γίνῃ ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «'Εστίας», αἰσθάνθηκα ἄλλη μιὰ φορὰ πνευματικὴν ἀγαλλίασι μὲ τὴν ἀνάγνωσι ὁλοκλήρου τοῦ ἔργου.

Τὸ βιβλίο τοῦτο δὲν περιορίζεται στὴν προβολὴ τοῦ «Λόγου» τοῦ Μ. Βασιλείου «πρὸς τοὺς Νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων», ἀλλ' ἐπεκτείνεται στὴν παρουσίασι τῶν σχετικῶν ἱστορικῶν συναρτήσεων. Πρὸς κατανόησι τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Βασιλείου ὁ συγγραφεὺς ρίπτει τὸ ἐρευνητικὸ του βλέμμα στὶς περιπέτειες καὶ στοὺς ἀγῶνες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους πέρασε ἢ Ἐκκλησία κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες, γιὰ νὰ φθάσῃ στὴ γαλήνη, στὴν ἀνθισσι καὶ στὴν λάμψι τοῦ τετάρτου αἰῶνος μ.Χ. «*Ἐκεῖ ἀκριβῶς, ὡς ἐπισημαίνεται στοῦν Πρόλογο τοῦ βιβλίου, τὸ βλέμμα περνᾷ τὸ ἔτος Μηδέν, πὺ χωρίζει σὰν σύνορο τὶς δυὸ ἐποχῆς τῆς ἀνθρωπότητος, καί, ὑπερπηδώντας αὐτὸ τὸ σύνορο, προσπαθεῖ νὰ ἀντικρύσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ προχριστιανικοῦ κόσμου, ὅπως εἶχε διαμορφωθῆ κατὰ τοὺς ἑσχατοὺς χρόνους πρὸ Χριστοῦ. Εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς Παγκόσμιας Προσοδοκίας. Ἐχει ἓνα μαγικὸ θέλημα, τὸ θέλημα πὺ ἔχει κάθε προσδοκία, κάθε μεγάλη Ἀναμονή, πὺ μέλλει νὰ φέρῃ μιὰ κοσμοϊστορικὴ ἀλλαγὴ*» (σ. 10-11).

Ἔτσι ἡ ἱστορικὴ ἔκθεσις τοῦ Α' Μέρους (σ. 15-94) «*ξεκινᾷ ἀπὸ τοὺς τελευταίους πρὸ Χριστοῦ χρόνους, περνᾷ τὸ Σύνορο τῶν ἐποχῶν, παρακολουθεῖ σύντομα τοὺς ἀγῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες καὶ*

φθάνει στον Δ' αιώνα, τον Χρυσόν Αιώνα των Χριστιανικών Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, ὅπου διέπρεψεν ὁ Μ. Βασίλειος, ἕνας ἀπὸ τοὺς φάρους τοῦ «Πνευματικὸ Τρίφωτο τῆς Καππαδοκίας», ποὺ τὸ ἀποτελοῦν, μαζί με τὸν Βασίλειο, οἱ δύο Γρηγόριοι, ὁ Νύσσης καὶ ὁ Ναζιανζηνός» (σ. 11).

Στὸ Β' Μέρος (σσ. 95-208) ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς ἀκολουθεῖ τὸ παράδειγμα τοῦ Πλουτάρχου καὶ γράφει δύο «Παράλληλους Βίους» καὶ «Βασιλείου καὶ Γρηγορίου Σύγκρισιν» καὶ ἔτσι ὑποβοηθεῖ τὴν διείσδυσι στὴν προσωπικότητα καὶ στὸ ἔργο τοῦ Μ. Βασιλείου μὲ συνεξέτασι πολλῶν στοιχείων ἐκ τοῦ βίου καὶ ἐκ τῶν ἔργων Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, ἐνδόξου θεολόγου, συμπατριώτου, φίλου καὶ συναγωνιστοῦ τοῦ Μ. Βασιλείου. Ὁ συγγραφεὺς τονίζει: «Ἡ παράλληλη βιογράφησι... γίνεται, θὰ ἔλεγα, στερεοσκοπική, μὲ περισσότερες διαστάσεις, ὅπου μπορεῖ κανεὶς νὰ εὕρη τὴν ἐξήγησι πολλῶν περιστατικῶν τοῦ βίου τῶν δύο μεγάλων φίλων. Οἱ πράξεις τοῦ ἑνὸς παίρνουν φῶς καὶ ζωὴ ἀπὸ τὶς πράξεις τοῦ ἄλλου καὶ μὲ τὴ διασταύρωσι αὐτοῦ τοῦ φωτισμοῦ παρέχεται, καθὼς ἐλπίζω, πρὸς ζωντανὴ ἢ εἰκόνα τοῦ βίου καὶ τοῦ περιβάλλοντός των, μιὰ εἰκόνα γεμάτη νοήματα καὶ ἀνθρώπινη παρουσία» (σ. 12).

Ἡ «Βασιλείου καὶ Γρηγορίου σύγκρισις» ἀποδεικνύει ὅτι ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἐξαιρετος ἀνατόμος τῆς προσωπικότητος τῶν δύο ἁγίων καὶ ἄριστος χειριστὴς —ὄχι μόνον τοῦ ποιητικοῦ-λυρικοῦ, ἀλλὰ καὶ— τοῦ λογοτεχνικοῦ πεζοῦ λόγου. Τοῦτο γίνεται ἰδιαίτερος ἐκδηλο στοὺς ὕμνους του γιὰ τὴ φιλία τῶν δύο ἁγίων, ἢ ὅποια «κράτησε ἕως τὸ τέλος, παρὰ τὶς μεγάλες διαφορὰς σὸν χαρακτήρα τῶν δύο φίλων» (σ. 165).

Κατὰ τὴν ἐξέτασι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ὁ ποιητὴς καὶ κριτικὸς Στασινόπουλος στάθηκε ἰδιαίτερος στὴν Αἰσθητικὴ τῆς ποιήσεως τοῦ μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ πατρὸς. «Δὲν μπόρεσα, —λέγει—, νὰ μὴν ὑποκύψω στὴν ἐπιθυμία, νὰ πλησιάσω κάπως αὐτὴν τὴ θαυμασία προσφορὰ τοῦ Γρηγορίου στὴν ποίησι ὄχι μόνον τῆς χριστιανικῆς, ἀλλὰ γενικώτερα, στὴν ποίησι τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὅπου οἱ στίχοι του μοῦ ἐφάνηκαν πρὸς προσοιτοὶ στὴν αἰώνια ἀνησυχία τοῦ κοινῶ ἀνθρώπου, μὲ πραγματικὴ χαρὰ ἔκαμα τὴ μετάφρασι ὀλίγων ποιημάτων του στὴν δημοτικὴ μὲς γλῶσσα. Στὸ τέλος αὐτῆς τῆς παραγράφου ἔχουν ἀνθολογηθῆ μερικοὶ ἐπιγραμματικοὶ στίχοι

τοῦ Γρηγορίου, ποὺ ἀποτελοῦν ζηλευτὰ δείγματα ἀπὸ μιὰν ἀποφθεγματικὴν ποίησι ἀνωτέρας στάθμης» (σ. 12).

Στὸ Γ' Μέρος (σσ. 209-292) παρατίθενται τόσον ἡ θαυμασία Εἰσαγωγή σὸν «Λόγο» τοῦ Μ. Βασιλείου «πρὸς τοὺς Νέους», ὅσον καὶ ἡ —σὲ ζωντανὴ δημοτικὴ γλῶσσα— μετάφρασις τοῦ Λόγου αὐτοῦ, στὴν ὅποια εἶναι καὶ πάλιν ἐμφανὲς τὸ λογοτεχνικὸ τάλαντο τοῦ κ. Στασινοπούλου. Ἡ μετάφρασις αὐτῆ, ποὺ «συνδυάζει πιστότητα καὶ ἐλευθερία», εἶναι ἐξαιρετο πρότυπο γιὰ ὅλους τοὺς μεταφραστὰς, ποὺ θέλουν ν' ἀποφύγουν «γλῶσσα τεχνητῆ, μὲ ἄψυχο τόνο καὶ περίεργο ὕφος» (σ. 224). Ὁ συγγραφεὺς, παρουσιάζοντας ἐπιγραμματικῶς τὴ δεοντολογία πάσης μεταφράσεως, σημειώνει ὅτι ὁ μεταφραστὴς πρέπει νὰ ἔχη κάποιαν ἐλευθερία, «γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ λειτουργήσῃ ἢ γλῶσσα του ἀνετα, μὲ τὶς φυσικὰς τῆς κυμάνσεις καὶ πλοκὰς. Αὐτὴ ὅμως τὴν ἐλευθερία φυσικὰ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἐπιδείξῃ θυσιάζοντας τὸ σεβασμὸ πρὸς τὸ νόημα τοῦ πρωτοτύπου. Χρέος ἔχει νὰ τηρήσῃ αὐτὸν τὸ σεβασμὸ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀφίση τὸ γλωσσικὸ του ὄργανο νὰ λειτουργήσῃ ζωντανὰ καὶ κατὰ τοὺς φυσικοὺς γραμματικοὺς καὶ συντακτικοὺς του κανόνες. Πολὺ περισσότερο, ὅταν μεταφράζῃ κείμενα παλαιὰ καὶ σεβαστά, ὅπως αὐτὰ ἐδῶ. Τώρα, ποῦ ἀκριβῶς βρίσκεται αὐτὸ τὸ «χρυσὸ σημεῖο», ὅπου συναντῶνται ἢ πιστότης καὶ ἢ ἐλευθερία —αὐτὸ πᾶν εἶναι ζήτημα, ποὺ μόνον ἢ διαίσθησὴ του μπορεῖ νὰ τὸ λύσῃ» (σσ. 224-225).

Ἡ κατανόησις τοῦ κειμένου τοῦ «Λόγου πρὸς τοὺς Νέους» γίνεται καλύτερη μὲ τὸ πλῆθος τῶν Σημειώσεων, στίς ὁποῖες μέσα σὲ εὐρύτητα ὀριζόντων συσχετίζει χωρῖα τοῦ Μ. Βασιλείου μὲ ἐξέχουσες προσωπικότητες τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ μὲ παρατιθέμενα χωρῖα ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων (κατὰ σειρὰν τῶν Ἡσιόδου, Ὀμήρου, Δημοσθένους, Πλάτωνος, Ἡροδότου, Πλουτάρχου, Ξενοφώντος, Εὐριπίδου, Πανσανίου, Διογένης Λαερτίου, Αἰλιανοῦ, Ἰπποκράτους, Σόλωνος, Λουκιανοῦ καὶ ἄλλων).

Τὸ βιβλίον κατακλείεται τόσον μὲ Πίνακες Πηγῶν, Βοηθημάτων, Χρονολογιῶν τῶν κυριωτέρων γεγονότων τοῦ τετάρτου αἰῶνος μ.Χ., Χαρτῶν καὶ Εἰκόνων, ὅσον καὶ μὲ Ἄλφαβητικὸν Εὐρετήριο.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω γίνεται φανερόν, ὅτι τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ κ. Στασινοπούλου συνδυάζει ἀρ-

μονικῶς ἀφ' ἑνὸς διονυχιστικῆ ἱστορικογενετικῆ καὶ ἱστορικοφιλολογικῆ ἐπιστημονικῆ ἀξιοποίησι τοῦ σχετικοῦ ὕλικου τῶν Πηγῶν καὶ τῶν Βοηθημάτων ἀφ' ἑτέρου ψυχολογικῆ ὀξυδέρκεια καὶ ψυχαναλυτικῆ σημασι τῶν βαθυτέρων πνευματικῶν συναρτήσεων καὶ διασυνδέσεων τῶν ἐξεταζομένων προσώπων· τρίτον τὴν ἐκδηλῆ δικαστικὴ ἰκανότητα πρὸς ἀντικειμενικὴν ἀξιολόγησι τῶν ἐσωτερικῶν κινήτρων καὶ ἐλατηρίων τους καὶ τέταρτον σπινθηροβόλες ἐκλάμψεις πρωτοτύπου προσωπικοῦ δοκιματικοῦ στοχασμοῦ καὶ λογοτεχνικοῦ πεζοῦ λόγου. Ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς διατυπώνοντας τὶς πεποιθήσεις του γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, τονίζει τὰ ἐξῆς: «Γράφω καὶ δημοσιεύω στὴ δημοτικὴ μας γλῶσσα ἀπὸ τὴν ἐφηβικὴ μου ἡλικία ἕως σήμερα, χωρὶς διακοπὴ. Ἡ μακρὰ αὐτὴ πείρα, συνοδευόμενη, — δὲν τὸ ξεχνῶ —, ἀπὸ τὴν παράλληλη συγγραφὴ τῶν νομικῶν μου βιβλίων μὲ μετριοπαθῆ καθαρεύουσα, μὲ ὀδήγησε στὴν ἀντίληψη ὅτι, στὴν ἐξελικτικὴ φάση πού περνᾷ σήμερα ἡ δημοτικὴ μας γλῶσσα, τίποτε δὲν ἔχει τόσο ἀξία στὴ δημιουργία της ὅσο τὸ αἰσθητικὸ ἀποτέλεσμα πού δίνει κάθε γλωσσικὸς τύπος, σὰν ἀρμονία καὶ συμμετρία. Ὅχι ἀπλῶς σὰν ἀντικείμενο τῆς ἀκοῆς μας, δηλαδὴ στὴν ἀπλὴ εὐφωνία, ἀλλὰ σὰν αὐτοτελὲς καὶ πολυδιάστατο στοιχεῖο αἰσθητικὸ, πού ὀδηγεῖ στὴν ἀρμονικὴ ἔκφραση τῆς γλώσσας... Στὸ σημερινὸ στάδιο, οἱ κανόνες πρέπει νὰ τίθενται στὴν ὑπηρεσία τῆς οὐσιαστικῆς ἀρμονίας, — ἂν θέλωμε νὰ δοῦμε κάποτε τὴ γλῶσσα μας τελειοποιημένη, καθὼς ἀξίζει στὴν εὐγενικὴ ἱστορία της» (σσ. 13-44).

Ὅλα τὰ καθ' ὕλην καὶ τὰ εἰδολογικὰ ἢ μορφολογικὰ γνωρίσματα τοῦ βιβλίου, γιὰ τὸ ὁποῖο κάνομε λόγο, τὸ καθιστοῦν συναρπαστικὸ καὶ ὑποβοηθοῦν τὴν προβολὴ μεγάλων φυσιογνωμιῶν, οἱ ὁποῖες, ὅπως τονίζει ὁ συγγραφεὺς, «στὴ μακρινὴ ἐκείνη Καππαδοκία, (μελαγχολικὰ ἐρημωμένη τώρα καὶ σιωπηλὴ ἀπὸ ἑλληνικὴ φωνή), ἐσκόρπισαν κάποτε ἕνα φῶς, πού ἔλαμψε ἕως τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης. Ἡ φωνὴ τους ἀντηχεῖ πάντα καὶ δονεῖ τοὺς ἀντιπάλους τοῦ ψυχικοῦ κόσμου. Εἶναι ἕνας ὕμνος καὶ ἕνα παράδειγμα. Ὑμνος πρὸς τὴν ἀρετὴ, τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν πνευματικὴ ἀνεξαρτησία καὶ παράδειγμα θρυλικῶν θάρρους καὶ ὑψηλοῦ ἠθους ὑπερηφάνων καὶ ἐλευθέρων ἀνθρώπων» (σ. 14).

Ὁ ἀναγνώστης αἰχμαλωτίζεται ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσι τοῦ βιβλίου καὶ δὲν θέλει νὰ τὸ ἀφήσῃ

ἀπὸ τὰ χέρια του. Ἄνυπομονεῖ νὰ διαβάσῃ τὴ συνέχεια καὶ νὰ φθάσῃ στὸ τέλος, ἐπιθυμώντας νὰ τὸ ξαναδιαβάσῃ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ ἔτσι νὰ ἀπολαύσῃ τὴ μέθεξι τῆς μυστικῆς ἐμπειρίας ὄχι μόνον μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τῶν προσωπικῶν βιωμάτων τοῦ συγγραφέως, ὁ ὁποῖος, γράφοντας γιὰ μεγάλους Καππαδόκες Πατέρες καὶ ἐρμηνεύοντας τὸ ἔργο τους, ἀναδείχθηκε ἄριστος φορεὺς τοῦ προβολομένου ἀπὸ τὴν σημερινὴ Φιλοσοφικὴ καὶ Θεολογικὴ Ἐρμηνευτικὴ ἐρμηνευτικοῦ ιδεώδους, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ γράφων πρὸ 26 ἐτῶν σὲ Λόγο του κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Α' Συνεδρίου Ὁρθοδόξου Ἐρμηνευτικῆς Θεολογίας (Ι. Μονὴ Πεντέλης, 18 Μαΐου 1972) ἔχει ἐπισημάνει τὰ ἐξῆς: «Γιὰ νὰ ἐρμηνεύσωμε κατὰ ἱκανοποιητικὸν τρόπο πνευματικὰ δημιουργήματα καὶ νὰ συλλάβωμε τὸ βαθύτερο νόημά τους, πρέπει στὴν ψυχὴ μας νὰ πάλλωνται χορδὲς ἀντίστοιχες πρὸς ἐκεῖνες, οἱ ὁποῖες πάλλονταν στὶς ψυχὰς τῶν δημιουργῶν τους, πρέπει νὰ ὑπάρχη συνήχησις μεταξὺ ὑποκειμενικοῦ καὶ ἀντικειμενικοῦ πνεύματος, μεταξὺ τῶν ἐσωτερικῶν μας σκιρτημάτων καὶ τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐρμηνεύομε. Πολὺ περισσότερο, γιὰ νὰ ἐρμηνεύωμε ἐπιτυχῶς τὰ οὐράνια μηνύματα καὶ μεταδίνωμε αὐτὰ στοὺς ἄλλους, πρέπει, σύμφωνα πρὸς τὸ παράδειγμα τῶν κορυφαίων Πατέρων ἐρμηνευτῶν, νὰ ἐμβαπτίζωμεθα κάθε φορὰ στὰ γαλανὰ πλάτη τοῦ οὐρανοῦ καὶ νὰ ἀφήνωμε τὰ μηνύματα αὐτὰ νὰ κρούουν μέσα μας σύστοιχες καὶ ὁμόλογες χορδές».

Ὁ ἀναγνώστης τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Στασινοπούλου γοητεύεται ἀκούοντας νὰ δονοῦνται ἀρμονικῶς μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ διακεκριμένου συγγραφέως χορδὲς σύστοιχες καὶ ὁμόλογες πρὸς ἐκεῖνες, πού πάλλονταν στὴν ψυχὴ τοῦ Μ. Βασιλείου, τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ καὶ ὄλων τῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἀείμνηστος Νικόλαος Λούβαρις θὰ ἤμποροῦσε γιὰ τὸ ἐρμηνευτικὸ χάρισμα τοῦ τότε φίλου του συναδέλφου στὴν «Πάντειο Σχολή» κ. Μιχ. Δ. Στασινοπούλου νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ τοὺς λόγους τοῦ Γκαίτε: «Ὁμοιάζεις πρὸς τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖο ἐννοεῖς» ἢ καὶ ἀντιστρόφως: «Ἐννοεῖς τὸ Πνεῦμα, πρὸ τὸ ὁποῖο ὁμοιάζεις».

Ὁμ. Καθηγητῆς ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Τακτικὸν Μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

(Συνέχεια από τη σελ. 28 του υπ' άρ. 1 τεύχους)

177. Πρωτοπρ. Ιωάννου Άθ. Άντωνόπουλου, **ΤΟ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΤΟΥ ΝΕΩΚΟΡΟΥ**, Άθήνα 1997, σχήμα 11X17,5 έκατ., σσ. 48.

Πρόκειται για έγκυρο, άπλό, κατανοητό και έξαιρετικά χρήσιμο «έγκόλπιο», που πρέπει να φθάσει στα χέρια όλων των νεωκόρων, ίσως δέ και εκείνων που διακονούν στην εύπρέπεια του οίκου του Θεού. Ο συγγραφέας, νεωκόρος άρχικα και ό ίδιος, έπειτα ιερέας επί 45 και πλέον χρόνια, καταθέτει τη γνώση και την πείρα του. Μακάρι τó τευχίδιο αυτό να συντελέσει στο να συνειδητοποιηθεί ή ύψηλή άποστολή του νεωκόρου, που κατά την Παράδοση της Έκκλησίας μας άνήκει στον «κατώτερο» κληρο της.

178. Μητροπολίτου Φθιώτιδος Νικολάου, **ΟΙ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ, Μύθος ή πραγματικότητα;** Γ' έκδοση, σχήμα 14X21 έκατ., σσ. 136.

Τό ενδιαφέρον θέμα των έμφανίσεων της Παναγίας σέ όράματα διαπραγματεύεται τó βιβλίο τούτο. Άφου αναφέρεται γενικά στις θείες όρασεις και τη διακονία της Θεοτόκου στο έργο της λυτρώσεως του ανθρώπου, παραθέτει περιστατικά έμφανίσεων της σέ Άγίους, στο ναό της Ευαγγελιστρίας Τήνου και καταχωρίζει την πίστη της Έκκλησίας για τις έμφανίσεις της, ενώ άναιρεί και τά έπιχειρήματα των άρνητών του θαύματος αυτού.

179. Άντωνίου Γ. Άλεβιζόπουλου (†), **Η ΣΚΟΠΙΑ: ΖΩΗΡΟΤΕΡΟ ΦΩΣ Ή ΠΥΚΝΟΤΕΡΟ ΣΚΟΤΟΣ;** έκδοση Γ', σχήμα 14X21 έκατ., σσ. 192.

Ο άείμνηστος π. Άντώνιος έξακολουθεί, και μετά τον θάνατό του, να μάχεται με τά βιβλία του την πλάνη και την αίρεση. Στο παρόν βιβλίο, χρησιμοποιώντας μόνο αυθεντικές πηγές των «μαρτύρων του Ίεχωβά» από διάφορες έπίσημες έκδόσεις τους, άνατρέπει μία πρòς μία τις συνεχείς αντιφάσεις και τις ψευδοπροφητείες τους. Πολύτιμο βοήθημα όχι μόνο στους διακόνους του άντιαιρετικού άγώνα, αλλά και για όσους από τους Όρθοδόξους ταλαντεύονται στην Πίστη τους, ή γίνονται

δέκτες προσηλυτιστικών έπισκέψεων των αίρετικών αυτών.

180. **Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ (ΓΟΝΥΚΛΙΣΙΑΣ) ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ**, δίχρωμη έκδοση, σσ. 24.

Ίδιαίτερα χρήσιμη θά άποδειχθεί ή παρούσα έκδοση στους ιερείς και άρχιερείς, για την τέλεση της Άκολουθίας του Μεγάλου Έσπερινού και μάλιστα κατά τη στιγμή της Γονυκλισίας. Άλλά και για τους ιεροψάλτες και κάθε χριστιανό θ' άποτελεί βοήθημα. Τά τυπογραφικά στοιχεία είναι πολύ εύανάγνωστα.

181. **ΜΙΚΡΟΝ ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ**, έκδοσις Ζ' συμπληρωμένη με παράρτημα, σχήμα 12X19 έκατ., χρυσόδετο, σσ. 128.

Ή παρούσα 7η έκδοση του «Μικρού Ίερατικού» περιέχει, όπως και οι προηγούμενες, τις ιερέες Άκολουθίες: Έσπερινού, Άρτοκλασίας, Μεσονυκτικού, Όρθρου και Προθέσεως' τη Θ. Λειτουργία του ιερού Χρυσοστόμου, Είσοδικά και Άπολύσεις των Δεσποτικών έορτών, τά Άναστάσιμα άπολυτίκια και τά Δεσποτοθεομητορικά κοντάκια. Σέ Παράρτημα, όμως, έχουν περιληφθεί — για διευκόλυνση των ιερέων — και τά έπόμενα: Εύχαι συγχωρητικά επί έξομολογουμένων, Παράγγελμα του Μεγ. Βασιλείου πρòς ιερέα, Τύπος της κανονικής συμμαρτυρίας, Περί του πώς δει ψάλλειν έν ταίς έκκλησίαις, Άνάγνωσις εύχών, Άποστόλου και Ευαγγελίου, Τελετουργικά έπιπτώσεις (άπό της καταργήσεως της Βασιλείας) και σχετικά Ειδήσεις περί νηστειών.

182. Πρωτοπρ. Κων. Θ. Πλατανίτου (†), **ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**, έκδ. Δ', σχήμα 17X24 έκατ., σσ. 168.

Μετά την κατατοπιστική Είσαγωγή του (σσ. 5-21) ό άοίδιμος π. Κωνσταντίνος παραθέτει λεπτομερέστατο άγιολόγιο της Όρθοδόξου Έκκλησίας άνά μήνα (Σεπτέμβριος - Αύγουστος). Άκολουθεί άναφορά των Κυριακών του έτους (τί έορτάζεται κατ' αυτές), στοιχεία για τοπωνύμια - ιστορικά και «κατάλογος» όλων των Άγίων.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΗΜΝΟΥ

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Περί συστάσεως και λειτουργίας 'Εκκλησιαστικού 'Ιδρύματος υπό την έπωνυμιάν: «Ευαγές Πνευματικόν 'Ιδρυμα του 'Ιερού Καθεδρικού Ναού 'Αγίας Τριάδος Μυρίνης Λήμνου τής 'Ιεράς Μητροπόλεως Λήμνου»

Έχοντες υπ' όψει:

1. Τάς ιεράς ήμών υποχρεώσεις προς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τής 'Ιεράς Μητροπόλεως Λήμνου, ὡς αὐταὶ ὑπαγορεύονται ὑπὸ τῶν Εὐαγγελικῶν ἐπιταγῶν καὶ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων.

2. Τάς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παράγρ. 4, 29 παράγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 20 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιεράς Συνόδου (Φ.Ε.Κ. 185/τ. Α'/1970).

3. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 14/06.11.1997 Πρακτικὸν τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Καθεδρικού Ναοῦ Μυρίνης Λήμνου.

4. Τὴν ὑπ' ἀριθ. 284/20.11.1997 πρότασιν ἡμῶν πρὸς τὴν 'Ιεράν Σύνοδον.

5. Τὴν ἀπὸ 9.12.1997 'Εγκριτικὴν 'Απόφασιν τῆς Δ.Ι.Σ.

'Αποφασίζομεν

Συνιστῶμεν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Μυρίνης Λήμνου 'Εκκλησιαστικὸν 'Ιδρυμα, τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς 'Ιεράς Μητροπόλεως Λήμνου καὶ φέρον τὴν ἐπωνυμιάν: ΕΥΑΓΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΙΕΡΟΥ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΜΥΡΙΝΗΣ ΛΗΜΝΟΥ τῆς 'Ιεράς Μητροπόλεως Λήμνου, μὲ σκοπὸν τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ πνευματικοῦ, κατηχητικοῦ, ιεραποστολικοῦ, φιλανθρωπικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ ἔργου τῆς 'Ενορίας τοῦ Καθεδρικού Ναοῦ Μυρίνης Λήμνου, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς 'Ορθοδόξου 'Ανατολικῆς 'Εκκλησίας καὶ τῆς 'Ελληνοχριστιανικῆς Παραδόσεως.

Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ 'Ιδρύματος τούτου ρυθμίζονται διὰ τοῦ ἀποστελομένου συνημμένως Κανονισμοῦ.

Ἡ παρούσα νὰ δημοσιευθῆ εἰς τὴν 'Εφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν τῷ 'Ιερῷ 'Επισκοπείῳ τῆ 15-12-1997

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Περί συστάσεως και λειτουργίας 'Εκκλησιαστικοῦ 'Ιδρύματος υπό την έπωνυμιάν: «Ευαγές Πνευματικόν 'Ιδρυμα του 'Ιερού Καθεδρικού Ναού 'Αγίας Τριάδος Μυρίνης Λήμνου τής 'Ιεράς Μητροπόλεως Λήμνου»

'Αρθρον 1

Σύστασις, 'Εδρα, Σφραγίς

'Ιδρύεται εἰς τὸν 'Ιερὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς Μυ-

ρίνης Εὐαγές Πνευματικὸν 'Ιδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμιάν «ΕΥΑΓΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΜΥΡΙΝΗΣ».

Ἡ ἔδρα του εἶναι ὁ ὁμώνυμος 'Ιερός Ναὸς τῆς πόλεως Μυρίνης Λήμνου.

Διὰ τὸ ὡς ἄνω 'Ιδρυμα ἰσχύει ἡ σφραγίς τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ.

'Αρθρον 2

Σκοποὶ τοῦ 'Ιδρύματος

Σκοποὶ τοῦ 'Ιδρύματος εἶναι:

1. Ἡ κατανόησις ἀπὸ τοὺς ἐνορίτας καὶ μάλιστα τοὺς νέους, τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἡ γνώσις καὶ βίωσις τῆς 'Ορθοδόξου πολιτιστικῆς παραδόσεως.

2. Ἡ ὑποβοήθησις τῆς οἰκογενείας μὲ κάθε πρόσφορον μέσον εἰς τὴν ἀγωγήν τῶν παιδιῶν.

3. Ἡ παρότρυνσις μελέτης πνευματικῶν - μορφωτικῶν βιβλίων.

4. Ἡ ψυχαγωγία τῶν νέων καὶ ὄλων ἐν γένει τῶν ἐνοριτῶν.

5. Ἡ προσφορὰ ἀγάπης καὶ στοργῆς μέσα ἀπὸ ἐκκλησιαστικὰς ἐκδηλώσεις.

'Αρθρον 3

Μέσα διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν

Οἱ παραπάνω σκοποὶ θὰ ἐπιτευχθοῦν:

1. Μὲ τὴν διοργάνωσιν ὁμιλιῶν - διαλέξεων.
2. Μὲ τὴν διοργάνωσιν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων.
3. Μὲ τὴν λειτουργίαν κατηχητικοῦ σχολείου - ἐντευκτηρίου.

4. Μὲ τὴν λειτουργίαν Βιβλιοθήκης.

5. Μὲ τὴν διδασκαλίαν ἐθνικῶν - παραδοσιακῶν χορῶν.

6. Μὲ τὴν διοργάνωσιν τμημάτων καλλιτεχνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν δραστηριοτήτων.

7. Μὲ φροντιστηριακὰ μαθήματα - 'Ενισχυτικὴν διδασκαλίαν τῆς 'Ελληνικῆς γλώσσης.

8. Μὲ τὴν διδασκαλίαν τῆς Βυζαντινῆς 'Εκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

'Αρθρον 4

Κεντρικὴ 'Οργάνωσις - Διοίκησις

Τὸ ὡς ἄνω 'Ιδρυμα ὑπόκειται εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ διοικητικὴν ἐποπτείαν τῆς 'Ιεράς Μητροπόλεως Λήμνου καὶ διοικεῖται ἀπὸ πενταμελὲς Συμβούλιον, ποὺ ἀπαρτίζεται ἀπὸ: α) ἓναν ἐφημέριον ὡς Πρόεδρον, β) ἐν μέλος τοῦ ἐκάστοτε 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καὶ γ) τρεῖς λαϊκοὺς ἄνδρες ἢ γυναῖκες. Τὰ τέσσαρα λαϊκὰ μέλη προτείνονται ἀπὸ τὸν Πρόεδρον καὶ διορίζονται ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον τῆς 'Ιεράς Μητροπόλεως Λήμνου.

Εἰς τὴν πρώτην συνεδρίασιν τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ 'Ιδρύματος ἐκλέγει μὲ ψηφοφορίαν τὸν

Ἀντιπρόεδρον, τὸν Γραμματέα, τὸν Ταμίαν καὶ τὸν Εὐταξίαν, καὶ ἀναφέρει τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐκλογῆς εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Λήμνου.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος ἐκπροσωπεῖ αὐτὸ ἐνώπιον κάθε Διοικητικῆς, Δικαστικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς. Ὅταν κωλύεται ὁ Πρόεδρος τὸν ἀναπληροῖ ὁ Ἀντιπρόεδρος. Ὅταν παρίσταται ἀνάγκη ὄρκου, ὁ Πρόεδρος μπορεῖ νὰ ἐξουσιοδοτῆ ἐν τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Ὁ Γραμματεὺς τηρεῖ ἀρχεῖον, βιβλίον πράξεων, πρωτόκολλον ἀλληλογραφίας καὶ ὑπογράφει τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὰ ἐντάλματα πληρωμῶν.

Ὁ Ταμίης τηρεῖ βιβλίον ταμείου, φάκελλον ἀποδείξεων καὶ ἐνταλμάτων.

Ἡ ἐναρξὶς καὶ λήξις τῆς θητείας τῶν μελῶν ὀρίζονται κατὰ τὰ ἰσχύοντα διὰ τὰ Ἐκκλησιαστικά Ἐνοριακά Συμβούλια. Κατ' ἐξαίρεσιν ἡ θητεία τοῦ πρώτου Διοικητικοῦ Συμβουλίου θὰ λήξῃ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1998.

Οἱ ἀπαρτιζόντες τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας τῶν ἀμισθί.

Ἄρθρον 5

Ἀρμοδιότητες τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

1. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐπιλαμβάνεται κάθε ὑποθέσεως ποῦ ἀφορᾷ εἰς τὴν συμπληρωματικὴν ἀνεγερσιν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων, τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος καθὼς καὶ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας του συμφώνως πρὸς τὸν Κανονισμόν.

2. Καταρτίζει τὸν ἐτήσιον προϋπολογισμόν καὶ ἀπολογισμόν, ὁ ὁποῖος ἐγκρίνεται ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον.

3. Οἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας ὑπερισχύει ἡ ψήφος τοῦ Προέδρου.

4. Ἀποφασίζει διὰ τὴν συγκρότησιν ὑποεπιτροπῶν διὰ τὴν πλέον ἀποτελεσματικὴν λειτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος.

5. Ἀποφασίζει διὰ κάθε ἄλλο θέμα διὰ τὸ ὁποῖον δὲν γίνεται λόγος εἰς τὸν παρόντα Κανονισμόν.

Ἄρθρον 6

Τηρούμενα Βιβλία

Τὸ Πνευματικὸν Κέντρον διατηρεῖ τὰ ἐξῆς βιβλία:

α) Βιβλίον κτηματολογίου, β) Πρωτοκόλλου, γ) Πρακτικῶν, δ) Ταμείου, ε) Διπλότυπα εἰσπράξεων καὶ πληρωμῶν, στ) Βιβλίον περιουσίας Βιβλιοθήκης καὶ ζ) Βιβλίον σκευῶν τοῦ Ἰδρύματος.

Ἄρθρον 7

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος θὰ εἶναι:

1. Εἰσφορὰ ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Μυρίνης.

2. Ἐπιχορηγήσεις τοῦ Δημοσίου ἢ κάθε ἄλλου Ὄργανισμοῦ.

3. Δωρεῆς καὶ κληρονομίαι ὑπὲρ τοῦ Ἰδρύματος.

4. Ἐσοδα καὶ εἰσπράξεις ἀπὸ λαχειοφόρους ἀγορὰς ἢ ἄλλας προσφόρους ἐκδηλώσεις.

5. Κάθε ἄλλον ἐσοδὸν ποῦ δὲν προβλέπεται παραπάνω.

Ἄρθρον 8

Διάθεσις πόρων

Οἱ πόροι τοῦ Ἰδρύματος θὰ διατίθενται:

1. Διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ Ἰδρύματος.

2. Διὰ τὴν προμήθειαν βιβλίων καὶ διοργάνωσιν ἐορτῶν καὶ λοιπῶν ἐκδηλώσεων.

3. Διὰ τὴν ἐπίτευξιν κάθε ἄλλου κοινωφελούς, πνευματικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ ἔργου ποῦ εἶναι σύμφωνον μὲ τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἰδρύματος.

Ἄρθρον 9

Μεγάλοι Εὐεργέτες - Εὐεργέτες - Δωρητὲς

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἰδρύματος δύναται νὰ ἀνακηρύξῃ Μεγάλους Εὐεργέτας, Εὐεργέτας καὶ Δωρητὰς, εἴτε ἐν ζωῇ, εἴτε μετὰ θάνατον.

Ἄρθρον 10

Ὁ παρὼν Κανονισμὸς δύναται νὰ τροποποιηθῇ μὲ ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐγκρίσιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λήμνου.

Ἄρθρον 11

Ἐν περιπτώσει διαλύσεως, ἅπασα ἡ κινητὴ καὶ ἀκίνητος περιουσία τοῦ Ἰδρύματος περιέρχεται εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος Μυρίνης.

Ἄρθρον 12

Ἐτησίᾳ ἐορτῇ τοῦ Ἰδρύματος ὀρίζεται ἡ ἐορτῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἄρθρον 13

Ὁ παρὼν Κανονισμὸς ἰσχύει ἀπὸ τὴν δημοσίευσίν του εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως» καὶ εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἄρθρον 14

Κάλυψις δαπάνης

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λήμνου, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ.

Ἐν Λήμνῳ τῇ 15ῃ Δεκεμβρίου 1997

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΗΜΝΟΥ

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Περὶ συστάσεως καὶ λειτουργίας Σχολῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «Σχολὴ Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λήμνου».

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παράγρ. 4 καὶ 29 παράγρ. 1 καὶ 2, τοῦ Ν. 590/1977 (ΦΕΚ 146/1977 τεύχος Α') «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλη-

σίας της Ελλάδος».

2. Τās διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 2 του υπ' αριθ. 1/1969 Κανονισμού της Ίερας Συνόδου «Περὶ Ὁργανισμοῦ Διοικήσεως Ἐκκλησιαστικῶν Σωμάτων καὶ Ὁργάνων» (ΦΕΚ 185/τ.Α/11.9.1970).

3. Τās υποχρεώσεις ἡμῶν πρὸς τὸ πλήρωμα της Ἐκκλησίας ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τοὺς Ίερούς Κανόνες καὶ Νόμους.

4. Τās ἀνάγκες τῶν Ίερῶν Ναῶν της Ἐπαρχίας ἡμῶν καὶ τὴν ἔλλειψιν ἰκανοῦ ἀριθμοῦ Ίεροψαλτῶν διὰ τὴν εὐρυθμον ἐπιτέλεσιν τοῦ λατρευτικοῦ ἔργου της Ἐκκλησίας.

5. Τὴν ἀνάγκην καλλιεργείας της Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

6. Τὴν υπ' αριθ. 286/20.11.1997 πρότασιν ἡμῶν πρὸς τὴν Ίεράν Σύνοδον.

7. Τὴν ἀπὸ 9.12.1997 Ἐγκριτικὴν Ἀπόφασιν της Δ.Ι.Σ.

Ἀποφασίζομεν

Τὴν ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν Σχολῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «ΣΧΟΛΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΗΜΝΟΥ», μὲ σκοπὸν τὴν ἀνάπτυξιν ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, τὴν προσέλκυσιν νέων καὶ ἐκπαίδευσιν αὐτῶν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ίεροψάλτου, καθὼς καὶ τὴν παροχὴν πάσης φύσεως βοήθειας εἰς τοὺς Ίεροψάλτας τοὺς ὑπηρετοῦντας ἤδη εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς.

Τὰ της διοικήσεως καὶ λειτουργίας της ἐν λόγῳ Σχολῆς θέλομεν ὀρίσει ἐν συνεχείᾳ διὰ της καταρτίσεως ἰδίου Κανονισμοῦ.

Ἡ παρούσα καὶ δημοσιευθεῖ εἰς τὴν Ἐφημερίδα της Κυβερνήσεως καὶ τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν τῷ Ίερῷ Ἐπισκοπεῖῳ Μυρίνης τῇ 15.12.1997

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

«ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΗΜΝΟΥ»

Ἄρθρον 1

Τίτλος της Σχολῆς, Σφραγίς

Ὁ τίτλος της Σχολῆς εἶναι «ΣΧΟΛΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΗΜΝΟΥ».

Ἐδρα της Σχολῆς ὀρίζεται τὸ Πνευματικὸν Κέντρον τοῦ Ίεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος της πόλεως Μυρίνης Λήμνου.

Διὰ τὴν Σχολὴν ἰσχύει ἡ σφραγίς της Ίερας Μητροπόλεως.

Ἄρθρον 2

Σκοποὶ της Σχολῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς

1. Ἡ διδασκαλία, καλλιέργεια καὶ διάδοσις της ἑλληνορθόδοξου πατροπαραδότου Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τόσο εἰς θεωρητικόν, ὅσον καὶ εἰς πρακτικόν ἐπίπεδον.

2. Ἡ ἀνάπτυξις ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, ἢ προσέλκυσις νέων καὶ ἐκπαίδευσις

αὐτῶν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ίεροψάλτου, καθὼς καὶ ἡ παροχὴ πάσης φύσεως βοήθειας εἰς τοὺς Ίεροψάλτας τοὺς ὑπηρετοῦντας ἤδη εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς Ναοὺς.

3. Ἡ συγκρότησις παιδικῶν χορωδιῶν εἰς τὰς ἐνορίας ὄχι μόνον της πόλεως, ἀλλὰ καὶ της ὑπαίθρου.

4. Ἡ προβολὴ καὶ ἔξαρσις τοῦ μεγαλείου της Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ὡς στοιχείου της Ἑλληνορθόδοξου Παραδόσεως, διὰ συναυλιῶν καὶ διαλέξεων.

Ἄρθρον 3

Πόροι

Πόροι της Σχολῆς εἶναι αἱ παντὸς εἴδους ἐπιχορηγήσεις καὶ εἰσφοραὶ της Ίερας Μητροπόλεως Λήμνου, τῶν Ίερῶν Ναῶν της περιοχῆς, τοῦ Κράτους, Δήμων, Κοινοτήτων, Ὁργανισμῶν καὶ φίλων της Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

Ἄρθρον 4

Διοικήσις

1. Ἡ Σχολὴ διοικεῖται ὑπὸ πενταμελοῦς Δ. Ἐπιτροπῆς ἀπαρτιζομένης ἐκ τοῦ Μητροπολίτου ὡς Προέδρου, ὑπὸ τοῦ ἐκάστοτε νομίμου αὐτοῦ ἀναπληρωτοῦ, ὡς Ἀντιπροέδρου καὶ τριῶν κληρικῶν ἢ λαϊκῶν φίλων της Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

2. Τὴν ἀπόφασιν διὰ τὴν συγκρότησιν της Διοικήσεως Ἐπιτροπῆς ὑπογράφει ὁ Μητροπολίτης Λήμνου. Κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν της Δ.Ε. ὀρίζονται ὑπ' αὐτῆς ὁ Γραμματεὺς καὶ ὁ Ταμίης.

3. Ἡ θητεία της Δ. Ἐπιτροπῆς εἶναι διετής. Εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Μητροπολίτου ἐναπόκειται ἡ ἀντικατάστασις μέλους τινὸς μετὰ τὴν λήξιν αὐτῆς.

4. Τὸ ἀξίωμα τῶν μελῶν της Δ. Ἐπιτροπῆς εἶναι τιμητικὸν καὶ ἄμισθον.

5. Ἡ Δ. Ἐπιτροπὴ ἀποφασίζει περὶ πάσης ὑποθέσεως ἀφορώσης εἰς τὴν διοργάνωσιν καὶ λειτουργίαν της Σχολῆς, ὡς καὶ τὴν πρόσκτησιν καὶ διαχείρισιν της περιουσίας αὐτῆς. Τὸ Συμβούλιον τῶν μελῶν λογίζεται ἐν ἀπαρτίᾳ, ὅταν παρευρίσκωνται τρία τοῦλάχιστον μέλη, αἱ δὲ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν τῶν παρόντων μελῶν, ἐν ἰσοψηφίᾳ κατισχυοῦσης της ψήφου τοῦ Προέδρου.

6. Ἡ Σχολὴ ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου ἢ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀναπληρωτοῦ εἰς ἀπάσας τὰς ἐννόμους σχέσεις της καὶ ἐνώπιον πάσης Ἀρχῆς καὶ ὑπογράφει τὴν ἐπίσημον ἀλληλογραφίαν της.

Ἄρθρον 5

Διαχείρισις

Ἡ Σχολὴ ἔχει ἰδίαν διαχείρισιν καὶ τηρεῖ τὰ κάτωθι βιβλία: Μαθητολόγιον, παρουσιολόγιον, πρωτόκολλον ἀλληλογραφίας, βιβλίον προόδου μαθητῶν, βιβλίον πράξεων της Δ.Ε. καὶ τὰ ἀπαραίτητα βιβλία διαχειρίσεως. Εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους συντάσσει τὸν Προϋπολογισμόν καὶ Ἀπολογισμόν αὐτῆς καὶ ὑποβάλλει τούτους πρὸς ἐγκρίσιν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον.

Ἄρθρον 6

Κύκλος σπουδῶν - Διδακτέα ὕλη

Ἡ Σχολὴ παρέχει διδασκαλίαν Μέσης Μουσικῆς Παιδείας.

Οι σπουδασταὶ καὶ ἀπόφοιτοι τῆς Σχολῆς δύνανται νὰ καταταγοῦν, κατόπιν ἐξετάσεων, εἰς οἰανδήποτε τάξιν ἀναγνωρισμένης ὑπὸ τοῦ Κράτους Σχολῆς ἢ Ὡδεῖου καὶ λαμβάνουν μέρος εἰς ἀπολυτηρίου ἐξετάσεις, διὰ τὴν ἀπόκτησιν πτυχίου Ἱεροψάλτου ἀναγνωρισμένου ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Ὁ κύκλος σπουδῶν εἶναι πενταετής. Ὁ Μητροπολίτης Λήμνου εἰς συνεργασίαν μὲ τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν καθορίζει τὴν διδακτέαν ὕλην κατ' ἔτος σπουδῶν. Ἡ διδακτέα ὕλη εἰς γενικὰς γραμμάς καθορίζεται ὡς ἑξῆς:

Πρῶτον ἔτος σπουδῶν: Θεωρία Βυζαντινῆς Μουσικῆς - Ἀσκήσεις - Σύντομον Ἀναστασιματάριον.

Δεύτερον ἔτος σπουδῶν: Θεωρία Βυζαντινῆς Μουσικῆς - Ἀργὸν Ἀναστασιματάριον - Τυπικόν.

Τρίτον ἔτος σπουδῶν: Ἀργαὶ δοξολογαί - Πολυέλαιοι - Κεκραγάρια - Ἀνοιξαντάρια - Τυπικόν - Ἑρμηνεῖα Ἐκκλησιαστικῶν Ὑμνων.

Τέταρτον ἔτος σπουδῶν: Χερουβικά - Τρισάγια - Ἰδιόμελα Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ Μεγάλα Προκείμενα - Ἑρμηνεῖα Ἐκκλησιαστικῶν Ὑμνων - Τυπικόν - Παρακολούθησις εἰς ἀναλόγιον.

Πέμπτον ἔτος σπουδῶν: Τυπικόν - Παρακολούθησις εἰς ἀναλόγιον - Λειτουργικὴ - Τελετουργικὴ - Ὑμνολογία - Ἱστορία Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

Ἡ ἀνωτέρω ὕλη δύνανται νὰ ἀνακατανέμηται κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διδακτικῶν ἐτῶν ἢ καὶ νὰ ἐπεκτείνεσθαι κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, πάντοτε ὅμως μὲ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Μητροπολίτου Λήμνου.

Ἄρθρον 7

Ἐτησίᾳ πανήγυρις τῆς Σχολῆς εἶναι ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Στρατηγίου ἀ' Ἐπισκόπου Λήμνου (Κυριακὴ τῶν Πατέρων Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου † 325).

Ἄρθρον 8

Ἐν περιπτώσει διαλύσεως τῆς Σχολῆς ὅλη ἡ περιουσία τῆς περιέρχεται εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Λήμνου. Ἀπόφασις διαλύσεως τῆς Σχολῆς ἢ τροποποιήσεως τοῦ παρόντος κανονισμοῦ δὲν δύνανται νὰ ληφθῆ ἔν ἀπουσίᾳ τοῦ Μητροπολίτου.

Ἄρθρον 9

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως» καὶ τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἄρθρον 10

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Λήμνου, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν δύνανται νὰ προσδιορισθῆ.

Ἐν Λήμνῳ τῇ 15ῃ Δεκεμβρίου 1997

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀργολίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν ἱερῶν Ναῶν

1) Ἁγίου Παντελεήμονος Μυκηνῶν Ἄργους, 2) Μεταμορφώσεως Σωτήρος Χούνης Ἄργους, 3) Κοιμήσεως Θεοτόκου Νέου Ἡραίου Ἄργους, 4)

Ἁγίου Δημητρίου Σχοινοχωρίου Ἄργους καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 29ῃ Δεκεμβρίου 1997

† Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς ἰ. ναοῖς

α) Τιμίου Προδρόμου Ἄργους καὶ β) Ἁγίου Νικολάου Ἄργους

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 29ῃ Δεκεμβρίου 1997

† Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψη-

φίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἰ. ναῷ

Ἁγίου Ἰωάννου Μαρκοπούλου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Σπάτα τῆ 10ῃ Ἰανουαρίου 1998

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων Δρυμοῦ Καλαβρύτων, καὶ 2) Ἁγίου Ἀνδρέου Ἀχλαδιᾶ Αἰγιαλείας

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Αἰγίῳ τῆ 12ῃ Ἰανουαρίου 1998

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Λάμπης καὶ Σφακίων

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) τοὺς θεῖους καὶ ἱερούς Κανόνας τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, 2) τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 817/78 (ἄρθρ. 25 παρὰ γρ. 3) καὶ 3) τὴν ἡμετέραν ἀπόφασιν περὶ ὀργανικῶν θέσεων τῶν διακόνων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλει, καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὸν ζῆλον κατ' ἐπίγνωσιν καὶ κλίσιν ἱερατικὴν, πρὸς δὲ τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσιν μίαν τῶν κάτωθι κενῶν ὀργανικῶν διακονικῶν θέσεων: α) τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου Σελλίων Ἁγ. Βασιλείου, β) τὴν Α' διακονικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀποστόλου Παύλου Σπηλίου καὶ γ) τὴν Β' διακονικὴν θέσιν τοῦ ἰδίου Ναοῦ, ὅπως ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς εἰκοσι (20) ἡμερῶν τὰ κατὰ νόμον δικαιολογητικὰ πρὸς πλήρωσιν τῆς θέσεως.

Ἐν Σπήλι τῆ 15ῃ Δεκεμβρίου 1997

† Ὁ Λάμπης καὶ Σφακίων ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ
Τηλ. καὶ Fax 72.18.308

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ
† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
† Ὁ Γόρτυνος ΘΕΟΦΙΛΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἄρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.
Τακτικὸν Μέλος τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Ἰασίου 1, 11521 Ἀθήναι, Τηλ. 7210.734
Προϊστάμενος Ἐπιτρόπος Μαυρογόνατος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν **Σεραφεῖμ**, Μήνυμα ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν Τεσσαράκοντα.

Εὐαγγέλιον Δ. **Θεοδώρου**, Ἁγιον Ὅρος καὶ Πολιτισμός.
Μητροπ. Σερρών **Μαξίμου**, Ὁ Δρυϊνουπόλεως, Παιωνια-
νῆς καὶ Κονίτης Σεβαστιανός, ὁ εὐνυχὸς καὶ ἡρωικὸς ἱε-
ροεργῆς.

Εὐαγγέλιον Δ. **Θεοδώρου**, Χρονικὸν τῆς Πατριαρχικῆς Ἐ-
πισκοπέως τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.
Βαρθολομαίου εἰς ἩΠΑ.

Ὁργανωτικῆς **Ἐπιτροπῆς**, Συνοπτικὸ Χρονικὸ ἑορτασμοῦ
30ετοῦς ποιμαντορίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ὑδρας κ. Ἱε-
ροθέου (4.10.1997).

Κων/νου Χρ. **Τράκα**, Ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλη-
σίας τῆς Ἑλλάδος καὶ αἱ ἀποδοχαὶ τῶν Ἀρχιερέων.

Σωτηρίου Ι. **Μπαλατσούκα**, Ἡ ἀγνωμοσύνη «δεινὸν τε καὶ
πάνδεινον» γὰρ τὴν εὐγνωμοσύνην.

Ἰωάννη Β. **Τσάγκα**, Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸ παιδί καὶ
στὸν ἔφηβο καὶ ἡ διδακτικὴ πράξις.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Εὐαγγέλιον Π. **Λέκκου**, Παρουσίαση τῶν νέων ἐκδόσεων
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Πράξεις ουστάσεως Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων.

Παράρτημα.